

bulletin slovenskej advokácie

**Štandard
spravodlivého
a rovnoprávneho
zaobchádzania**
v medzinárodnom
investičnom práve

**Účel trestného
konania – je záujem
o poškodeného
sekundárny?**

**Pokračovanie
„mimoriadneho“
dovolenia v CSP**
z pohľadu
judikatúry ESLP

**Advokát ako
spotrebiteľ**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Slovenská advokátska komora nemôže vstupovať do konkrétnych súdnych ani správnych konaní
- 3 **DISKUSIA**
Aplikačné problémy v prípade oddialeného výroku o trovách konania (§ 151 ods. 3 OSP)

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve. I. časť
doc. JUDr. Katarína Chovancová, PhD., LL.M., MCIArb
- 18 Účel trestného konania – je záujem o poškodeného sekundárny?
JUDr. Terézia Sláviková
- 28 Pokračovanie „mimoriadneho“ dovolania v CSP z pohľadu judikatúry ESĽP
Mgr. Dušan Kucbel
- JUDIKATÚRA**
- 38 Advokát ako spotrebiteľ
- 40 Zodpovednosť advokáta za škodu pri bezplatnom poskytovaní právnych služieb

ADVOKÁCIA

SAK

- 44 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 44 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 45 Verejné napomenutie
- 46 Slovenské dni práva – 21. ročník
- 49 Povinnosť advokáta vrátiť klientovi účelovo prevzaté peňažné prostriedky
- ZAHRANIČIE**
- 52 Bulletin advokacie prináša...
- 53 Septembrové zasadnutie Stáleho výboru CCBE
- 54 Doručovanie korešpondencie klienta vo väzbe prostredníctvom advokáta
- 57 Chcete aj vy zažiť tzv. „AIJA spirit“?
Ponuka pripravovaných podujatí AIJA
- 58 Seminár o americkom práve pre mladých advokátov a advokátskych koncipientov z Čiech a zo Slovenska

ZAUJÍMAVOSTI

- 60 **LITERATÚRA**
Komentár k nájomným vzťahom v súkromnom práve
doc. JUDr. Ján Pirč, CSC.
- 61 Obhajoba Juraja Jánošíka v podaní advokáta Jána Poničana
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

takzvané pokútnictvo v slovenskom právnom prostredí sa rozmohlo do neuveriteľných rozmerov. Napriek tomu, že Predsedníctvo SAK opakovane podáva trestné oznámenia pre nedovolené podnikanie, žiaľ, tieto nenachádzajú kladnú odozvu u orgánov činných v trestnom konaní a samotných trestných stíhaní je žalostne málo.

Ďalšou líniou boja proti týmto praktikám bola prezentácia advokátskeho povolania pred verejnosťou, pretože najúčinnnejšou metódou sa javí, keď sami občania odmietnu využívať služby neadvokátov. Samozrejme, my advokáti vieme, že najlepším receptom na zvyšovanie dôvery verejnosti v advokátsky stav je etický výkon povolania na vysokej profesionálnej úrovni, nie naopak.

Predsedníctvo SAK dlhodobo pociťuje osamelosť v boji proti spoločenským javom, ku ktorým pokútnictvo v oblasti poskytovania právnych služieb patrí, preto zriadilo v rámci pracovnej skupiny pre veci advokátske Komisiu na ochranu spotrebiteľov právnych služieb.

Jej úlohou bude odhaľovať, zisťovať a dokumentovať nekalosúťažné konania rôznych subjektov pôsobiacich na trhu právnych služieb z mimo advokátskeho prostredia. Komisia sa sústreďí najmä na:

- tzv. forfeitingové firmy – firmy na vymáhanie pohľadávok, ktoré zastupujú klientov pri vymáhaní peňažných pohľadávok mimosúdnou cestou;
- realitné kancelárie za realitné služby vrátane zmlúv;
- internetové portály na zakladanie firiem za odmenu;
- účtovné firmy za prípravu valných zhromaždení a tiež zakladanie firiem;
- banky za poplatky za prípravu úverových a iných zmlúv;
- spotrebiteľské združenia za zastupovanie tzv. spotrebiteľov za odmenu vo forme tzv. príspevkov do združení
- firmy, ktoré majú predmet činnosti „právne služby“ a nie sú to firmy advokátov vedené v zozname advokátskych spoločností.

Vážení kolegovia, som presvedčený, že sa stotožňujete s tým, že v našom právnom prostredí pôsobí veľké množstvo subjektov, ktoré parazitujú na výkone právnych služieb bez príslušnej licencie.

Dovoľujem si požiadať vás, aby ste boli našej komisii nápomocní a zasielali poznatky o nekalosúťažnom konaní „kolegov“, ktorí takto pôsobia vo vašich regiónoch.

Našou snahou bude každý váš poznatok alebo upozornenie pretaviť či už do trestnoprávnej roviny, podávania trestných oznámení pre nedovolené podnikanie alebo civilných žalôb v smere nekalosúťažného konania.

Vopred ďakujem za Vaše príspevky alebo pripomienky, ktoré môžete poslať priamo na e-mailovú adresu tajomníka SAK popovec@sak.sk alebo havlat@havlat.sk.

Ján Havlát, člen P SAK

ROZHOVOR

Slovenská advokátska komora nemôže vstupovať do konkrétnych súdnych ani správnych konaní

O názore Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory v súvislosti s právnou pomocou pri výkone neohlásených inšpekcií zo strany Protimonopolného úradu SR sa zhovárame s predsedom SAK JUDr. Ľubomírom Hreždovičom.

■ Slovenská advokátska komora je aktuálne konfrontovaná s kurióznym prípadom potenciálneho sankcionovania klienta Protimonopolným úradom SR za to, že počas výkonu inšpekcie v priestoroch klienta mal tento údajne komunikovať so svojím advokátom. Mohli by ste nám bližšie ozrejmiť tento prípad?

Je pravdou, že nie po prvý raz sa na vedenie Slovenskej advokátskej komory obrátili kolegovia, ktorí nám oznámili, že Pro-

timonopolný úrad Slovenskej republiky (ďalej PMÚ SR) začal proti ich klientovi správne konanie s cieľom uloženia pokuty. Podľa PMÚ SR malo porušenie povinností klienta spočívať v tom, že komunikoval s advokátskou kanceláriou – advokátom počas inšpekcie u neho. Protimonopolný úrad SR vyzval advokátsku kanceláriu pred vydaním rozhodnutia na vyjadrenie, pričom z tejto výzvy jednoznačne vyplýva, že protimonopolný úrad prijal záver o porušení zák. č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a smeruje k uloženiu pokuty klientovi. Keď to zosumarizujem, peňažná sankcia má byť uložená klientovi za to, že počas výkonu inšpekcie zamestnancami protimonopolného úradu požiadala advokátsku kanceláriu o poskytnutie právnej služby – pomoci.

■ S akou žiadosťou, resp. podnetom sa obrátil príslušný advokát na orgány SAK?

Advokátska kancelária požiadala Slovenskú advokátsku komoru o vyjadrenie, resp. stanovisko k vzniknutej situácii. Z komunikácie vyplynulo, že kolegovia sa na komoru obrátili preto, aby stavovská organizácia zastupujúca a reprezentujúca advokátov, svojím odborným právnym názorom eliminovala postup PMÚ SR, ktorý sa javí byť nanajvyšším diskutabilným. Vnímam to tak, že kolegovia by uvítali, aby Slovenská advokátska komora ako odborná autorita podporila ich postup a právny názor, že PMÚ SR nekoná v súlade so zákonom.

■ Aké sú kompetencie Slovenskej advokátskej komory v takýchto prípadoch?

Myslím, že túto otázku som čiastočne naznačil v predchádzajúcej odpovedi. Slovenská advokátska komora nemôže vstupovať do konkrétnych súdnych ani správnych konaní, ani z hľadiska svojho postavenia a poslania vyplývajúceho zo Zákona o advokácii. Chcem však poukázať na to, že obdobnou problematikou sme sa už v minulosti zaoberali. Konkrétne na webových stránkach komory sme dňa 18. 12. 2014 uverejnili stanovisko, v ktorom sme jednoznačne prezentovali

náš názor v súvislosti s právnou pomocou pri výkone neohlášených inšpekcií zo strany PMÚ SR. Prax Protimonopolného úradu sme označili za nezákonnú a neprípustnú, v rozpore s právom každej, či už fyzickej alebo právnickej osoby na právnú pomoc zaručenú v čl. 47 ods. 2 Ústavy SR. Jednoznačne sme konštatovali, že podnikateľ má plné právo kontaktovať svojho advokáta o začiatku inšpekcie a požiadať ho o právnú pomoc. Ak má advokát účinne poskytovať právnú pomoc, je neprípustné, aby nemohol byť od začiatku informovaný o predmete tohto poradenstva. Klient má zároveň právo na dôvernú komunikáciu medzi ním a advokátom, ktorá nemôže byť predmetom skúmania úradu a ako taká nemôže zakladať spáchanie správneho deliktu.

■ Zaoberala sa SAK vzniknutou situáciou v rámci internej procedúry?

Ako som už uviedol, nejde o prvý prípad. Hoci sme už v minulosti vo veci zaujali stanovisko, aj v tomto súčasnom prípade sme vzhľadom na časový posun vec analyzovali jednak v Predsedníctve SAK a tiež v pracovnej skupine pre advokát-

ske právo. Táto pracovná skupina sa stotožnila s predchádzajúcim stanoviskom komory a náš postoj sa nezmenil. Tento názor bol vyjadrený v liste Predsedníctva SAK na PMÚ SR s výzvou na dodržiavanie práva na právnú pomoc pri výkone tzv. inšpekcií úradu (dawn raids) podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže.

■ S akým záverom?

Myslím, že záver som prezentoval v odpovedi na predchádzajúcu otázku.

■ Možno zjednodušené zovšeobecniť obsah práva klienta kontaktovať svojho advokáta v obdobných prípadoch?

Právo na právnú pomoc v demokratickom a právnom štáte má nenahraditeľný význam, pričom úrad musí rešpektovať toto právo každého subjektu a musí rešpektovať právo podnikateľov na právnú pomoc a nezasahovať do neho neodôvodnenými obmedzeniami. Taktiež úrad musí mať na zreteľ skutočnosť, že advokát je zo zákona viazaný povinnosťou mlčanlivosti a nikomu nesmie poskytnúť informácie týkajúce sa obsahu a predmetu právnych služieb.

DISKUSIA

Aplikačné problémy v prípade oddialeného výroku o trovách konania

(§ 151 ods. 3 OSP)

*Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.*

Problematike trov konania a ich náhrady v zmysle súčasného Občianskeho súdneho poriadku pôvodne už nemala byť v rámci tejto rubriky venovaná ďalšia pozornosť. Plynúca legiskvakačná lehota vo vzťahu k novým procesným predpisom odôvodňuje aktuálne upriamenie pozornosti smerom k začiatku druhého polroka budúceho roku a k novej normatíve pre danú oblasť. Opakujúce sa podnety advokátov však vytvorili vhodný priestor na „posledný diskusný príspevok“ na túto tému, pokiaľ ide o právny režim OSP.

Týka sa dvoch osobitných aplikačných problémov, ktoré súvisia so súčasným znením § 151 ods. 3 OSP. S účinnos-

ťou od 1. 7. 2007 (novela OSP zákonom č. 273/2007 Z. z.) je súd oprávnený individuálne rozhodnúť, že o trovách konania bude rozhodovať až po právoplatnosti meritórneho rozhodnutia. Súčasne od 1. 1. 2012 (novela OSP zákonom č. 388/2011 Z. z.) zákon na toto rozhodnutie vymedzuje tridsaťdňovú lehotu. Pokiaľ ide o vyčíslenie trov konania, primerane sa aplikujú § 151 ods. 1 a 2, avšak lehota na vyčíslenie plynie od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Samotný § 151 ods. 3 OSP znie „V zložitých prípadoch, najmä z dôvodu väčšieho počtu účastníkov konania alebo väčšieho počtu nárokov uplatňovaných v konaní súd môže rozhodnúť,

že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej; ustanovenie § 166 sa nepoužije. Ustanovenia odsekov 1 a 2 platia primerane s tým, že lehota troch pracovných dní plynie od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.“

Z advokátskych podnetov vyplýva, že sudy prvého stupňa vo viacerých prípadoch aplikujú citovanú právnu normu aj vtedy, ak nerozhodujú vo veci samej. Väčšinou ide o uznesenia o zastavení konania z dôvodu späť vzatia návrhu (§ 96 ods. 1 OSP), prípadne nedostatku niektorej z procesných podmienok (§ 104 OSP). Za predpokladu, že takéto uznesenie obsahuje osobitný výrok o oddialení rozhodnutia o trovách konania (citovaný § 151 ods. 3 OSP), vzniká interpretačná alternatíva vo vzťahu k § 151 ods. 4 OSP, pokiaľ ide o začiatok plynutia lehoty na vyčíslenie trov. Pri uzneseniach, ktorými sa konanie končí a ktoré sa nevyhlasujú, vzniká totiž podľa odseku 4 osobitná povinnosť súdu vyzvať účastníka na vyčíslenie trov, pokiaľ bol v konaní riadne podaný návrh na rozhodnutie o trovách (v rámci tejto rubriky opakovane diskutovaná téma). Na druhej strane, odsek 3 vymedzuje začiatok plynutia lehoty na vyčíslenie trov priamo *ex lege*, a to od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Obidve tieto ustanovenia nemožno teda efektívne aplikovať súčasne.

V praxi pritom vznikajú situácie (namietané v podnetoch advokátov), keď súd účastníka ani jeho advokáta, napriek zneniu odseku 4, na vyčíslenie nevyzve a po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania účastníkovi náhradu trov právneho zastúpenia neprizná (§ 151 ods. 2 OSP) s odôvodnením, že tieto neboli vyčíslené v zákonnej lehote podľa odseku 3. Takýto postup však nemožno považovať za správny. Predovšetkým je nevyhnutné rozlišovať medzi rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, ako to predpokladá § 151 v odsekoch 1, 2 a 4 OSP, a rozhodnutím vo veci samej podľa § 151 ods. 3 OSP. Rozhodnutie vo veci samej (meritórne) je v zásade rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, avšak konanie samotné môže skončiť aj iným, teda nemeritórnym rozhodnutím; najmä v spomínaných prípadoch zastavenia konania.

Vo veci samej rozhoduje súd spravidla rozsudkom (§ 152 ods. 1 OSP). V typickom sporovom konaní prichádza do úvahy iná forma meritórneho rozhodnutia v podstate iba pri schválení súdneho zmierného uznesenia (§ 99 OSP), kde však súčasne platí, že právo na náhradu trov konania podľa jeho výsledku nemá žiaden z účastníkov, pokiaľ nebolo v schválenom zmiernom dojednané niečo iné (§ 146 ods. 1 písm. b) OSP). Rozsudok ako taký je súd vždy povinný verejne vyhlásiť (§ 156 ods. 1 OSP), čím je súčasne vylúčená aplikácia § 151 ods. 4 OSP a v prípade oddialeného výroku o náhrade trov konania musia byť trovy následne vyčíslené najneskôr do troch pracovných dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, ako to ukladá § 151 ods. 3 i.f. OSP. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že o oddialení rozhodnutia o trovách musí súd vždy rozhodnúť samostatným výrokom. Ak o trovách konania nerozhodne vôbec, je nevyhnutné postupovať podľa § 166 (doplnenie rozhodnutia).

Pokiaľ súd uznesením konanie zastavuje, nemôže § 151 ods. 3 OSP o oddialení výroku o trovách použiť. Dôvodom je predovšetkým skutočnosť, že zákon „oddialenie“ *expressis verbis* pripúšťa iba pri rozhodnutiach vo veci samej. Ďalšou normatívnou prekážkou je spomínané znenie § 151 ods. 4 OSP, ktoré v týchto prípadoch vyžaduje výzvu na vyčíslenie trov, od doručenia ktorej začína plynúť lehota troch pracovných dní. Pri konečných rozhodnutiach, ktoré súd nevyhlasuje, musí súd výzvu na vyčíslenie trov konania zaslať vždy, pokiaľ medzičasom neboli trovy adekvátne vyčíslené z vlastnej iniciatívy samotného účastníka.

Ak súd načrtnutý postup nedodrží a účastníka v rozpore s § 151 ods. 4 OSP na vyčíslenie nevyzve, súčasne v uznesení o zastavení konania nesprávne oddiali rozhodnutie o trovách podľa § 151 ods. 3 OSP a po právoplatnosti tohto uznesenia rozhodne tak, že účastníkovi náhradu trov právneho zastúpenia neprizná iba z dôvodu, že nedošlo k včasnému vyčísleniu v lehote podľa druhej vety § 151 ods. 3 OSP, je opodstatnená úvaha o odňatí možnosti konať pred súdom (*mutatis mutandis* R 40/2014, aj pri zohľadnení záverov R 21/2014).

Druhý aplikačný problém, ktorý súvisí s oddialením výroku o trovách konania podľa § 151 ods. 3 OSP sa týka konania o dovolaní. Pokiaľ súd riadne oddiali svoje rozhodnutie o trovách konania, vzťahuje sa na následný postup odvolacieho súdu § 224 ods. 4 OSP, podľa ktorého „Ak odvolací súd rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu vo veci samej, ktorým nebolo rozhodnuté o trovách konania z dôvodu postupu podľa § 151 ods. 3, o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa.“. Procesný kódex zároveň v § 243b ods. 5 OSP ustanovuje, že pre konanie na dovolacom súde platí § 224 ods. 1 OSP (odsek 4 je opomenutý).

Je teda otázne, ako a či vôbec má o trovách dovolacieho konania najvyšší súd rozhodnúť v prípade procesnej aplikácie § 151 ods. 3 OSP. Súd prvého stupňa, ani súd odvolací, o trovách konania zatiaľ ešte nerozhodli a dovolaním napadnuté meritórne rozhodnutie je právoplatné, s čím je spojené aj uplynutie lehoty na vyčíslenie podľa druhej vety § 151 ods. 3 OSP. Z procesného hľadiska sa za danej situácie javí ako neefektívne a samoúčelné, ak by mal dovolací súd – iba z dôvodu absencie výslovného zákonného odkazu na § 224 ods. 4 OSP – samostatne rozhodnúť o náhrade trov dovolacieho konania, čím by súčasne *de facto* predstihol obidva sudy nižších stupňov v posúdení tých otázok, ktoré im do rozhodovacej právomoci prináležia zo zákona.

Za najracionálnejší preto možno považovať analogický záver, že ak súd prvého stupňa v zmysle § 151 ods. 3 OSP oddiali pri rozhodovaní vo veci samej rozhodnutie o trovách, v dôsledku čoho ani odvolací súd podľa § 224 ods. 4 OSP nerozhodne o trovách odvolacieho konania, nerozhodne o trovách dovolacieho konania ani dovolací súd (§ 224 ods. 4 OSP *per analogiam*). Následne bude rozhodnuté o trovách prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania súdom prvého stupňa, s možnosťou napadnúť toto rozhodnutie štandardným odvolaním. Tento procesný postup si vo väčšine prípadov osvojil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (porovnaj napr. Cdo 178/2014). ■

Štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve

I. časť

doc. JUDr. Katarína Chovancová, PhD., LL.M., MCI Arb

*Právomoc rozhodcovského tribunálu v prípade **Abaclat v Argentína** bola nedávno potvrdená v kolektívnej investičnej arbitráži v ICSID Stredisku. Argentína pri reštrukturalizácii štátneho dlhu zlyhala a jej zahraniční veritelia iniciovali arbitráž pre porušenie záväzkov, zakotvených v taliansko-argentínskej dohode o ochrane a podpore zahraničných investícií (BIT). Jedným z dôvodov porušenia BIT Argentínou bolo práve nedodržanie štandardu spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania („FET“) vo vzťahu k zahraničným investorom. Je jedným zo základných štandardov ochrany zahraničných investícií v medzinárodnom investičnom práve.*

I. Úvod

„Menia sa vlády, politika, aj pravidlá.

To je realita, s ktorou musia investori, i všetky právnické a fyzické osoby žiť.“

Patrick Dumberry: *Ochrana legitímnych očakávaní investora*, 2014

Prelomové rozhodnutie z r. 2011, vydané v ICSID¹ arbitráži v prípade **Abaclat v Argentína**² môže zásadne ovplyvniť budúci vývoj a vnímanie medzinárodnej investičnej arbitráže z hľadiska jej vhodnosti pre hosťovské štáty v pozícii žalovaného v medzinárodných investičných sporoch, rozhodovaných v ICSID Stredisku.³ V spomenutom rozhodnutí rozhodcovia po prvý raz v histórii ICISD potvrdili svoju právomoc na rozhodovanie hromadnej žaloby talianskych majiteľov argentínskych štátnych dlhopisov, podanej voči Argentíne z dôvodu jej zlyhania pri reštrukturalizácii štátneho dlhu.⁴

Zmluvné doložky o hromadných žalobách sa Argentíne neosvedčili⁵ – dôvodom podania žaloby ôsmich najväčších talianskych bánk,⁶ zastupujúcich šesťdesiat tisíc vlastníkov argentínskych dlhopisov bolo vyvlastnenie talianskych investorov, a z toho vyplývajúce porušenie štandardu spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania⁷ (ďalej len „štandard FET“), ako aj ďalších záväzkov, zakotvených v argentínsko-talianskej dvojstrannej dohode o ochrane a podpore zahraničných investícií (ďalej len „BIT“).⁸

Dňa 8. februára 2013 potvrdil ďalší rozhodcovský tribunál právomoc rozhodovať v prípade **Ambiente v Argentína**.⁹ Obdobne ako v prípade **Abaclat**, aj arbitráž v prípade **Ambiente** iniciovali majitelia argentínskych štátnych dlhopisov – bolo ich však len 119. Rozhodcovia dospeli k záveru, že Argentína súhlasila s arbitrážou viacerých strán, a finančné transakcie v súvislosti so štátnym dlhom naplnili kritérium pojmu „investícia“ v zmysle Washingtonského dohovoru¹⁰ aj taliansko-argentínskej BIT. Skutočnosť, že talianski investori nemali záujem na organizovaní konzultácií s Argentínou a neobrátili sa na argentínske súdy nebola prekážkou iniciovania ICSID arbitráže.

Dôvodom podania žaloby bolo (okrem iného) opäť porušenie FET. Netreba uvádzať príklady len zo vzdialenej Argentíny. V nedávnej ICSID arbitráži v prípade **Swisslion v. Macedónsko**¹¹ potvrdili rozhodcovia namietané zložené konanie¹² Macedónska vo vzťahu k švajčiarskemu investorovi Swisslion s investíciou v Skopje. Rozhodcovský tribunál mal zato, že zloženým konaním Macedónsko porušilo švajčiarsko-macedónsku BIT, a to konkrétne štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania, t. j. opäť FET.

1 International Center for the Settlement of Investment Disputes (ICSID). Medzinárodné stredisko pre rozhodovanie investičných sporov.

2 **Abaclat and Others v. Argentine Republic**, ICSID Case No. ARB/07/5, 4 August 2011.

3 BEESS, J., Sovereign Debt Restructuring and Mass Claims Arbitration before the ICSID, The Abaclat Case, p. 505.

4 Pozri aktuálne aj **Poštová banka, a. s. and Istrokapital SE v. The Hellenic Republic**, ICSID Case No. ARB/13/8, Award of 9 April 2015. Bližšie PLACHÝ, P., Poštová banka and Instrokapital v Greece: A Seeming Departure from the Abaclat “Norm.” 26. 5. 2015.

5 Collective Action Clauses (CACs), dopĺňané do zmlúv s investormi s cieľom zabrániť podávaniu individuálnych žalôb nízkym počtom veriteľov, ktorí odmietajú participovať v procese reštrukturalizácie dlžníka.

- SIMOES, J., Arbitration as a Method of Settling Disputes Arising under Sovereign Bonds, p. 14.
- 6 Bližšie JUNG, Y., HAN, D., Sovereign Debt Restructuring under the Investor-State Dispute Regime, p. 84.
- 7 Fair and equitable treatment.
- 8 Bližšie k BIT pozri CHO-VANCOVÁ, K., International Arbitration of Investment Disputes (citované ďalej ako International Arbitration of Investment Disputes), p. 83 – 109.
- 9 **Ambiente Ufficio S. p. A. and others v. Argentine Republic**, ICSID Case No. ARB/08/9, Case Date 8 February 2013.
- 10 Washingtonský dohovor o urovnaní investičných sporov medzi štátmi a občanmi iných štátov (Washington Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States), prijatý vo Washingtone 18. 3. 1965. Bližšie International Arbitration of Investment Disputes, p. 224 – 234.
- 11 **Swisslion v. Macedonia** (Award), ICSID Case No. ARB/09/16, Case Date 6 July 2012.
- 12 Composite act.
- 13 Jediným opravným prostriedkom v ICSID arbitráži je zrušenie rozhodcovského rozsudku internou ad hoc komisiou v zrušovacom konaní na základe žiadosti, podanej v zmysle Washingtonského dohovoru. Pozri International Arbitration of Investment Disputes, p. 287 – 300.
- 14 **Impregilo S. p. A. v. Argentine Republic** (Award), (ICSID Case No. ARB/07/17), Case Date 21 June 2011.

Jedným z dôvodov porušenia FET bolo zverejnenie trestných žalôb, podaných voči investorovi bez zverejnenia následného zastavenia trestného konania, ako aj nedostatočné informovanie investora macedónskym ministerstvom hospodárstva. Spoločnosť Swisslion spor vyhrala. Rozhodcovský tribunál jej 6. júla 2012 prisúdil 350 000 eur vrátane úroku, ako aj ďalších 350 000 eur ako náhradu právnych nákladov Swisslion. Nepochybne, Macedónsko v budúcnosti určite lepšie zväži plnenie v BIT zakotvenej informačnej povinnosti vo vzťahu k švajčiarskym investorom.

Dňa 24. januára 2014 ICSID *ad hoc* komisia¹³ zamietla žiadosť o zrušenie rozhodcovského rozsudku¹⁴ z r. 2011 v prospech talianskeho investora v prípade **Impregilo S. p. A. v. Argentína**.¹⁵ Zdôraznila, že zrušovacie konanie v ICSID nie je odvolacím konaním a nesúhlas Argentíny s odôvodnením rozsudku nie je dôvodom na jeho zrušenie. Samotný rozsudok *in merit* bol vydaný v ICSID arbitráži s využitím doložky najvyšších výhod, zakotvenej v taliansko-argentínskej BIT, opierajúc sa o BIT, uzavretú medzi Argentínou a USA.

Rozhodcovia priznali talianskemu investorovi kompenzáciu vo výške 21 294 000 USD v dôsledku porušenia štandardu FET z taliansko-argentínskej BIT. Naopak, v prípade **ConocoPhillips v. Venezuela**¹⁶ vyhlásil ICSID

tribunál nedostatok právomoci na rozhodovanie o žalobe, podanej holandským investorom voči Venezuele v súlade s jej investičným právom, pretože štandard FET v holandsko-venezuelskej BIT sa nevzťahoval na záležitosti ohľadne zdaňovania, spoplatňovania a fiškálneho zaťaženia.

Venezuela však svoje zmluvné záväzky porušila aj tak – nekonala v dobrej viere pri vyjednávaní kompenzácie za vyvlastnenie zahraničnej investície holandského investora.

Všetky uvedené príklady z medzinárodnej arbitrážnej praxe sú aktuálne. Vo viacerých z nich rozhodcovia ešte nevydali rozsudok *in merit*. Je však zjavné, že v štyroch z piatich prípadov už zahraniční investori uspeli práve uplatnením porušenia štandardu FET hosťovským štátom.¹⁷

Nie bezdôvodne je tak dnes štandard FET v medzinárodnom investičnom práve považovaný za prominentný¹⁸ a nesmierne flexibilný štandard. Okrem toho je v porovnaní so štandardom národného režimu¹⁹ a doložkou najvyšších výhod²⁰ v súčasnosti najčastejšie uplatňovaný investormi pri podávaní žalôb v medzinárodnej investičnej arbitráži.

O presvedčivosti štandardu FET, vrátane náročného vymedzenia jeho obsahu v právnej teórii i praxi nepochybuje dnes nikto. Ani zahraniční investori, ani hosťovské štáty v pozícii žalovaného v ICSID arbitráži, v tzv. „NAFTA“ investičnej arbitráži v súlade so Severoamerickou dohodou o voľnom obchode,²¹ alebo Dohodou o energetickej charte.²² A práve základnému vymedzeniu štandardu FET v medzinárodnom investičnom práve je venovaný predkladaný dvojdielny príspevok.

Prvá časť sa zameriava na predstavenie štandardu FET, jeho definíciu, charakteristiku a vymedzenie jeho normatívneho obsahu v súčasnosti. Druhá časť bude sústredená na charakteristiku oprávnených očakávaní zahraničného investora ako centrálnej zložky štandardu FET. Uplatnenie porušenia legitímnych očakávaní v investičných sporoch sa medzi investormi teší značnej obľube – ich obsah totiž radi rozširujú, čo vyvoláva kritiku zo strany hosťovských štátov.

II. Definícia a základná charakteristika štandardu

Štandard FET je v súčasnosti považovaný za najdôležitejší štandard ochrany zahraničných investícií v medzinárodnom investičnom práve.²³ Niektorí autori ho dokonca považujú za základ medzinárodného investičného práva, pokiaľ ide o ochranu zahraničných investorov a ich

doc. JUDr. Katarína Chovancová, PhD., LL.M., MCIArb je absolventkou Právnickej fakulty UK (1998) a Queen Mary College, University of London (2011). Pôsobí ako docentka na Ústave medzinárodného a európskeho

práva Fakulty práva PEVŠ. V rámci svojej vedeckovo-výskumnej činnosti sa zameriava na medzinárodnú investičnú a obchodnú arbitráž, medzinárodné investičné právo a medzinárodné hospodárske právo. Je členkou Chartered Institute of Arbitrators (CIArb, UK), Kongresu zástupcov Center for International Legal Studies (CILS, Rakúsko) a České společnosti pro mezinárodní právo.

investícií.²⁴ Je zakotvený vo väčšine BITs, ako aj v multilaterálnych medzinárodných dohodách, obvykle hneď v prvých ustanoveniach.²⁵ Nie náhodou je vo viacerých starších BITs jeho striktné zachovávanie hosťovským štátom zdôrazňované ako nevyhnutné pre zabezpečenie právnej stability pri realizácii zahraničnej investície na území hosťovského štátu.

Je možné skonštatovať, že v súvislosti s uplatňovaním štandardu FET vo vzťahu k hosťovskému štátu je dôležitý najmä právny poriadok hosťovského štátu v čase vstupu investora, resp. nadobudnutia jeho zahraničnej investície v hosťovskom štáte. Stanovuje totiž základ, ako aj limity legitímnych očakávaní investora, chránených štandardom FET v hosťovskom štáte. FET však nie je stabilizačnou doložkou, zmrazujúcou právny poriadok hosťovského štátu v čase nadobudnutia zahraničnej investície investorom.

Je však zrejmé, že určitým obmedzeniam pri modifikovaní relevantnej legislatívy sa žiaden štát nevyhne – samozrejme, pokiaľ chce byť pre investorov perspektívnou lokalitou na umiestnenie investícií. Ako konštatuje Dolzer,²⁶ „Je jasné, že účinok štandardu FET v praxi obmedzuje voľnosť konania hosťovského štátu.“ Napriek nejednoznačnosti svojho obsahu FET úspešne uplatňujú investori vo väčšine sporov, rozhodovaných v medzinárodnej investičnej arbitráži v novom miléniu.

Nejednoznačnosť obsahu mu zaručuje elasticitu, s ktorou je možné prispôbiť jeho uplatnenie okolnostiam konkrétneho prípadu v prospech investorov.²⁷ Definícia FET nie je presne stanovená, obsah štandardu sa stále vyvíja a k jeho objasneniu významne prispievajú rozhodcovské rozsudky, vydávané v investičných arbitrážach.

Vývoj FET z hľadiska medzinárodného investičného práva môžeme rozdeliť do dvoch etáp: prvá etapa bola sústredená na určenie FET ako samostatného štandardu ochrany zahraničných investícií, druhá už bola zameraná na vytýčenie jeho normatívneho obsahu.²⁸ V súčasnosti sa v medzinárodnoprávnej teórii považuje za ukázkový príklad sofistikovanej pružnej normy, skoro bez výnimky presadzujúcej extenzívny koncept rovnoprávnosti.²⁹

Zjednocujúcim teoretickým základom na pozadí štandardu FET je koncept zákonnosti vo svojej hmotnej i procesnej dimenzii, aj požadovaný súlad konania hosťovského štátu vo vzťahu k zahraničnému investorovi podľa zásad právneho štátu.³⁰ Na rozdiel od relatívneho štandardu národného režimu a doložky najvyšších výhod je FET absolútnym štandardom. Podľa Dumberyho³¹ sa štandard FET vzťahuje „v konkrétnej situácii na zahraničné investície bez toho, aby bolo potrebné posudzovať ako hosťovský štát zaobchádza s inými investíciami.“

Uplatnenie FET tak nie je závislé od uplatnenia národného režimu a doložky najvyšších výhod vo vzťahu zahraničného investora a hosťovského štátu. To znamená, že k porušeniu FET hosťovským štátom môže dôjsť aj vtedy, keď štát zabezpečil investorovi rovnaké podmienky, aké majú domáci investori, t. j. národný režim (ďalej len „NT“), prípadne podmienky, aké majú iní zahraniční investori na území hosťovského štátu s poskytnutím doložky najvyšších výhod (ďalej len „MFN“).

FET totiž investorom zaručuje (na rozdiel od ostatných dvoch štandardov) aspoň minimálny stupeň ochrany, ktorý sa v medzinárodnom investičnom práve pri uplatnení FET odvodzuje (v súlade s názvom štandardu) zo spravodlivosti („fairness“) a rovnoprávnosti („equity“) pri zaobchádzaní so zahraničnou investíciou v hosťovskom štáte.³² Jeho uplatnenie tak prakticky vyplní medzery v ochrane zahraničného investora v prípadoch, keď nie je zabezpečená³³ prostredníctvom NT a MFN, alebo ich uplatnenie v konkrétnom spore nie je celkom vhodné.³⁴

Ako upozorňuje Schreuer,³⁵ „FET, aj keď je relatívne nepresný, je právnym konceptom, nie odkazom na rozhodovanie ex aequo et bono.“ Štandard FET nie je v medzinárodnom investičnom práve na ozdobu ako abstraktný námet pre teoretikov. Naopak,³⁶ v praxi vyžaduje od hosťovského štátu vo vzťahu k zahraničným investíciám na jeho území nielen konzistentnosť a transparentnosť konania, ale aj zachovávanie princípu dobrej viery a rešpektovanie legitímnych očakávaní investorov.

Vyžaduje pre investorov garanciu práva na spravodlivý proces a súčasne vylučuje svojvoľné konanie hosťovského štátu a diskrimináciu investora. V medzinárodných dohodách je obvykle zakotvený vo viacerých variantoch:

1. Odkaz na štandard FET v preambule BIT bez zakotvenia povinnosti jeho poskytovania zmluvnými stranami BIT;
2. Závazok zabezpečiť štandard FET bez špecifikácií (tzv. nekvalifikované autonómne znenie), zakotvené napr. vo švajčiarsko-českej BIT alebo v holandsko-slovenskej BIT;

15 **Impregilo S. p. A. v. Argentine Republic** (Decision of the Ad Hoc Committee on the Application for Annulment), ICSID Case No. ARB/07/17 (Annulment Proceeding), Case Date 24 January 2014.

16 **ConocoPhillips Petrozuata B. V., ConocoPhillips Hamaca B. V. and ConocoPhillips Gulf of Paria B. V. v. Bolivarian Republic of Venezuela** (Decision on Jurisdiction and the Merits), ICSID Case No. ARB/07/30, Case Date 3 September 2013.

17 Žalujúci investor je povinný dokázať porušenie štandardu FET, ktorým mu bola spôsobená škoda, pričom porušenie FET je dôsledkom konania, pripísateľného hosťovskému štátu investora. Medzi všetkými prvkami musí byť príčinná súvislosť. Bližšie DIEHL, A., *The Core Standard of International Investment Protection*. (citované ďalej ako *The Core Standard of International Investment Protection*), p. 325.

18 DOLZER, R., *Fair and Equitable Treatment: Today's Contours* (citované ďalej ako *Fair and Equitable Treatment: Today's Contours*), p. 10.

19 National treatment (NT). Bližšie SCHREUER, CH., DOLZER, R., *Principles of International Investment Law*, p.178-186.

20 Most Favoured Nation Treatment (MFN). Bližšie SUBEDI, S. P., *International Investment Law: Reconciling Policy and Principle*, p. 68 – 71.

21 North American Free Trade Agreement 1994.

22 K uplatneniu FET v „ECT arbitráži“ podľa Dohody o energetickej charte (Energy Charter Treaty) pozri

- napr. MCLACHLAN, C., SHORE, L., WEINIGER, M., *International Investment Arbitration*, p. 209.
- 23 SCHREUER, CH., *Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice* (citované ďalej ako *Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice*), p. 357.
- 24 MUCHLINSKI, P., 'Caveat Investor'? (citované ďalej ako 'Caveat Investor?'), p. 527.
- 25 REDFERN, A., HUNTER, M. et al., *Law and Practice of International Commercial Arbitration*, p. 489.
- 26 DOLZER, R., *Fair and Equitable Treatment: A Key Standard in Investment Treaties*, p. 105.
- 27 Pozri napr. rozhodcovský rozsudok, vydaný v NAFTA arbitráži v prospech investora z USA s maximálnym využitím FET v prípade **Waste Management v Mexico**, Award of 2 June 2000 in case no. ARB(AF)/98/2.
- 28 KLAGER, R., *Fair and Equitable Treatment: A Look at the Theoretical Underpinnings of Legitimacy and Fairness* (citované ďalej ako *Fair and Equitable Treatment*), p. 436.
- 29 Tamže, p. 448.
- 30 VANDEVELDE, J. K., *A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment* (citované ďalej ako *A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment*), p. 40. Procesnú dimenziu predstavuje zmluvný záväzok hosťovského štátu garancie spravodlivého procesu a vylúčenie popretia spravodlivosti. Substantívnu dimenziu tvorí povinnosť hosťovského štátu konať vo vzťahu k zahraničnému investorovi primerane, transparentne a s vylúčením diskriminácie investora.

3. Záväzok zmluvných strán zabezpečiť štandard FET v interakcii so zabezpečením štandardu NT a MFN (napr. česko-holandská BIT);
4. Záväzok zabezpečiť štandard FET v nadväznosti na medzinárodné právo (napr. francúzsko-česká BIT), ktoré je považované za záruku minimálneho „podlahového“ štandardu;³⁷
5. Záväzok zabezpečiť štandard FET v rámci minimálneho štandardu zaobchádzania s cudzincami v súlade s medzinárodným obyčajovým právom (napr. BIT, uzavretá medzi USA a Uruguajom);
6. Záväzok zabezpečiť štandard FET so špecifikovaním jeho hmotného obsahu (napr. právo na spravodlivý proces, vylúčenie svojvoľného konania hosťovského štátu atď.).³⁸ Uvedené spôsoby zakotvenia štandardu FET úzko súvisia s jeho vývojom, a ich odlišné znenie má vplyv na rozhodovanie rozhodcov o porušení FET v medzinárodnej investičnej arbitráži. Ešte pred špecifikáciou obsahu štandardu je vhodné stručne načrtnúť jeho genézu – siaha až do r. 1920.

III. Vývoj štandardu FET v medzinárodnom investičnom práve

Koncept rovnoprávneho zaobchádzania v medzinárodnom hospodárskom práve nachádzame v čl. 23 Paktu Spoločnosti národov z r. 1920.³⁹ Členské štáty sa v ňom zaviazali navzájom zabezpečiť rovnoprávne zaobchádzanie v obchodovaní.⁴⁰ Neskorší návrh Dohovoru o zaobchádzaní s cudzincami, vypracovaný Paktom v r. 1928 však rovnoprávne konanie v medzinárodnom obchode už nezakotvoval – štáty nemali porušovať práva zahraničných investorov, okrem prípadov, ak boli nútené tak konať.

Z pohľadu ochrany investorov išlo o krok späť. Štandard FET sa opätovne spomína až v Havanskej charte⁴¹ OSN z r. 1948, ktorou sa neúspešne zakladala Medzinárodná obchodná organizácia⁴² (ďalej len „ITO“). Od členských štátov sa očakávalo, že jestvujúcim i budúcim zahraničným investíciám poskytnú adekvátnu bezpečnosť.⁴³

Napriek tomu, že charta bola zameraná predovšetkým na rozvoj medzinárodného obchodu a voľný pohyb kapitálu, zakotvovala aj ustanovenia ohľadne zahraničného investovania vrátane článku 11, ktorý oprávnil ITO na podporovanie medzinárodných dohôd, uzavretých s cieľom zabezpečiť spravodlivé a rovnoprávne zaobchádzanie pre investorov v hosťovskom štáte.

Havanská charta ratifikovaná nebola, ovplyvnila však ďalší vývoj medzinárodného práva v USA – povojnové medzinárodné obchodné dohody⁴⁴ USA už zakotvovali aj spravodlivé a rovnoprávne zaobchádzanie s majetkom cudzincov.⁴⁵ Štandard FET zakotvil o dekádu neskôr Abs Shawcrossov Dohovor o zahraničnom investovaní (rozvojovými štátmi ironicky označovaný za Veľkú chartu investorov),⁴⁶ iniciovaný v r. 1959 členmi ICC v Paríži. Išlo o neúspešný pokus, rovnako ako v prípade mladšieho Návrhu dohovoru OECD o ochrane zahraničného majetku z r. 1967.⁴⁷

Návrh zakotvoval štandard FET ako pozitívnu obligáciu, zaväzujúcu členské štáty prostredníctvom statusu zásady medzinárodného obyčajového práva. Išlo tu len o zvýraznenie úmyslu OECD, keďže pri štandarde FET vzhľadom na chýbajúce *opinio juris*, ako aj štátnu prax, ktoré sú podmienkou uznania pravidla za všeobecné pravidlo medzinárodného práva, naplnenie uvedených podmienok absentuje.⁴⁸

Zakotvenie štandardu FET v novom dohovore (s pokynmi, ktoré neskôr členské štáty využili pri uzatváraní vlastných medzinárodných dohôd) však považovala OECD za dôležité. Viacerí členovia OECD už koncom šesťdesiatych rokov totiž zakotvovali štandard FET v BITs. Ako konštatuje Dumberry,⁴⁹ „Pôvod štandardu FET, zakotveného v dnešných moderných BIT tak môžeme odvodiť od Návrhu dohovoru OECD o ochrane zahraničného majetku z r. 1967.“

Dôvodom zakotvenia štandardu (najmä vo vyspelých štátoch) bola snaha vyhnúť sa problémom so starším minimálnym štandardom zaobchádzania podľa medzinárodného práva. Rozvojové štáty totiž tvrdili, že minimálny štandard zaobchádzania neexistuje. Okrem toho netreba zabúdať, že minimálny štandard vznikol v rovine aplikácie vzťahov štátov v rámci diplomatickej ochrany, nie pre vzťahy v rovine investor – hosťovský štát.

Pri identifikácii obsahu štandardu FET podľa jeho formulácie v konkrétnej BIT tak nie je možné FET s minimálnym štandardom zaobchádzania⁵⁰ v medzinárodnom práve stotožňovať. Ako tvrdí

Diehl,⁵¹ „Je súčasťou medzinárodného obyčajového práva, ale má svoju vlastnú pevnú pozíciu.“ Problematické však ostávajú tie BITS, v ktorých zmluvné strany viažu štandard FET na medzinárodné právo, prípadne priamo aj na minimálny štandard zaobchádzania podľa medzinárodného obyčajového práva.

Obsah štandardu FET preto rozhodcovia musia interpretovať vždy v zmysle jeho formulácie v tej BIT, ktorá je relevantná pre rozhodovanie sporu – t. j. v BIT, uzavretej medzi hosťovským štátom a domovským štátom zahraničného investora. Pokiaľ ide o väzbu štandardu FET na minimálny štandard zaobchádzania, v medzinárodnej investičnej arbitráži zaväži jej charakter.

Inak sa posudzuje obsah FET v ICSID arbitráži, a inak v NAFTA arbitráži kvôli odlišnej definícii obsahu štandardu v čl. 1105 ods. 1 NAFTA. V arbitrážnej praxi (ak im to relevantná BIT dovoľuje) rozhodcovia zväčša interpretujú štandard FET ako nezávislý zmluvný štandard s autonómnym obsahom a širšou ochranou, než poskytuje minimálny štandard.⁵²

Príčina je jednoduchá – širšia ochrana v rámci štandardu rozširuje i zoznam opatrení hosťovského štátu, ktoré môžu byť v medzinárodnej investičnej arbitráži predmetom sporu.⁵³ Uvedený spôsob interpretácie sa nazýva doplnovací v súlade s teóriou obvyklého významu,⁵⁴ a napriek určitej kritike má silnú oporu jednak vo vývoji samotného štandardu, ako aj v teórii medzinárodného investičného práva.⁵⁵

Obdobné stanovisko ohľadne interpretácie štandardu FET zaujal už dávnejšie napr. Schreuer⁵⁶: „Pokiaľ ide o BITS, odpoveď závisí od znenia konkrétneho ustanovenia. Ak nič nenasvedčuje inej dohode zmluvných strán BIT, je vhodnejšie priznať štandardu FET autonómnym význam.“

Špecifikom ohľadne interpretácie štandardu FET je investičná arbitráž podľa Severoamerickej dohody o voľnom obchode. Rozhodcovia tu žiadne dilemy ohľadne charakteru štandardu nemusia riešiť, pretože čl. 1105 ods. 1 NAFTA priamo zakotvuje ekvivalentnosť štandardu FET s minimálnym štandardom medzinárodného obyčajového práva.⁵⁷ Štandard FET je tak považovaný v NAFTA arbitráži za jeden z prvkov minimálneho štandardu zaobchádzania s cudzincami v medzinárodnom obyčajovom práve.

IV. Substantívny obsah štandardu FET

Jednotlivé zložky štandardu FET boli postupne vymedzené v medzinárodnej rozhodcovskej praxi.⁵⁸ V súčasnosti úplne nepokrývajú rozsah jeho pôsobnosti,⁵⁹ pretože štandard sa ustavične vyvíja. Napríklad legitímne očakávania investorov sa nedávno spájali so zásadou transparentnosti konania hosťovského štátu.⁶⁰ Vzhľadom na frekvenciu ich uplatnenia investormi v medzinárodnej investičnej arbitráži a početnú arbitrážnu judikatúru dnes tvoria už samostatnú zložku štandardu FET.

V súlade so súčasnou teóriou medzinárodného investičného práva a praxou rozhodcovských tribunálov môžeme vymedziť päť základných elementov štandardu FET:

1. Ochrana legitímnych očakávaní investora s prihliadnutím na zachovanie určitej rovnováhy medzi právami investora a hosťovského štátu v súvislosti s vydávaním opatrení vo verejnom záujme;
2. Garancia práva investora na spravodlivý proces a zákaz odopretia spravodlivosti;
3. Zachovávanie transparentnosti a proporcionality konania hosťovského štátu vo vzťahu k investorom;
4. Zákaz svojvoľného konania štátu, diskriminácie a zneužívania investora.
5. Konanie v dobrej viere.

IV.1 Legitímne očakávania investorov

Legitímne očakávania investorov sa dnes považujú za najdôležitejšiu súčasť normatívneho obsahu štandardu FET. Pozitívny predpoklad naplnenia očakávaní investora vo vzťahu k štátu, v ktorom plánuje umiestniť svoju investíciu je totiž hlavným impulzom v prospech výberu

31 DUMBERRY, P., The Fair and Equitable Treatment Standard: A Guide to NAFTA Case Law on Article 1105 (citované ďalej ako The Fair and Equitable Treatment Standard: A Guide to NAFTA Case Law), p. 29.

32 Pozri UNCTAD Series on International Investment Agreements II. The Fair and Equitable Treatment (ďalej citované ako UNCTAD Series on International Investment Agreements II), p. 5.

33 DOLZER, R., Fair and Equitable Treatment: A Key Standard in Investment Treaties, p. 90.

34 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 11.

35 Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice, p. 386.

36 'Caveat Investor?', p. 530.

37 WESTCOTT, T. J., Recent Practice on Fair and Equitable Treatment, p. 412.

38 Pozri napr. UNCTAD Series on International Investment Agreements II, p.18.

39 The League of Nations Covenant 1920 (predchodca Organizácie spojených národov).

40 KILL, T., Don't Cross the Streams: Past and Present Overstatement of Customary International Law (citované ďalej ako Don't Cross the Streams), p. 871.

41 The UN 1948 Havana Charter for an International Trade Organization. V dôsledku odmietnutia USA z dôvodu nízkej ochrany investorov nebola ratifikovaná. Jej zástancovia neskorší rozvoj bilaterizmu v medzinárodnom investovaní predpovedali už v r. 1948. Štandard rovnopráv-

neho zaobchádzania pre zahraničných investorov v r.1948 zakotvila aj Bogotská dohoda OAS. Obdobne ako Havanská Charta, ani Bogotská dohoda nikdy nevstúpila do platnosti.

42 International Trade Organization.

43 WILCOX, C., *The Promise of the World Trade Charter*, p. 491.

44 *Friendship, Commerce and Navigation Treaties (FCNs)*.

45 *A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment*, p. 44

46 Abs-Shawcross Draft Convention on Investments Abroad. SUBEDI, S. P., *International Investment Law: Reconciling Policy and Principle*, p. 21.

47 *The OECD Draft Convention on the Protection of Foreign Property 1967*.

48 *Don't Cross the Streams*, p. 876.

49 *The Fair and Equitable Treatment Standard: A Guide to NAFTA Case Law*, p. 30.

50 K definícii minimálneho štandardu pozri ŠTURMA, P, BALAŠ, V., *Ochrana mezinárodných investíc v kontextu obecného mezinárodného práva*, s. 51, s. 55.

51 *The Core Standard of International Investment Protection*, p. 244.

52 REDFERN, A., HUNTER, M. et al., *Law and Practice of International Commercial Arbitration*, p. 489.

53 UNCTAD Series on International Investment Agreements II, p. 8.

54 Pozri čl. 31 ods. 1 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve z r. 1969 (Vyhláška č. 15/1988 Zb).

konkrétneho štátu ako perspektívnej lokality na rozumnú realizáciu medzinárodnej investície.

Ako najdôležitejšia súčasť štandardu FET v súčasnosti majú legitímne očakávania investorov za sebou bohatý vývoj a vyznačujú sa detailnou štruktúrou.⁶¹ Na druhej strane zaznamenali v medzinárodnej arbitráži i negatívnu odozvu zo strany rozhodcov, ako aj teoretikov v oblasti medzinárodného investičného práva.

Rozhodcovské tribunály v NAFTA arbitráži napr. nepovažujú nedostatočné naplnenie legitímnych očakávaní investorov za porušenie štandardu FET v zmysle čl. 1105 NAFTA.⁶² V medzinárodnej arbitrážnej spisbe sa zase ojedinele vyskytujú radikálne návrhy na úplné ignorovanie očakávaní investora z dôvodu nevhodnosti ich aplikácie pri posudzovaní konania hosťovského štátu.⁶³

Nepochybné, dnešná charakteristika legitímnych očakávaní investorov naozaj nie je témou, ktorú je možné spracovať na dvoch – troch stranách. Z dôvodu ich významu a výsadného postavenia v rámci štandardu FET im preto bude venovaná druhá časť štúdie.

IV. II Právo na spravodlivý súdny proces a zákaz odopretia spravodlivosti

Právo na riadny súdny proces je jednou zo základných zložiek štandardu FET. Pre zahraničného investora je garanciou zabezpečenia spravodlivého súdneho konania v hosťovskom štáte, či už ide o trestné alebo civilné súdne konanie, prípadne správne konanie.⁶⁴ Koncept spravodlivého procesu sa neobmedzuje len na súdne konanie, ale pokrýva aj všetky formy rozhodnutí a opatrení vlády hosťovského štátu.⁶⁵

Procesná spravodlivosť v zmysle štandardu FET je podľa Schreuera⁶⁶ „*antitézou medzinárodného deliktu odopretia spravodlivosti*.“ O jej porušení sa rozhoduje v medzinárodnej investičnej arbitráži často. Či už ide o neohlásené odobratie licencie, vysťahovanie investora bez oznámenia alebo neodôvodnené zamietnutie návrhu na vytýčenie ústneho pojednávania, naznačené konanie hosťovského štátu je porušením štandardu FET.

Súčasne netreba zabúdať, že rešpektovanie domáceho práva ako odôvodnenie porušenia práva investora na spravodlivý proces v hosťovskom štáte nemusia rozhodcovia v investičnej arbitráži akceptovať, pretože štandard FET je „*základným a všeobecným štandardom ochrany zahraničných investícií, oddeleným od právneho poriadku hosťovského štátu*.“⁶⁷ Odopretie spravodlivosti v zmysle štandardu FET má užší význam než právo na spravodlivý proces a je obmedzené na súdny systém.

Pred podaním žaloby v medzinárodnej investičnej arbitráži pre porušenie FET z dôvodu odopretej spravodlivosti by mal investor vyčerpať všetky možnosti nápravy v súdnom systéme hosťovského štátu. Nie je to nutné, pokiaľ sa sporové strany dohodli *ad hoc* inak, alebo keď povinnosť vyčerpať opravné prostriedky v súdnom systéme hosťovského štátu pred začatím investičnej arbitráže nie je zakotvená v relevantnej BIT.

V praxi sa odopretie spravodlivosti dokazuje ťažšie než svojvoľné konanie štátu. Investor môže v arbitráži uspieť, len ak hosťovský štát súdnu spravodlivosť investorovi naozaj odoprel úplným zlyhaním vlastného súdneho systému.⁶⁸ Ani dlhodobé súdne prieťahy nezavážia v prospech investora, pretože rozhodcovia sú pri rozhodovaní o žalobách pre odopretie spravodlivosti opatrní.

Napríklad v prípade *White Industries Australia Limited v India*,⁶⁹ India porušila svoje záväzky z austrálsko-indickej BIT, pretože austrálskemu investorovi nezabezpečila účinné prostriedky uplatnenia jeho nárokov a výkonu práv zahraničného investora v súlade s BIT. Investor však namietal aj porušenie štandardu FET pre odopretie spravodlivosti, pretože súd v Kalkate rozhodoval o zrušení ICC rozhodcovského rozsudku napriek tomu, že na zrušenie nemal právomoc.

Okrem toho namietal ako odopretie spravodlivosti aj dlhodobé prieťahy vo vykonávanom konaní v Dillí. Rozhodcovský tribunál usúdil, že napriek tomu, že celková dĺžka súdnych konaní, a aj súdne prieťahy pred indickým Najvyšším súdom boli nepríjemné, nebolo možné ich považovať za odopretie spravodlivosti. Je zjavné, že uspieť so žalobou pre odopretie spravodlivosti je mimoriadne ťažké, i keď v medzinárodnej arbitrážnej praxi sú prípady, keď sa podarilo žalobcovi uniesť dôkazné bremeno.

IV. III Zákaz svojvoľného konania a diskriminácie

Štandard FET vylučuje svojvoľné konanie vo vzťahu k zahraničnému investorovi ako extrémne konanie hosťovského štátu. Nezáleží na tom, či je zákaz svojvoľného konania výslovne zakotvený v BIT, alebo vyplýva implicitne zo štandardu FET. Svojvoľným konaním môžu byť napr. regulačné opatrenia, ktoré hosťovský štát prijal na základe xenofóbnych politických motívov,⁷⁰ alebo bez posúdenia relevantných skutočností pre prijatie opatrení, negatívne ovplyvňujúcich bežnú prevádzku i existenciu investície.

Dokázať svojvoľné konanie nie je jednoduché, keďže hranica na jeho dokázanie je v medzinárodnej investičnej arbitráži umiestnená vysoko.⁷¹ Svojvoľu definoval Medzinárodný súdny dvor (ďalej len „ICJ“) v prípade *ELSI* v r. 1989,⁷² a z jeho definície rozhodcovské tribunály dodnes vychádzajú. Napr. ICSID tribunál v prípade *Azurix v Argentína*⁷³ striktno nasledoval ICJ, pretože spomenutá definícia sa podľa rozhodcov „*najviac približuje zvyčajnému významu svojvôle, pretože zdôrazňuje prvok úmyselného ignorovania práva.*“⁷⁴

Opatrenia, ktoré boli v medzinárodnej investičnej arbitráži označené za svojvoľné konanie zahŕňujú napr. blokovanie platieb zahraničnej vodárenskej spoločnosti, prevod zmluvných práv zahraničného na domáceho investora atď. Počet prípadov, v ktorých bolo rozhodnuté o porušení štandardu FET svojvoľným konaním je vo všeobecnosti nízky – rozhodcovia totiž inklinujú k vnímaniu svojvoľného konania v súlade s definíciou ICJ, a uniesť dôkazné bremeno je pre žalobcu veľmi náročné.

Pokiaľ ide o NAFTA arbitráž, podľa Dumberryho⁷⁵ rozhodcovia „*konzistentne vyžadujú „čosi viac“ než jednoduchú nezákonnosť na identifikáciu svojvoľného konania v zmysle článku 1105 NAFTA.*“ Za porušenie štandardu FET považujú rozhodcovia i použitie donútenia hosťovského štátu voči investorovi, rovnako ako aj šikanovanie a diskrimináciu vo vzťahu k iným zahraničným investorom rovnakej kategórie.

Napríklad v prípade *Pope & Talbot*⁷⁶ potvrdili rozhodcovia v NAFTA arbitráži šikanovanie amerického investora kanadskou vládou. K šikanovaniu došlo v dôsledku konfrontačného a agresívneho preverovania investora v Kanade.⁷⁷ Rozhodcovský tribunál mal zato, že pri preverovaní kanadskou vládou bol investor šikanovaný „*vyhrázaním sa, odopretím odôvodnených žiadostí o poskytnutie relevantných informácií, ako aj nutným vynaložením zbytočných nákladov. Okrem toho musel strpieť aj stratu vlastnej reputácie vo vládných kruhoch.*“⁷⁸

Vhodnou ukázkou donucovacích taktík je i vyhrážanie sa odobratím licencie, prípadne celkovým zničením investície, ak investor nepremiestni svoju investíciu v súlade s pokynmi tamojšej exekutívy. Je možné skonštatovať, že svojvoľné konanie hosťovského štátu, ako aj donucovacie praktiky a šikanovanie sa v rámci štandardu FET koncepčne prelínajú so zákazom diskriminácie.

Sem patrí napr. nedodržanie privatizačných záväzkov hosťovského štátu pre nacionalistické tendencie,⁷⁹ poskytnutie štátnej pomoci trom domácim, nie však štvrtej investorom sprivatizovanej banke,⁸⁰ alebo zdiskreditovanie investora v súdnom konaní, využitím rasové motívy, štátnu príslušnosť investora, atď.⁸¹

Diskriminácia voči investorovi je teda vo všeobecnosti považovaná v medzinárodnej investičnej arbitráži za porušenie štandardu FET. Zahraničný investor však nie je všemocný, ani trojjediný, a tak aj z uvedeného pravidla jestvuje výnimka. Diskriminácia môže byť vo výnimočných prípadoch ospravedlniteľná, ak hosťovský štát konal vo vzťahu k investorovi v oprávnenom verejnom záujme a bez úmyslu diskriminovať investora.⁸²

IV. IV Zásada transparentnosti a proporcionality

Porušenie zásady transparentnosti vo vzťahu k investorovi je uplatňované v medzinárodných investičných sporoch zriedkavejšie,⁸³ než porušenie štandardu FET v súvislosti s legitímnymi očakávaniami investora – pritom obe zložky štandardu úzko súvisia. Žiadne jednotné pravidlo ohľadne obsahu transparentnosti neexistuje.⁸⁴ Zásada transparentnosti sa viaže najmä na konanie hosťovského štátu,⁸⁵ ide však o dôležitú zásadu nielen v medzinárodnom investičnom, ale aj v celom medzinárodnom hospodárskom práve.

Podľa Klägera⁸⁶ „*sa transparentnosť spája s otvorenosťou a prehľadnosťou právneho poriadku hosťovského štátu.*“ Pri posudzovaní porušenia štandardu FET z dôvodu nedostatočnej transpa-

- 55 The Fair and Equitable Treatment Standard: A Guide to NAFTA Case Law, p. 38
- 56 Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice, p. 385.
- 57 REDFERN, A., HUNTER, M. et al., Law and Practice of International Commercial Arbitration, p. 489.
- 58 UNCTAD Series on International Investment Agreements II, p. xvi.
- 59 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 16.
- 60 Napr. Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice, p. 376.
- 61 V súčasnosti sa delia na štyri kategórie.
- 62 DUMBERRY, P., The Protection of Investors' Legitimate Expectations, p. 47.
- 63 CAMPBELL, CH., House of Cards: The Relevance of Legitimate Expectations, p. 361.
- 64 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 29.
- 65 DUMBERRY, P., Denial of Justice under NAFTA Article 1105 (citované ďalej ako Denial of Justice under NAFTA Article 1105), p. 249.
- 66 Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice, p. 381.
- 67 The Core Standard of International Investment Protection, p. 437.
- 68 Denial of Justice under NAFTA Article 1105, p. 253.
- 69 *White Industries Australia Limited v The Republic of India*, the UNCITRAL Award of 30 November 2011.
- 70 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 31.

- 71 STONE, J., Arbitrariness, the Fair and Equitable Treatment Standard, and the International Law of Investment., p. 77.
- 72 **Electronica Sicula S. p. A. (ELSI)** (US v. Italy), Judgment of 20 July 1989 [1989] ICJ Rep. 15
- 73 **Azurix Corporation v Argentine Republic**, Award of 14 July 2006, (ICSID Case No. ARB/01/12.
- 74 Je však potrebné priznať, že hranicu, stanovenú rozhodnutím ELSI časť rozhodcovských tribunálov posúva smerom nadol.
- 75 DUMBERRY, P., The Prohibition against Arbitrary Conduct and the Fair and Equitable Treatment, p. 150.
- 76 **Pope & Talbot Inc. v. The Government of Canada**, Interim Award of June 26, 2000.
- 77 Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice, p. 381.
- 78 DUMBERRY, P., Pope & Talbot Inc. v. Government of Canada, p. 457.
- 79 **Eureko B. V. v. Republic of Poland, Partial Award** Partial Award of August 19, 2005
- 80 **Saluka Investments NV v The Czech Republic**, 45 I. L. M. 1023 (2006)
- 81 **Loewen v United States**, Final Award, June 26 2003, ICSID Case ARB /AF/98/3/, 7 ICSID Rep. 421.
- 82 A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment, p. 66.
- 83 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 30.
- 84 Pomerne presne upravuje transparentnosť konania hosťovského štátu čl. 1802 ods.1 a 2 NAFTA. A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment, p. 83.

rentnosti tak bude smerodajná kvalita vzájomnej komunikácie hosťovského štátu a investora ešte pred nadobudnutím zahraničnej investície na území hosťovského štátu. Pochopiteľne, nie akejkolvek komunikácie, dôležité sú najmä informácie ohľadne práv budúceho investora a okolností, ktoré môžu negatívnym spôsobom ovplyvniť ich realizáciu v hosťovskom štáte.

Čím detailnejšie je investor informovaný vopred, tým realnejšie budú jeho legitímne očakávania v súvislosti s investíciou. Transparentné konanie hosťovského štátu tak v konečnom dôsledku redukuje možnosti investora podávať voči hosťovskému štátu rôzne žaloby v investičnej arbitráži pre porušenie FET. Ako konštatuje Schreuer, „Oprávnené očakávania investora budú založené na ľahko pochopiteľnej informačnej báze hosťovského štátu ohľadne jeho právneho poriadku, ako aj na akýchkoľvek záväzkoch a vyhláseniach vo vzťahu k investorovi, vyjadrených explicitne, alebo aj implicitne hosťovským štátom.“

Spomenutá informačná báza bude zahŕňať vytvorenie kontaktných informačných miest v hosťovskom štáte, promptné zverejnenie pripravovanej legislatívy, relevantnej pre zahraničného investora, ako aj vytvorenie priestoru na predkladanie pripomienok investora a zabezpečenie súvisiaceho administratívneho zázemia.⁸⁷

Je potrebné dodať, že zásada transparentnosti úzko súvisí aj so zásadou konania v dobrej viere. Nemusí byť výslovne spomenutá v relevantnej BIT, pretože povinnosť jej rešpektovania vyplýva implicitne zo štandardu FET, ktorý je v BIT zakotvený. Netreba však zabúdať, že transparentne by mal konať vo vzťahu k hosťovskému štátu aj zahraničný investor, a to aj v prípravnej fáze investovania. Povinnosti vo vzťahu zahraničného investora a hosťovského štátu totiž nemajú len štát, ale aj investor, a netreba na to zabúdať.

S námietkou nedostatočnej transparentnosti v rámci žaloby pre porušenie štandardu FET uspeli investori v investičnej arbitráži v prípadoch, keď si hosťovský štát neplnil svoju informačnú povinnosť a neoznámil investorovi prijatie nových relevantných legislatívnych opatrení, prípadne neinformoval investora o dôvodoch ich prijatia.⁸⁸

Dobrym príkladom porušenia transparentnosti je napr. konanie štátu v prípade **Metalclad v Mexiko**,⁸⁹ v ktorom Mexiko odvolalo investorovi vopred udelené povolenie na výstavbu stanice na likvidáciu nebezpečného odpadu. Obdobne napr. v prípade **Saluka Investment v Česká republika**⁹⁰ odmietla vláda transparentne odôvodniť nekonzistentné a diskriminačné zaobchádzanie hosťovského štátu so zahraničným investorom.

Ďalšou súčasťou štandardu FET je zásada proporcionality, ktorá súvisí s transparentnosťou konania hosťovského štátu, ako aj so zásadou konania v dobrej viere. V rámci štandardu FET sa však bezprostredne spája s primeranosťou. V abstraktnej rovine je sústredená na vzťah medzi prostriedkami na dosiahnutie cieľa hosťovského štátu, a dosiahnutým výsledkom.⁹¹

Podľa Klägera⁹² tak proporcionality „predpokladá, že akékoľvek opatrenie hosťovského štátu, ovplyvňujúce zahraničnú investíciu, má odôvodnený a overiteľný základ, a zbytočne nekladie na investíciu premrštené požiadavky.“ Je zjavné, že v rámci posudzovania porušenia proporcionality v rámci štandardu FET budú rozhodcovské tribunály zvažovať najmä primeranosť konania žalovaného vo vzťahu k žalobcovi.

Zachovávanie primeranosti vo vzťahu k investorovi vyžaduje konanie hosťovského štátu v súlade s jeho oprávneným verejným záujmom. Porušenie štandardu primeranosti tak nastáva vtedy, ak štát koná populisticky v neprospech investora z politických dôvodov vo vzťahu k legálnym, avšak domácou societou negatívne vnímaným krokom investora na území hosťovského štátu.⁹³

Zásada proporcionality sa stala súčasťou štandardu FET v r. 2012 vydaním rozhodcovského rozsudku v prípade **Occidental v Ekvádor**.⁹⁴ V uvedenom rozsudku ICSID Stredisko oficiálne interpretovalo požiadavku proporcionality konania hosťovského štátu ako súčasť štandardu FET.⁹⁵ Proporcionality konania Ekvádoru v prípade **Occidental** bola narušená vo vzťahu k tamjšiemu najväčšiemu zahraničnému investorovi v oblasti ťažby ropy vypovedaním zmluvy o účasti z dôvodu porušenia zmluvy investorom.⁹⁶

Rozhodcovský tribunál však rozhodol o porušení štandardu FET z dôvodu disproportného konania hosťovského štátu vo vzťahu k investorovi ešte v r. 2003 v investičnej arbitráži v známom prípade **Tecmed v Mexiko**,⁹⁷ inšpirujúc sa pri rozhodovaní judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Mexiko v prípade **Tecmed** porušilo zásadu proporcionality odmietnutím obnovenia licencie pre španielskeho investora za účelom ďalšieho prevádzkovania jeho investície v Mexiku.

Podľa Martina⁹⁸ sa tak pri namietanom porušení proporcionality v ICSID arbitráži „posudzuje, či bolo regulačné opatrenie hosťovského štátu excesívne, a či je možné ho považovať za nepriame

vyvlastnenie zahraničnej investície.“ Je zjavné, že zásada proporcionality v rámci štandardu FET chráni zahraničného investora pred svojvoľným a diskriminačným konaním štátu.

Na druhej strane je však nutné, aby rozhodcovia posudzovali proporcionality konania hosťovského štátu vyvážené, a principiálne neuprednostňovali ochranu súkromného práva investora na úkor verejného záujmu štátu.⁹⁹ Aj aplikácia zásady proporcionality rozhodcami v investičnej arbitráži totiž môže dobre poslúžiť na ochranu odôvodnených regulačných opatrení hosťovského štátu, vydaných v dobrej viere a vo verejnom záujme.

Naopak, môže napomôcť aj pri identifikácii diskriminačných opatrení vo vzťahu k zahraničnému investorovi. *Vice versa*, hosťovský štát by zase mal ešte pred vstupom zahraničného investora dobre zvážiť, či investícia predstavuje pre štát skutočný prínos. Každý investor má samozrejme záujem na kumulácii zisku – zahraničná investícia však musí byť stálym benefitom aj pre hosťovský štát.

Ak ale namiesto zveľaďovania investor len zneužíva domácu pracovnú silu, porušuje ľudské práva, nedodržiava pracovnoprávne predpisy a devastuje životné prostredie, je nie právom, ale povinnosťou hosťovského štátu chrániť záujmy vlastných občanov a dohliadať na rešpektovanie domáceho práva zahraničným investorom. V opačnom prípade bude hosťovský štát pre investorov len servilným slabým partnerom a ľahkou korisťou v investičných arbitrážach.

IV. V Konanie v dobrej viere

Konanie v dobrej viere je všeobecnou právnou zásadou v zmysle čl. 38 ods. 1 písm. c) Štatútu Medzinárodného súdneho dvora a základným interpretačným pravidlom medzinárodných zmlúv v zmysle čl. 31 ods. 1 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve. Okrem toho, že je základom ďalších dvoch štandardov ochrany zahraničných investícií, zasahuje ako samostatná základná zložka štandardu FET¹⁰⁰ prakticky do každej ďalšej zložky jeho obsahu.

Napríklad pri posudzovaní legitímnosti očakávaní investora budú rozhodcovia zásadu konania v dobrej viere aplikovať pri určovaní primeranosti očakávaní investora od hosťovského štátu.¹⁰¹ Jedným z prejavov uplatnenia zásady konania v dobrej viere v kontexte rešpektovania štandardu FET je podľa Schreuera¹⁰² „*povinnosť hosťovského štátu konať odôvodnene, a nie podľa vlastnej ľubovôle tak, ako sa to hodí domácej politike.*“

Ak bude teda konanie hosťovského štátu vo vzťahu k investorovi v rozpore s dobrou vierou, bude považované za porušenie štandardu FET. Naopak, nie každé porušenie štandardu FET hosťovským štátom musí byť spôsobené konaním v rozpore so zásadou dobrej viery. To znamená, že investor v pozícii žalobcu nemusí pri uplatnení porušenia štandardu FET rozpor s konaním v dobrej viere dokazovať.¹⁰³ ■

Zoznam použitej literatúry

Publikácie knižné

CHOVANCOVÁ, K.: International Arbitration of Investment Disputes/Medzinárodná arbitráž investičných sporov. Bratislava: Eurokódex, 2009. 392 p. ISBN 9788089447145.

DIEHL, A.: The Core Standard of International Investment Protection. Kluwer Law International, 2012. International Arbitration Law Library 26, p. 622. ISBN 9789041138699.

DUMBERRY, P.: The Fair and Equitable Treatment Standard: A Guide to NAFTA Case Law on Article 1105. The Hague: Kluwer Law International, 2013. 354 p. ISBN 9789041132888.

MCLACHLAN, C., SHORE, L., WEINIGER, M.: International Investment Arbitration. Oxford: Oxford University Press, 2007. 474 p. ISBN 978 0 19 955751 6.

REDFERN, A., HUNTER, M. et al.: Law and Practice of International Commercial Arbitration. London: Sweet & Maxwell, 2009, p. 696. ISBN 9780199557189

ŠTURMA, P., BALÁŠ, V.: Ochrana mezinárodných investíc v kontextu obecného mezinárodného práva. Univerzita Karlova v Praze, 2012. 100 s. ISBN 9788087146552.

SCHREUER, CH., DOLZER, R.: Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2008. 431 p. ISBN 9 780 199 211 760.

85 Pozri ukážky porušenia zásady transparentnosti v rámci štandardu FET v prípade *Metalclad Corp v Mexico* a *ADC Affiliate Ltd. & ADC & ADMC Management Ltd. v The Republic of Hungary* v International Arbitration of Investment Disputes, p. 145, p. 320 – 330.

86 Fair and Equitable Treatment, p. 44.

87 The Core Standard of International Investment Protection, p. 443.

88 **A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment, p. 84.**

89 International Arbitration of Investment Disputes, p. 155.

90 *Saluka Investments NV v The Czech Republic*, 45 I. L. M. 1023 (2006). Pozri napr. <http://ita.law.uvic.ca>

91 HAN, X., The Application of the Principle of Proportionality in Tecmed v. Mexico, p. 636.

92 Fair and Equitable Treatment, p. 442.

93 **A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment, p. 54.**

94 *Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador*, Final Award, October 5, 2012, ICSID Case No. ARB/06/11.

95 MARTIN, A. M., Proportionality and the Fair and Equitable Treatment Standard (citované ďalej ako Proportionality and the Fair and Equitable Treatment Standard), p. 58.

96 Investor v rozpore so zmluvou o účasti (Participation Agreement), uzavretou s Ekvádorom, zrealizoval v rámci osobitnej zmluvy (Farmout Agreement) špecifické postúpenie časti

- produkcie ropy spoločnosti **Alberta Energy Company** bez súhlasu ekvádorského ministerstva, čím došlo k porušeniu zmluvy o účasti. Náhrada škody vo výške 1,77 miliardy USD, priznaná spoločnosti Occidental, je považovaná za najvyššie odškodnenie investora v histórii investičnej arbitráže pod záštitou ICSID.
- 97 **Tecnicas Medioambientales TECMED S. A. v The United Mexican States**, Award of May 29, 2003, ICISD Case No. ARB / AF / 00 / 2.
- 98 Proportionality and the Fair and Equitable Treatment Standard, p. 67.
- 99 PETERSMANN, E., U., International Rule of Law and Constitutional Justice in International Investment Law and Arbitration, p. 532.
- 100 The Core Standard of International Investment Protection, p. 29.
- 101 Tamže, p. 358.
- 102 Fair and Equitable Treatment: Today's Contours, p. 17.
- 103 Pozri napr. rozbor prípadu **Loewen v United States a Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador**. International Arbitration of Investment Disputes, p. 145, p. 320 – 330.
- SUBEDI, S. P.: *International Investment Law: Reconciling Policy and Principle*. Oxford: Hart Publishing, 2008, p. ISBN 9781841138794.
- UNCTAD Series on International Investment Agreements II. The Fair and Equitable Treatment. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development, 2012. 141 p. ISBN 978-92-1-112827-7
- Publikácie časopisecké**
- BEESS, J.: Sovereign Debt Restructuring and Mass Claims Arbitration before the ICSID, The Abaclat Case. In: *Harvard International Law Journal*, 2012, Vol. 53, No. 2, p. 505 – 517.
- CAMPBELL, CH.: House of Cards: The Relevance of Legitimate Expectations under Fair and Equitable Treatment Provisions in Investment Treaty Law. In: *Journal of International Arbitration*, 2013, Vol. 30, No. 4, p. 361 – 379.
- DOLZER, R.: Fair and Equitable Treatment: Today's Contours. In: *Santa Clara Journal of International Law*, 2013, Vol. 12, No. 1, p. 7 – 34.
- DOLZER, R.: Fair and Equitable Treatment: A Key Standard in Investment Treaties. In: *International Lawyer*, 2005, Vol. 39, p. 87 – 106.
- DUMBERRY, P.: Denial of Justice under NAFTA Article 1105: A Review of 20 Years of Case Law. In: *ASA Bulletin*, 2014, Vol. 32, No. 32, p. 246 – 264.
- DUMBERRY, P.: Pope & Talbot Inc. v. Government of Canada – Fair and Equitable Treatment for Investors Under International Law: An Overview of the Recent NAFTA Chapter 11 Awards. In: *ASA Bulletin*, 2002, Vol. 20, No. 3, p. 453 – 466.
- DUMBERRY, P.: The Prohibition against Arbitrary Conduct and the Fair and Equitable Treatment. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2014, Vol. 15, p. 117 – 151.
- DUMBERRY, P.: The Protection of Investors' Legitimate Expectations and the Fair and Equitable Treatment Standard under NAFTA Article 1105. In: *Journal of International Arbitration*, 2014, Vol. 31, No. 1, p. 47 – 73
- HAN, X.: The Application of the Principle of Proportionality in Tecmed v. Mexico. In: *Chinese Journal of International Law*, 2007, Vol. 6, p. 635 – 652.
- JUNG, Y., HAN, D.: Sovereign Debt Restructuring under the Investor – State Dispute Regime. In: *Journal of International Arbitration*, 2014, Vol. 31, No. 1, p. 75 – 96.
- KILL, T.: Don't Cross the Streams: Past and Present Overstatement of Customary International Law in Connection with Conventional Fair and Equitable Treatment Obligations. In: *Michigan Law Review*, 2008, Vol. 106, No. 5, p. 853 – 880.
- KLAGER, R.: Fair and Equitable Treatment: A Look at the Theoretical Underpinnings of Legitimacy and Fairness. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2010, Vol. 11, p. 435 – 455.
- MARTIN, A. M.: Proportionality and the Fair and Equitable Treatment Standard. In: *Boston College International & Comparative Law Review*, 2014, Vol. 37, p. 58 – 71.
- MUCHLINSKI, P.: 'Caveat Investor'? The Relevance of the Conduct of the Investor under the fair and Equitable Treatment Standard. In: *International and Comparative Law Quarterly*, 2006, Vol. 55, p. 527 – 557.
- PETERSMANN, E., U.: International Rule of Law and Constitutional Justice in International Investment Law and Arbitration. In: *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 2010, Vol. 16, p. 513 – 532.
- PLACHÝ, P.: Poštová banka and Instrokapital v Greece: A Seeming Departure from the Abaclat "Norm." 26. 5. 2015. <http://slovarblog.com/postova-banka-istrokapital-v-greece-departure-abaclat-norm/>
- SIMOES, J.: Arbitration as a Method of Settling Disputes Arising under Sovereign Bonds. In: *Revista Brasileira de Arbitragem Special Editions*, 2012, Vol. No. 33, p. 9 – 37
- SCHREUER, CH.: Fair and Equitable Treatment in Arbitral Practice. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2005, Vol. 6 p. 357 – 386.
- STONE, J.: Arbitrariness, the Fair and Equitable Treatment Standard, and the International Law of Investment. In: *Leiden Journal of International Law*, 2012, Vol. 25, p. 77 – 107.
- VANDEVELDE, J. K.: A Unified Theory of the Fair and Equitable Treatment. In: *N.Y.U. Journal of International Law and Politics*, 2010, Vol. 43, p. 43 – 106.
- WESTCOTT, T. J.: Recent Practice on Fair and Equitable Treatment. In: *Journal of World Investment & Trade*, 2007, Vol. 8, p. 409 – 443.

WILCOX, C.: The Promise of the World Trade Charter. In: *Foreign Affairs*, 1948 – 1949, Vol. 27, p. 486 – 496.

Citované rozhodcovské rozhodnutia

Abaclat and Others v. Argentine Republic, Decision on Jurisdiction and Admissibility, ICSID Case No. ARB/07/5, 4 August 2011. Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0236.pdf>

ADC Affiliate Ltd. & ADC & ADMC Management Ltd. v The Republic of Hungary.

ICSID Case No. ARB/03/16, Award of the Tribunal, 2006 WL 4491469

Ambiente Ufficio S. p. A. and others v. Argentine Republic (Decision on Jurisdiction and Admissibility), ICSID Case No. ARB/08/9. Case Date February 8 2013

Dostupné na https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=showDoc&docId=DC2992_En&caselId=C340

Azurix Corporation v Argentine Republic, Award of 14 July 2006, (ICSID Case No. ARB)/01/12.

Dostupné na <http://www.italaw.com/documents/AzurixAwardJuly2006.pdf>

Cargill v United Mexican States, Award of 18 September 2009 (ICSID Case No. ARB(AF)/05/Z).

Dostupné na http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0133_0.pdf

ConocoPhillips Petrozuata B. V., ConocoPhillips Hamaca B. V. and ConocoPhillips Gulf of Paria B. V. v. Bolivarian Republic of Venezuela, ICSID Case No. ARB/07/30, Case Date 3 September 2013.

https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=CasesRH&actionVal=showDoc&docId=DC3772_En&caselId=C259

Eureko B. V. v. Republic of Poland, Partial Award Partial Award of August 19, 2005.

Dostupné na http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0308_0.pdf

Elektronica Sicula S. p. A. (ELSI) (*United States of America v. Italy*),

Judgment of 20 July 1989 [1989] ICJ Rep.15

Impregilo S. p. A. v. Argentine Republic (Decision of the Ad Hoc Committee on the Application for Annulment), ICSID Case No. ARB/07/17, Case Date 24 January 2014.

Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3044.pdf>

Impregilo S. p. A. v. Argentine Republic (Award), (ICSID Case No. ARB/07/17),

Case Date 21 June 2011. Dostupné na <https://icsid.worldbank.org>

Loewen v United States, Final Award, June 26 2003, ICSID Case ARB /AF/98/3/, 7 ICSID Rep. 421.

Metalclad Corp v Mexico, Award of 30 August 2000 in case no. ARB(AF)/97/1, YBCA, 2001, Vol. XXVI, p. 99 – 119.

Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador, [2005] EWCA Civ. 1116, [2005]

Lloyd's Rep. 707.

Occidental Exploration and Production v Republic of Ecuador, Final Award, October 5, 2012,

ICSID Case No. ARB/06/11. Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw1094.pdf>

In the Matter of Arbitration under Chapter 11 of the NAFTA between **Pope & Talbot Inc.**

v. The Government of Canada, Interim Award of June 26, 2000.

Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0674.pdf>

Poštová banka, a. s. and Istrokapital SE v. The Hellenic Republic,

ICSID Case No. ARB/13/8, Award of 9 April 2015

Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw4238.pdf>

Saluka Investments NV v The Czech Republic, 45 I. L. M. 1023 (2006)

Bližšie pozri na www.pca-cpa.org

Swisslion v. Macedonia (Award), ICSID Case No. ARB/09/16, Case Date 6 July 2012.

Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita1080.pdf>

Tecnicas Medioambientales TECMED S. A. v The United Mexican States,

Award of May 29, 2003, ICISD Case No. ARB /AF/00/2.

Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0854.pdf>

Waste Management v Mexico. Award of 2 June 2000, Case no. ARB(AF)/98/2. YBCA, 2002,

Vol. XXVII, p. 98 – 132.

White Industries Australia Limited v The Republic of India, the UNCITRAL Award of 30 November 2011. Dostupné na <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0906.pdf>

RESUMÉ

Štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania v medzinárodnom investičnom práve. I. časť

Štandard spravodlivého a rovnoprávneho zaobchádzania (štandard „FET“/ je jedným zo základných štandardov ochrany zahraničných investícií a v medzinárodnej investičnej arbitráži je dnes najčastejšie uplatňovaný zahraničnými investormi. O jeho presvedčivosti nepochybujú ani investori, ani hosťovské štáty. Predkladaný dvojdielny príspevok je venovaný vymedzeniu štandardu FET v medzinárodnom investičnom práve. Prvá časť sa zaoberá definíciou štandardu a vymedzením jeho normatívneho obsahu. Druhá časť bude sústredená na charakteristiku oprávnených očakávaní zahraničného investora, ktoré sú frekventovane komentovanou súčasťou štandardu FET.

SUMMARY

The Fair and Equitable Treatment Standard in International Investment Law Part I.

The fair and equitable treatment standard ("the FET") stands firmly among the basic standards of the foreign investments protection. It is no secret that it has become the most frequently used by foreign investors in the investment arbitration. There is also no doubt about its persuasiveness, as many investors, as well as host states have learnt the hard way. The paper submitted has been dedicated to the definition of the FET in foreign investment law. The first part deals with the definition and classification of the FET's normative content, being closely followed by the overview of the foreign investors' legitimate expectations. There should be neither hesitation, nor any spit falling about shallow phrases, when libelling the FET with "the most frequently commented" sticky note.

ZUSAMMENFASSUNG

Standard des fairen und gleichberechtigten Umganges im internationalen Investitionsrecht. I. Teil

Der Standard eines fairen und gleichberechtigten Umganges – der Fair and Equitable Treatment Standard („FET“ Standard) ist einer von den grundlegenden Standards beim Schutz ausländischer Investitionen und ist heutzutage der am häufigsten durch Investoren im internationalen Investitionsschiedsverfahren geltend gemachte Schutzstandard. Seine Stichhaltigkeit wird weder von Investoren noch von den Gaststaaten in Frage gestellt. Der präsentierte zweiteilige Beitrag ist der Feststellung des FET-Standards im internationalen Investitionsrecht gewidmet. Im ersten Teil befasst sich die Autorin mit der Definition des Standards und mit der Feststellung seines normativen Inhaltes. Der zweite Teil wird sich auf die Charakteristik der legitimen Erwartungen des ausländischen Investors, die einen frequentiert kommentierten Bestandteil des FET-Standards bilden, konzentrieren.

Účel trestného konania¹ – je záujem o poškodeného sekundárny?

JUDr. Terézia Sláviková

*V trestnom konaní sa v praxi stretávame s prípadmi častého odkazovania poškodených s ich nárokmi na náhradu škody na občianske súdne konanie. Kladieme si otázku, či to nie je dôsledkom prísneho uplatňovania hlavného účelu trestného konania, ktorým je náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov, či nie je teda záujem o poškodeného až sekundárny, a či rovnako nie je problémom trestnej justície rozhodovanie o súkromnoprávných nárokoch v trestnom konaní. **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ² zo dňa 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV**, (ktorú Slovenská republika ešte neimplementovala), v ustanovení článku 16 definuje právo na rozhodnutie o náhrade škody v rámci trestného konania tak, že členské štáty zabezpečia, aby obeť mali v rámci trestného konania právo získať v primeranej lehote rozhodnutie o náhrade škody páchatel'om s výnimkou prípadov, v ktorých sa vo vnútroštátnom práve ustanovuje, že takéto rozhodnutie sa prijíma v iných súdnych konaniach.*

Z legálnej definície uvedenej v § 1 Trestného poriadku³ (ďalej len TP) vyplýva, že **primárnym účelom trestného konania** je vyriešiť „spor“ medzi štátom a páchatel'om – vyriešiť otázku viny obvineného a v nadväznosti na to prípadne aj otázku spravodlivého trestu. Ako uvádzajú niektorí autori, **práva poškodeného** ako ďalšieho významného subjektu trestného konania **sú podľa platnej právnej úpravy až sekundárnym predmetom záujmu trestného konania**.⁴

V niektorých prípadoch by však bolo dôsledné uplatňovanie práv poškodených (najmä, ak ide o veľký počet poškodených) v trestnom konaní kontraproduktívne. Trestný poriadok

JUDr. Terézia Sláviková vyštudovala Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave (2012), kde úspešne zložila aj rigoróznú skúšku (2013). V súčasnosti pôsobí

v Bruseli – vo Výbore pre ústavné záležitosti (Committee on Constitutional Affairs) Európskeho parlamentu ako stážistka.

tení mimoriadne vysokého počtu poškodených (ide o poškodených klientov istej spoločnosti, konkrétne sa uvádza počet poškodených 170 650 fyzických a právnických osôb) v zmysle § 47 ods. 3 TP.⁷ Ide konkrétne o uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. decembra 2004, sp. zn. 6 Ndt 6/2004. V aplikačnej praxi sa teda stretávame s prípadmi, keď je v jednej trestnej veci veľmi veľa poškodených. Keby si každý z nich jednotlivo uplatňoval výkon svojich práv, tak by logicky dochádzalo k neriešiteľným situáciám, najmä však k neúmernému predlžovaniu trestného konania a k prietahom vo vzťahu k obvineným osobám. Preto je pre prípady, keď je veľký počet poškodených, spravidla prevyšujúci sto,⁸ a jednotlivým výkonom ich

umožňuje, aby sa z dôvodu zabezpečenia účelu trestného konania podľa § 1 TP (náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov) a jeho rýchleho priebehu, mohlo v prípade existencie väčšieho počtu poškodených (spravidla prevyšujúci 10) alebo v prípade existencie veľkého počtu poškodených (spravidla prevyšujúci 100) v tej istej veci aplikovať inštitúty, ktoré umožnia dosiahnuť účel trestného konania.⁵ V jednom z Komentárov⁶ k Trestnému poriadku je v súvislosti s § 1 TP uvádzaný judikát R č. 1/2005, obsahom ktorého je rozhodnutie o nepripus-

¹ Podľa prof. Šimovčeka, účelom trestného práva procesného je normatívne vytvoriť abstraktný rámec trestného konania. Účelom trestného konania je realizácia právnych noriem jednak trestného práva hmotného, a jednak trestného práva procesného v konkrétnych trestných prípadoch. **Hlavným účelom trestného konania je náležite zistiť trestné činy a spravodlivo potrestať ich páchatel'ov.** Trestné konanie sa však neobmedzuje len na zistenie trestných činov a potrestanie páchatel'ov. Účelom trestného konania je tiež posilňovanie dôvery občanov v riadne fungovanie orgánov činných v trestnom konaní a súdov a v riadny zákonný proces (fair trial). ŠIMOVČEK, I. a kol. 2011. Trestné právo procesné. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-324-7. s. 14.

2 Ustanovenie článku 27 tejto smernice, ktorý sa týka jej transpozície explicitne uvádza, že „členské štáty uvedú do účinnosti zákony, právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 16. novembra 2015.

3 Ustanovenie § 1 TP: „Predmet zákona -Trestný poriadok upravuje postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb.“

4 SEPEŠI, P. 2012. Úvahy o efektívnosti trestného konania v Slovenskej republike – hľadanie nástrojov a riešení na jeho časové a ekonomické zefektívnenie cestou zmeny právnej úpravy pred-súdneho konania. In Učená právnická spoločnosť. 2012. [cit. 2013-04-10].

Dostupné na internete: http://www.ucps.sk/UVA-HY_O_EFEKTIVITE_TRESTNEHO_KONANIA_V_SLOVENSKEJ_REPUBLIKE

5 MINÁRIK, Š. a kol. 2010. Trestný poriadok. Stručný komentár. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010. ISBN 978-80-8078-369-3. s. 193.

6 Kolektív autorov. 2012. Trestný poriadok s rozsiahlym komentárom a judikatúrou. V. doplnené vydanie. Bratislava: NOVÁ PRÁCA. 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 6.

7 Ustanovenie § 47 ods. 3 TP: „Ak je v tej istej veci veľký počet poškodených, spravodlivo prevyšujúci sto, a jednotlivým výkonom ich práv by mohol byť závažným spôsobom ohrozený účel a rýchly

práv by mohol byť závažným spôsobom ohrozený účel a priebeh trestného stíhania, upravený špecifický postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov. Vtedy generálny prokurátor SR v prípravnom konaní navrhne vylúčiť účasť poškodených na trestnom konaní. O návrhu generálneho prokurátora SR rozhoduje Najvyšší súd SR uznesením.⁹ Takéto rozhodnutie samozrejme nebráni uplatneniu nároku na náhradu škody pred iným príslušným orgánom, napríklad pred súdom v občianskoprávnom konaní.¹⁰

V praxi sa môžeme stretnúť aj s ďalšími rozsudkami súdov, kde síce bolo poškodenému umožnené, aby si uplatňoval svoje práva priamo v trestnom konaní, dokonca bolo rozhodnuté o vine a treste, ale poškodený bol s nárokom odkázaný na občianskoprávne konanie. Najvyšší súd Slovenskej republiky napr. na verejnom zasadnutí konanom dňa 19. februára 2008 v Bratislave, v trestnej veci obžalovanej Ľ. O., pre pokračovací trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. (zákona č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov účinný do 31. decembra 2005) rozhodol o odvolaní poškodenej E. P. proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 20. apríla 2007, sp. zn. 21 T 7/05 tak, že podľa § 256 Tr. por. (zákona č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) sa odvolanie poškodenej E. P. zamietá. Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní spisového materiálu dospel k záveru, že výrok napadnutého rozsudku, ktorým bola poškodená E. P. odkázaná s uplatneným nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie je správny. Z výpovedí svedkyne E. K. z prípravného konania totiž vyplýva, že časť predmetnej peňažnej sumy obžalovaná skutočne menovanému vrátila, avšak rozpory v jej výpovediach ohľadne výšky vrátenej peňažnej sumy neboli odstránené ani v prípravnom konaní, ani na hlavnom pojednávaní. Vzhľadom na tieto rozpory nie je možné ustáliť výšku vrátenej peňažnej sumy. K vráteniu peňazí podľa nej malo totiž dôjsť v niekoľkých postupných platbách, pričom rozporný je tak počet, ako aj výška týchto platieb. **Pri absencii listinných dôkazov a existencii uvedených rozporov v podstatnej svedeckej výpovedi nie je možné otázku nároku na náhradu škody poškodenej E. P. vyriešiť bez ďalšieho dokazovania, ktoré by však bolo nad rámec trestného konania, zvlášť v štádiu konania, kedy už je o otázke viny a treste obžalovanej právoplatne rozhodnuté. Preto je nevyhnutné, aby si tento nárok poškodená uplatnila v občianskom súdnom konaní.**¹¹

Posledný príklad, ktorý uvedieme na demonštrovanie odkazovania poškodených na občianskoprávne konanie je prípad, v ktorom bol obžalovaný u nás poslednýkrát odsúdený na trest smrti. Bol to rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 1 T 7/88. Súd na hlavnom pojednávaní zo dňa 30. mája 1988 rozhodol, že obžalovaný Š. S. je vinný, že 30. októbra 1987 medzi 23.00 a 24.00 hod. v Brezne, v izbe svojho bytu, v opitosti a po nedorozumení medzi ním a ťarchavou a v posteli ležiacou manželkou M. S. opakovanými, silnými a prudkými sečnými ranami sekerou do oblasti hlavy usmrtil ju a dve spiace maloleté deti A. S. a E. S., a potom sekerou, kuchynským nožom a žiletkami otvoril hrudné a brušné dutiny M. S, vrátane ľudského plodu v jej tele, a maloletej A. S. a vytrhal im vnútorné orgány, pričom sa pohlavne ukájal, teda úmyselne usmrtil 3 osoby, hoci už bol potrestaný pre obzvlášť závažný úmyselný trestný čin. Za to bol odsúdený na trest smrti. Ako je uvedené na strane 2 in fine uvedeného rozsudku, podľa § 229 ods. 1 Tr. poriadku sa poškodení I. P, V. P., M. P., S. P, M. D., V. P., a Z. P., odkazujú na konanie o občianskoprávných veciach.¹²

Návrh na rozšírenie účelu¹³ Trestného poriadku v Českej republike

V Českej republike bol dňa 30. januára 2013 prijatý Zákon¹⁴ o obetiach trestných činov a o zmene niektorých zákonov. Poslanecká snemovňa počas jeho prejednávania navrhovala, aby § 1 ods. 1 českého Trestného poriadku (ďalej len TrŘ) o účele trestného poriadku bolo doplnené o slová „**a poškodení dosiahli uspokojenie svojich nárokov**“, čím by malo byť výslovne zdôraznené, že účelom trestného konania (vo verejnom záujme) nie je len spravodlivé potrestanie páchatel'a trestných činov, ale aj uspokojenie oprávnených nárokov poškodeného na náhradu škody, čím by malo zároveň dôjsť k zvýrazneniu restoratívneho aspektu trestného konania. Napriek tomu, že treba z hľadiska restoratívneho prístupu nepochybne posilňovať postavenie poškodeného v trestnom konaní, tak subjektu, ako aj strany trestného konania, **nemožno ísť**

podľa profesora Šámala¹⁵ až tak ďaleko, ako sa požadovalo v tomto návrhu, pretože je potrebné rešpektovať základný účel trestného konania, ktorým musí v zásade zostať najmä náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov. Z týchto dôvodov bolo podľa názoru prof. Šámala vhodnejšie zdôrazniť zvláštny prístup k poškodeným v trestnom konaní v rámci § 2 TrŘ o základných zásadách trestného konania. Výhoda úpravy uvedenej problematiky v novo formulovanej zásade trestného konania bola aj v tom, že na rozdiel od účelu trestného konania, ktorý by mal byť naplnený v každom trestnom konaní, je zásada zvažovaná vždy v konkrétnom prípade a hodnotená vo vzťahu k ostatným zásadám trestného konania na základe princípu proporcionality.

Zákonom č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) došlo v Českej republike k zmene ich Trestného poriadku v tom smere, že v § 2 TrŘ sa dopĺňa odsek 15, ktorý zdôrazňuje zvláštny prístup k poškodenému.¹⁶

Časté odkazovanie poškodených na občianske súdne konanie – dôsledok prísneho uplatňovania hlavného účelu trestného konania?

Práva a povinnosti poškodeného končia tam, kde by mohli presiahnuť účel trestného konania alebo spomaliť jeho dosiahnutie.¹⁷ V prípadoch, keď bola trestným činom spôsobená škoda, do trestného konania vstupuje aj poškodený, ktorý si v tzv. adhéznom konaní uplatňuje nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom. **Ak sú splnené podmienky na rozhodnutie o nároku na náhradu škody, je súd povinný o náhrade škody rozhodnúť.** Musíme si predovšetkým uvedomiť, že výrok rozsudku o náhrade škody je samostatným oddeľiteľným výrokom a odvolanie poškodeného proti výroku o náhrade škody nebráni tomu, aby ostatné výroky nadobudli právoplatnosť a vykonateľnosť.¹⁸ Z mnohých rozsudkov z judikatúry nám vyplýva, že pokiaľ bol nárok na náhradu škody v adhéznom konaní poškodeným náležite uplatnený,¹⁹ je súd povinný, pokiaľ sú na to dostatočné podklady, súčasne s výrokom o vine rozhodnúť o povinnosti odsúdeného k náhrade spôsobenej škody, a nie odkazovať poškodeného na konanie vo veciach občianskoprávných.²⁰ **Trestný súd²¹ rozhodujúci o náhrade škody v adhéznom konaní nesmie zbytočne odkazovať poškodeného s nárokom na náhradu škody na občianskoprávne konanie.** Súd nielenže nemôže riadne uplatnený nárok na náhradu škody odmietnuť, ale musí o ňom v rozsudku rozhodnúť, pričom o takomto návrhu nemôže rozhodnúť jeho zamietnutím. V prípade, ak súd rozhodne vo veci **odsudzujúcim rozsudkom** (trestným rozkazom), môže o nároku poškodeného na náhradu škody rozhodnúť niektorým z nasledujúcich spôsobov: a) uložiť obžalovanému v rozsudku povinnosť nahradiť poškodenému škodu, ak bol nárok riadne a včas uplatnený alebo b) odkázať poškodeného s celým jeho nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom, ak nie je podklad podľa výsledku dokazovania na vyslovenie povinnosti nahradiť škodu,²² alebo ak k rozhodnutiu o povinnosti na náhradu škody by bolo potrebné vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré presahuje potreby trestného stíhania a predĺžilo by ho, alebo c) priznať uplatnený nárok len sčasti a so zvyškom uplatneného nároku odkázať poškodeného na občianske súdne konanie, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom. V prípade, ak súd obžalovaného **oslobodí spod obžaloby**, obligatórne odkáže poškodeného s jeho uplatneným nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie alebo na konanie pred iným príslušným orgánom.²³

Aj keď zákon v § 287 ods. 1 TP²⁴ umožňuje, či dokonca stanovuje, že súd rozhodujúci v trestnej veci má spravidla uložiť obžalovanému, aby poškodenému nahradil škodu uvedenú v § 46 ods. 1 TP,²⁵ ak bol nárok riadne a včas uplatnený, prax je taká, že poškodených súdy s poukazom na § 288 ods. 1,²⁶ resp. ods. 2 TP²⁷ vo významnom počte prípadov odkazujú so svojimi nárokmi, buď v celom rozsahu, alebo sčasti, na konanie vo veciach občianskoprávných. Z pohľadu optimalizácie zaťaženia celého justičného systému sa javí ako efektívne, aby bolo v čo najväčšom počte trestných vecí rozhodnuté o nároku poškodeného v trestnom konaní, lebo v opačnom prípade je justičný systém zaťažovaný ďalším civilným konaním o priznaní nároku poškodeného na náhradu škody, o ktorom rozhoduje ďalší – iný civilný sudca, či senát.²⁸ Komentár k § 287 a § 288 TP uvádza, že **ak súd zisťuje presnú výšku škody ako podklad na rozhodnutie o vine,**

priebeh trestného stíhania, rozhodne v prípravnom konaní na návrh generálneho prokurátora o účasti poškodených v trestnom konaní Najvyšší súd uznesením, ktoré sa doručí navrhovateľovi. Ak návrh nebol zamietnutý, generálny prokurátor zabezpečí, aby bolo uznesenie vhodným spôsobom zverejnené.“

- 8 Stretávame sa aj so situáciou, ak je v jednej veci **väčší počet poškodených**. Zákon nedefinuje, čo máme považovať za „väčší počet poškodených“, ale právna veda zdefinovala, že pre výklad tohto pojmu možno na základe analógie použiť pravidlo „viac ako desať poškodených“. To znamená, že vzhľadom na znenie § 47 ods. 3 TP, v ktorom sa orientačne definuje **veľký počet poškodených** ako spravidla prevyšujúci sto, za väčší počet poškodených treba považovať už počet prevyšujúci desať poškodených. To však nevyklučuje možnosť ustanoviť spoločného zástupcu aj pre menší počet poškodených, ak budú na takýto postup splnené podmienky uvedené v ustanovení § 47 ods. 2 TP, t. j. jednotlivým výkonom ich práv by mohol byť ohrozený účel a rýchly priebeh trestného stíhania. Pozri viac: MINÁRIK, Š. a kol. 2010. Trestný poriadok. Stručný komentár. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010. ISBN 978-80-8078-369-3. s. 193.
- 9 Povinnosť generálneho prokurátora v zmysle § 47 ods. 3 in fine zabezpečiť, aby takéto uznesenie bolo vhodným spôsobom zverejnené, má právny význam, lebo odo dňa jeho zverejnenia plynú premlčacie lehoty ohľadom uplatnených nárokov poškodených na náhradu

- škody v občianskoprávnom konaní. Pozri judikát R č. 1/2005 III. v komentári k Trestnému poriadku. Pozri bližšie: Kolektív autorov. 2012. Trestný poriadok s rozsiahlym komentárom a judikatúrou. V. doplnené vydanie. Bratislava: NOVÁ PRÁCA. 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 120.
- 10 IVOR, J. 2010. Trestné právo procesné. 2. doplnené a prepracované vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2010. 1049 s. ISBN 978-80-8078-309-9. s. 250 – 251.
- 11 Uznesenie Najvyššieho súdu, sp. zn. 4 To 13/2007 [cit. 2013-04-13]. Dostupné na: <http://www.judikaty.info/document/nssr/13986/>.
- 12 Poškodení a právní nástupcovia nebohých si uplatnili nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom obžalovaného, o čom predložili súdu pred začatím dokazovania na hlavnom pojednávaní špecifikáciu a doklady o nákladoch spojených s vykonaním pohrebu nebohých poškodených. Rodičia nebohej M. S. a starí rodičia oboch maloletých detí V. P a M. P. žiadali, aby im obžalovaný nahradil náklady v celkovej výške 2 607,90 Kčs spočívajúce v nákupe občerstvenia na pohrebnú hostinu a vystrojenie pohrebu. Súrodenci M. S. spoločne hradili výdavky na obstaranie všetkých náležitostí spojených s dôstojným pohrebom nebohých. Z týchto dôvodov uplatnili aj nárok na náhradu škody v nasledujúcich sumách: I. P. 1 275 Kčs, Z. P. 1 070 Kčs, M. D. 3 273,60 Kčs, V. P. 4 677,80 Kčs a S. P. 17 266,70 Kčs. **Súd veľmi starostlivo skúmal uplatnené nároky a ich**

musí sa so škodou vyporiadať a presne určiť jej výšku. Ak však výšku škody zisťuje len za účelom rozhodnutia o nárokoch poškodeného, vykoná ďalšie dokazovanie presahujúce potreby trestného stíhania len vtedy, ak sa tým trestné stíhanie nebude predlžovať.²⁹ Zaujímavý pohľad ponúka prof. Šámal, v súvislosti s komentárom k § 229 ods. 1 a ods. 2 TrŘ,³⁰ ktorý možno aplikovať aj na slovenský Trestný poriadok, keďže konštruovanie § 288 ods. 1 a ods. 2 slovenského TP týkajúce sa odkázania poškodeného s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie, v prípade, že súd rozhodol vo veci odsudzujúcim rozsudkom (trestným rozkazom) je v komparácii s § 229 ods. 1 a ods. 2 českého TrŘ fakticky totožná. Prof. Šámal presne vyjadril podstatu celého nami načrtnutého problému, keď zafinoval, že **práva a povinnosti poškodeného končia tam, kde by mohli presiahnuť rámec účelu trestného konania alebo spomaliť jeho dosiahnutie.**³¹ Tento názorový trend odborná literatúra dosť často prezentuje s tým, že samotný rozsah práv poškodeného môže byť predmetom diskusie, ale v zásade sa vychádza z predpokladu, že by nemal byť nad rámec účelu trestného konania.³²

S odkazom uplatnenia nároku na náhradu škody v občianskoprávnom konaní sa stretávame aj pri urýchlennom trestnom konaní, ktoré sa končí vydaním trestného rozkazu. Voči tomuto rozhodnutiu je poškodený oprávnený podať opravný prostriedok – odpor, a to jedine v prípade, ak si včas uplatnil svoj nárok na náhradu škody, pričom odpor zo strany poškodeného môže smerovať len voči výroku o náhrade škody. Ak podá odpor len poškodený, alebo ak odpor výlučne proti výroku o náhrade škody podá iná oprávnená osoba, trestný rozkaz sa ruší vo výroku o náhrade škody, pričom súd uznesením odkáže poškodeného na občianskoprávne konanie, resp. na konanie pred iným príslušným orgánom, t. j. trestný súd sa viac nárokom na náhradu škody nezaobera. Zákonodarcia takto konštruovanú právnu úpravu opäť odôvodňuje hlavným účelom trestného konania.³³ Paradoxom úpravy de lege lata je, že ak bol zo strany oprávnených osôb, teda zo strany obvineného alebo osôb, ktoré sú oprávnené podať v jeho záujme odvolanie, ako aj v prípade, ak odpor podá prokurátor, samosudca nariadi podľa § 355 ods. 3 TP vo veci hlavné pojednávanie. S odkazom uplatnenia nároku na náhradu škody v občianskoprávnom konaní sa stretávame aj v prípade konania o dohode o vine a treste.³⁴

S obdobným postupom sa stretávame aj pri odvolaní, ktorý definujeme ako riadny opravný prostriedok proti rozsudku súdu prvého stupňa. Poškodený môže podať odvolanie len proti výroku o náhrade škody z titulu, že nie je správny, alebo preto, že takýto výrok nebol urobený, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku. Zákonodarcia zaujímavou konštruoval dôsledky zrušenia výroku o náhrade škody, keď v § 329 TP explicitne uvádza, že *ak zruší odvolací súd napadnutý rozsudok len vo výroku o náhrade škody a ak nerozhodne sám vo veci rozsudkom, odkáže poškodeného na občianske súdne konanie, prípadne na konanie pred iným príslušným súdom.* Po zrušení výroku rozsudku o náhrade škody teda vec nevráti trestnému súdu prvého stupňa, aby v potrebnom rozsahu znova prejednal a rozhodol, ako je to štandardné napr. pri zrušení výroku o vine, ale buď rozhodne sám, alebo odkáže poškodeného na občianske súdne konanie. V komentári k Trestnému poriadku sa k tomuto paragrafu uvádza, že ide o pôvodné obsahovo nezmenené ustanovenie, ktoré vychádza zo situácie, že nie je účelné, aby sa na trestnom súde prvého stupňa viedlo konanie výlučne o náhrade škody. Z uvedeného dôvodu sa upravuje, aby sa v takýchto prípadoch o náhrade škody rozhodovalo vo veciach občianskoprávných alebo pred iným príslušným orgánom.³⁵ Rovnaké stanovisko k tejto veci podáva aj rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 5. 10. 1979, R č. 36/1980, sp. zn. 6 Tz 46/79, v ktorom sa výslovne uvádza, že odvolací súd nemôže vrátiť vec súdu prvého stupňa na nové prejednanie a rozhodnutie len v časti týkajúcej sa výroku o náhrade škody. Ak po zrušení chybného výroku o náhrade škody nemôže sám vo veci rozhodnúť, musí odkázať poškodeného na konanie o veciach občianskoprávných, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom (§ 265 Tr. poriadku – teraz § 329 TP). To platí obdobne aj v prípade, ak výrok o náhrade škody chýba alebo je neúplný (§ 259 ods. 2 Tr. poriadku – teraz § 329 TP).

Právo na rozhodnutie o náhrade škody páchatelom v rámci trestného konania proklamujú aj viaceré medzinárodné a európske dokumenty týkajúce sa práv obetí a poškodených trestnými činmi. **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ³⁶ zo dňa 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV**, v článku 30 uvádza, že táto smernica nahrádza Rámcové rozhodnutie 2001/220/SVV bez toho, aby boli dotknuté povinnosti členských štátov týkajúce sa lehoty na transpozíciu do vnútroštátneho práva. Vo

vzťahu k členským štátom, ktoré sa zúčastňujú na prijímaní tejto smernice, sa odkazy na uvedené rámcové rozhodnutie považujú za odkazy na túto smernicu. **V článku 16 predmetnej smernice je zadefinované právo na rozhodnutie o náhrade škody páchatelom v rámci trestného konania tak, že členské štáty zabezpečia, aby obeť mali v rámci trestného konania právo získať v primeranej lehote rozhodnutie o náhrade škody páchatelom s výnimkou prípadov, v ktorých sa vo vnútroštátnom práve ustanovuje, že takéto rozhodnutie sa prijíma v iných súdnych konaniach.** V Rámcovom rozhodnutí 2001/220/SVV, ktoré táto smernica nahrádza, je obdobné právo uvedené v čl. 9, ako povinnosť zaistiť právo na odškodnenie v rámci trestného konania. V bode jedna tohto článku je uvedené, že „každý členský štát zaistí, aby obeť trestného činu mala nárok na vydanie rozhodnutia v primeranej dobe o odškodnení páchatelom v rámci trestného konania, ibaže vnútroštátne právo stanoví pre určité prípady, že k odškodneniu dôjde iným spôsobom.

Ako poznamenáva Komisia, citované ustanovenie sa týka všetkých obetí, pričom k rozhodnutiu o odškodňovaní musí dôjsť v trestnom konaní a v primeranej dobe. Výnimky sú možné len pre určité prípady, v žiadnom prípade plošne. Český trestný poriadok umožňuje nahradiť v peniazoch škodu alebo nemajetkovú ujmu, ktorá bola poškodenému trestným činom spôsobená, alebo vydať bezdôvodné obohatenie, ktoré obžalovaný na jeho úkor získal (§ 43 ods. 3 TrŘ). Slovenský trestný poriadok umožňuje uplatniť si náhradu škody uvedenú v ustanovení § 46 ods. 1 TP (majetková, morálna alebo iná škoda). Preto v prípadoch napríklad bezdôvodného obohatenia je poškodený v jurisdikcii slovenského trestného práva nútený domôcť sa vydania bezdôvodného obohatenia mimo trestného konania, čo je teda onou výnimkou. Z toho nám implicitne vyplýva, že by zásadne malo dôjsť k rozhodnutiu o týchto nárokoch v trestnom konaní. **Povinnosť trestného súdu v obidvoch krajinách obligatórne rozhodnúť o nárokoch poškodených, ak si ich samozrejme uplatnil pri splnení zákonných podmienok, je však výrazne relativizovaná slovnou konštrukciou³⁷ „ak tomu nebráni zákonná prekážka“.**³⁸

Je problémom trestnej justície rozhodovanie o súkromnoprávných nárokoch v trestnom konaní?

Alfou a omegou adhézneho konania³⁹ je, že umožňuje poškodenému domôcť sa svojich občianskoprávných (súkromnoprávných) nárokov, ktoré mu vznikli v dôsledku spáchania trestného činu a ktoré by inak musel uplatňovať na civilnom súde.⁴⁰ Možno však povedať, že Trestný poriadok upravuje postup orgánov činných v trestnom konaní iba rámcovo, pokiaľ ide o priznaný nárok na náhradu škody. Z tohto dôvodu treba existenciu nároku na náhradu škody, vrátane prechodu (prevodu) práv na právneho nástupcu zisťovať na podklade právnych noriem, ktoré upravujú jednotlivé druhy zodpovednosti za škodu. Ako judikoval najvyšší súd v rozsudku č. 17/1973, pri rozhodovaní o povinnosti obvineného nahradiť poškodenému škodu spôsobenú trestným činom je súd povinný aplikovať príslušné hmotnoprávne predpisy (občianskeho práva, pracovného práva, prípadne iné hmotnoprávne predpisy), ktoré sa na prejednávany prípad vzťahujú.⁴¹ Dôkladne vysporiadanie sa s aplikáciou inštitútov súkromného práva vo verejnom trestnom procese je teda veľká výzva pre trestných sudcov, a sú kladené vysoké nároky na ich odbornú vybavenosť.

V slovenskom trestnom poriadku, in concreto, v § 287 ods. 1 TP je uvedené, že *ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu uvedenú v ustanovení § 46 ods. 1 TP, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený.* V § 46 ods. 1 TP sa uvádza, že *poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna a iná škoda alebo boli porušené jej iné zákonom chránené práva a slobody.*⁴² V tejto súvislosti musí ísť vždy o škodu, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti so spáchaným trestným činom, pre ktorý sa trestné stíhanie vedie.⁴³

Treba však mať na pamäti, že Trestný poriadok neumožňuje poškodenému úspešne uplatniť nárok na náhradu škody v adhéznom konaní v prípadoch a) ak jeho nárok bol uspokojený v občianskom súdnom konaní, alebo v inom konaní, b) ak mu odcudzená vec bola vrátená alebo prišlo k náhrade spôsobenej škody, c) ak mu páchatel trestným činom spôsobil škodu v dôsledku zavineného porušenia povinnosti pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi, d) ak je uplatnený nárok na zaplatenie dlžného⁴⁴ výživného, skrátenie dane, cla a poistného, neodvedenej dane alebo poistného, nezaplatenie dane alebo poistného, nevyplatenie mzdy,

špecifikáciu v úzkej nadväznosti na predložené doklady a potvrdenia preukazujúce čas, dôvod a rozsah vynaložených nákladov. Zistil, že viaceré položky nárokov právnych nástupcov nebohých poškodených boli uplatnené duplicitne a navyše bez doloženia patričných dokladov. [cit. 2013-03-10].

Dostupné na <http://www.vazen.sk/fck-storage/file/Posledny-rozsudok-smrti-v-sr.pdf>

13 Účel trestného poriadku v Českej republike je explicitne vymedzený v ustanovení § 1 ods. 1 a ods. 2 Zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) v znení neskorších predpisov (ďalej len TrŘ): „§ 1 Účel zákona, (1) Účelem trestního řádu je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonitosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávaní zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti. (2) Pomáhat k dosažení účelu trestního řízení je právem a podle ustanovení tohoto zákona i povinností občanů.“

14 Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů).

15 ŠÁMAL, P. 2012. K novelizaci trestního řádu v souvislosti s návrhem zákona o obětech trestných činů. In Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 43 – 45.

16 Ustanovenie § 2 ods. 15

TrŘ: „*Orgány činné v trestním řízení jsou povinny v každém období řízení umožnit poškozenému plně uplatnění jeho práv, o kterých je třeba ho podle zákona vhodným způsobem a srozumitelně poučit, aby mohl dosáhnout uspokojení svých nároků; řízení musí vést s potřebnou ohleduplností k poškozenému a při šetření jeho osobnosti.*“

17 ŠÁMAL, P. 2012. K novelizaci trestního řádu v souvislosti s návrhem zákona o obětech trestných činů. In *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 33.

18 Porovnaj ustanovenie § 164 písm. a) TP: „*V rozsudku, kterým sa rozhoduje o vine, uvedie súd aj výrok o náhrade škody, ak bol nárok na jej náhradu riadne a včas uplatnený*“ a ustanovenie § 183 ods. 2 TP: „*Odvolyvanie podané len poškozeným proti výroku o náhrade škody a odvolanie podané len zúčastnenou osobou nebráni tomu, aby ostatné časti rozsudku nadobudli právoplatnosť a boli vykonané.*“ Pozri viac: ČENTĚŠ, J. a kol. 2006. *Trestný poriadok s komentárom*. 2006. Aktualizácia č. 41. s. II/1.1-386. Dostupné na epi.sk – elektronické právne informácie.

19 To, že súd rozhoduje o nároku poškozeného na náhradu škody len na základe návrhu poškozeného a nie z úradnej povinnosti predstavuje výnimku zo zásady oficiality. Zásada oficiality je vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 6 TP, kde je uvedené, že *ak tento zákon neustanovuje inak, orgány činné v trestnom konaní a súdy konajú z úradnej povinnosti*. Pozri

pretože v týchto prípadoch nejde o škodu, ale o nárok vyplývajúci zo zákona, e) nárok na náhradu škody bol uplatnený až po uplynutí premlčacej doby a obvinený vzniesol námietku premlčania. Pri tejto analýze nesmieme zabudnúť ešte na skutočnosť, že ani prijatie úplatku nezakladá zodpovednosť za škodu, ale zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie.⁴⁵

V tejto súvislosti by sme radi upriamili pozornosť na **českú právnú úpravu, kde si s účinnosťou od 1. júla 2011 môže poškodený v rámci adhézneho konania uplatňovať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ale aj na vydanie bezdôvodného obohatenia**. Toto rozšírenie súkromnoprávných nárokov, ktoré si môže poškodený uplatniť v českom trestnom konaní predstavuje veľkú výzvu pre českú trestnú justíciu. Došlo k tomu zákonom č. 181/2011 Sb. ktorým sa mení zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v znení neskorších predpisov, a niektoré ďalšie zákony. V ustanovení § 43 odst. 1 TrŘ sa slová „*morálna alebo iná*“ nahradili slovami „*alebo nemajetková ujma, alebo ten, na ktorého úkor sa páchatel trestným činom obohatil*“. Ustanovenie § 43 ods. 1 TrŘ teraz explicitne definuje poškodeného ako toho „*komu bylo trestným činom ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činom obohatil*“. Predchádzajúca právna úprava definovala poškodeného v § 43 ods. 1 TrŘ ako „*toho, komu bylo trestným činom ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda.*“ Novelizáciou Trestného poriadku bola teda zavedená možnosť odsúdiť páchatela k povinnosti nahradiť poškozenému vedľa majetkovej ujmy, aj ujmu nemajetkovú, a to priamo v trestnom konaní. Priamym dôsledkom, ktorý zákon č. 181/2011 Sb. priniesol, malo byť zlepšenie právneho postavenia poškodeného. Na druhej strane sa trestné konanie musí vysporiadať s koncepciou právneho inštitútu nemateriálnej ujmy, ktorá je svojou podstatou typická pre občianskoprávne konanie. Na rozdiel od náhrady škody, kde pri stanovení jej výšky je možné vychádzať z predložených účtovných dokladov o vynaložených zdravotných nákladoch, realizovaných opravách majetku spôsobenou majetkovou trestnou činnosťou, je objektívne stanovenie výšky nemateriálnej ujmy zložitejšie. Posudzovanie nároku na náhradu nemateriálnej ujmy priamo v trestnom konaní nie je jednoduchou záležitosťou z dôvodu subjektívneho charakteru, a takisto vzhľadom na chýbajúcu úpravu základných kritérií rozhodných pre objektívne posúdenie nároku na náhradu nemateriálnej ujmy a stanovenie jej výšky.⁴⁶

S účinnosťou od 1. júla 2011 môže poškodený v rámci tzv. adhézneho konania v trestnom konaní v Českej republike uplatňovať okrem nároku na náhradu nemajetkovej ujmy aj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. **Touto zmenou došlo jednak k rozšíreniu pojmu poškodeného, v istom zmysle ku skompletizovaniu súkromnoprávných nárokov, uspokojenie ktorých môže poškodený dosiahnuť už v rámci trestného konania**. Toto novo konštruované právo kladie zvýšené nároky predovšetkým na trestných sudcov, ktorí majú rozhodovať o typickom súkromnoprávnom nároku. Ide tu o posudzovanie veľmi zložitých právnych otázok, pri ktorých sú nároky na odbornú vybavenosť konkrétneho sudcu v tejto oblasti veľmi vysoké. Bezdôvodné obohatenie je rýdzo súkromnoprávny inštitút. Akékoľvek verejnoprávne (trestnoprávne) úvahy teda na ich podstatu a charakter nemajú vplyv. V prvom rade je dôležité odlišenie bezdôvodného obohatenia od náhrady škody a nemajetkovej ujmy.⁴⁷ Poškodený si teda môže uplatniť v adhéznom konaní vydanie bezdôvodného obohatenia. Súvisiacou otázkou je predovšetkým otázka preukázania bezdôvodného obohatenia, pretože to môže vyžadovať nutnosť veľmi zložitého dokazovania.⁴⁸ Rozšírenie súkromnoprávných nárokov, ktoré si môžu poškodení v Českej republike uplatňovať v adhéznom konaní o nemajetkovú ujmu a bezdôvodné obohatenie, samozrejme, nezakladá stopercentnú istotu, že o ich nárokoch bude rozhodnuté v trestnom konaní. Ako sme už spomenuli vyššie, trestný poriadok v Českej republike umožňuje trestným sudcom odkázať poškodených s ich nárokom na samostatné občianskoprávne konanie, takisto, ako to umožňuje trestný poriadok trestným sudcom v Slovenskej republike. Z predchádzajúcej analýzy nám vyplýva, že trestný sudca sa v adhéznom konaní stretáva s inštitútmi, ktoré sú typické pre súkromnoprávnu oblasť (ujma, majetková ujma, škoda, nemajetková ujma, bezdôvodné obohatenie) a musí sa s nimi náležite vysporiadať. Poškozenému je umožnené, aby sa domohol týchto svojich súkromnoprávných nárokov (ktoré mu vyplývajú z hmotnoprávných ustanovení Občianskeho zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine atď.,) a ktoré by inak musel uplatňovať na civilnom súde v trestnom (adhéznom) konaní. Samozrejme, pod podmienkou, ktorú označujeme ako *conditio sine qua non*, že mu vznikli v dôsledku spáchania trestného činu, ako je uvedené v § 287 TP, *ak súd odsudzuje obžalovaného pre TČ, ktorým spôsobil inému*

škodu, ktorá je uvedená v § 46 TP, je povinný uložiť obžalovanému vždy povinnosť nahradiť takúto škodu. Je to však podmienené tým, ak tomu nebráni zákonná prekážka. Čiže **na jednej strane máme zákonnú povinnosť rozhodnúť o tom, že obžalovaný je povinný nahradiť škodu, čo je však vzápätí potenciálnou existenciou zákonnej prekážky výrazne relativizované.**

Trestní sudcovia v mnohých prípadoch odkazujú poškodených s ich nárokmi na občiansko-právne konanie, ktoré môže trvať roky.⁴⁹ Dôkazom sú rozsudky zverejnené na internete. Trestní sudcovia nerozhodovanie o odškodňovaní vysvetľujú aj tým, že ich tlačia do čo najrýchlejšieho rozhodovania o vine obžalovaných a ďalšie dokazovanie by ich zdržovalo. V skutočnosti dokazovanie často nie je potrebné. Trestný sudca a bývalý sudca Ústavného súdu SR Juraj Babjak hovorí, že jeho kolegovia sa zvyknú sústrediť len na určenie viny, či nevinu. „Čo sudca musí nutne spraviť, to spraví. Čo nutné nie je, ako uložiť náhradu škody, to nespraví. Ak poškodení žiadajú len náhradu pohrebných nákladov,⁵⁰ tak pri rozhodovaní s tým problém nie je. S účtenkami je to ľahko vyčísliteľné. Posúdenie nemajetkovej ujmy je už podľa Babjaka komplikovanejšie. Ministerstvo spravodlivosti však nesúhlasí, že by sa sudcovia vyhýbali rozhodovaniu o odškodňovaní. Tvrdí, že vždy rozhodujú v medziach zákona, ktorý im umožňuje odkázať poškodených na samostatné občiansko-právne konanie. Zástupkyňa Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva (ESLP) Marica Pirošiková sudcov upozorňuje, že **ESLP sa pri stanovovaní nemajetkovej ujmy obmedzuje na slová „uskutočniac odhad na spravodlivom základe“ a vychádza zo zistených skutkových okolností a odôvodnenia svojich záverov o porušení práv, pričom v zásade nevykonáva v tomto ohľade žiadne dodatočné dokazovanie.**⁵¹

Samozrejme, v istých situáciách je aplikácia inštitútu odkázania poškodených naozaj odôvodnená a legitímna, ako v prípade obrovského počtu poškodených, avšak v niektorých prípadoch by sa trestný sudca mal dôslednejšie vysporiadať s touto otázkou, a ak je to len trochu de facto možné, o tejto otázke rozhodnúť. V mnohých prípadoch je presné zistenie výšky škody rozhodujúce pre konečné rozhodnutie o výroku o vine a treste. A vtedy nie je akceptovateľné, aby trestný sudca nerozhodol aj o výroku o náhrade škody. Ako príklad by sme mohli uviesť trestné činy proti majetku. Škoda tu do značnej miery určuje povahu činu a trestnú sadzbu. **Mali by sme sa zhodnúť na tvrdení, že ak je zistená výška škody rozhodujúca pre výrok o vine a treste, je súd povinný o nároku poškodeného rozhodnúť. V zložitých prípadoch dokazovania je tu právna možnosť odkázania poškodeného, avšak sudcovia by ju mali využívať iba naozaj ako krajnú možnosť a nevyhýbať sa svojej zodpovednosti rozhodnúť aj o týchto otázkach.** Je pravdou, že v niektorých prípadoch ide o posudzovanie veľmi ťažkých právnych otázok, predovšetkým čo sa týka nemajetkovej ujmy, pretože v trestnom poriadku neexistujú nejaké klasifikačné kritéria tak, ako je tomu v prípade škody.⁵² Rozhoduje sa v rámci trestného procesu o otázkach súkromno-hmotnoprávných. A preto je dôležité hľadať inšpiráciu v rozhodnutiach civilných súdov.

Na druhej strane však musíme súhlasiť s názorom prof. Jelínka, že „rozsah procesných práv poškodených v trestnom konaní je potrebné odvodzovať od zmyslu trestného konania. Poskytnutím procesných oprávnení až na úroveň porovnateľnú s obvineným (obžalovaným) vedie spravidla k zvýšeniu formálnej náročnosti procesu a k jeho spomaleniu, a tým sa paralelne znižujú nádeje poškodeného na rýchle a účinné odškodnenie. Neúmerné a neuvážené rozširovanie procesných práv môže byť istým spôsobom pre poškodeného kontraproduktívne.⁵³

Sudcovia rozhodujú v medziach zákona, a ako sme uviedli vyššie, tento im umožňuje odkázať poškodených na občiansko-právne konanie za splnenia zákonných podmienok uvedených explicitne v § 287 a § 288 TP v rámci slovenského trestného konania a v § 228 a § 229 TrŘ v českom trestnom konaní. Z čisto teoretického hľadiska je vždy potenciálna možnosť aplikácie inštitútu odkázania. Argumentovať môžeme predovšetkým polovetnou konštrukciou „**existencia zákonnej prekážky**“, ktorú sudcovia mnohokrát vo svojich rozsudkoch aplikovali pri odôvodneniach, prečo nerozhodli o nárokoch poškodeného v trestnom (adhéznom) konaní, ale odkazujú s nimi poškodených na občiansko-právne konania. **Zákonodarcia vložil do rúk sudcu veľmi silný právny inštrument, ktorého aplikácia sa môže líšiť od jedného rozhodnutia k druhému,** ako možno vidieť na príkladoch nami uvedených rozhodnutí súdov. Treba si predovšetkým uvedomiť, že odkaz na občiansko-právne konanie znamená pre poškodených duplicitné konanie, dôsledkom čoho je, že dochádza k opätovnému prežívaniu trestného činu, čo spôsobuje nepochybne sekundárnu viktimizáciu⁵⁴ v súdnej sieni. ■

viac: ČENTĚŠ, J. a kol. 2006. Trestný poriadok s komentárom. 2006. Aktualizácia č. 41. s. II/1.1-9 – II/1.1-10. Dostupné na epi.sk – elektronické právne informácie.

20 Pozri viac judikát

R č. 34/1963 – Rozhodnutie Krajského súdu v Brne z 23. apríla 1963, sp. zn. 2 To 15/63.

21 Porovnaj judikát

B 3/1982-22.

22 K tejto problematike

existuje jeden veľmi zaujímavý judikát Najvyššieho súdu ČSSR, **R č. 33/1967**, rozhodnutie zo dňa 20. 12. 1966, sp. zn. 1 Tz 62/66, kde je uvedené, **že rozsah škody spôsobenej trestným činom je dôležitým hľadiskom pre stanovenie stupňa nebezpečnosti pre spoločnosť.** Viacerí autori z toho vyvodzujú záver, že nie je možné rozhodnúť o vine obžalovaného s odôvodnením, že bolo preukázané, že svojim konaním spôsobil poškodenému určitú škodu v stanovenej výške, a potom vo výroku o náhrade škody odkázať poškodeného s jeho nárokom úplne alebo sčasti na občiansko-právne konanie z dôvodu, že sa v priebehu trestného konania nepodarilo zistiť (preukázať) presný rozsah škody spôsobenej odsúdeným. Z toho vyplýva, že **buď poznám presnú výšku škody a môžem rozhodnúť o vine a treste, alebo ju nepoznám, a potom rozhodnúť nemôžem.** Stanovenie presnej výšky škody pritom nemá význam iba pre poškodeného z hľadiska uplatnenia jeho nároku na náhradu škody a rozhodovanie o ňom, ale aj pre orgány činné v trestnom konaní a súd. **Zistenie presnej výšky škody je úplne rozhodujúce pre konečné rozhodnutie o vine a treste.** Pre uplatnenie takéhoto

záveru v praxi vytvára priestor ustanovenie § 287 Trestného poriadku a je iba na súdoch, aby podľa neho aj postupovali. Pozri bližšie: DESET, M. 2008. Postavenie poškodeného v trestnom konaní. In Garancia procesných práv v trestnom konaní v právnom styku subjektov Európskej únie. (Zborník materiálov z medzinárodného vedeckého seminára konaného dňa 20. 11. 2008). Trnava: Vydavateľstvo TYPY UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS, 2008. ISBN 978-80-8082-251-4. s. 136. Pozri aj: GRUS, Z. 2004. Rozhodovaní o náhrade škody v adhézním řízení. In Trestněprávní revue. 2004. ISSN 1213-5313, č. 7, s. 206.

23 ČENTĚŠ, J. a kol. 2012. Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť. 2. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012. ISBN 978-80-89122-76-9. s. 174 – 175.

24 Ustanovenie § 287 ods. 1 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov: „Ak súd odsudzuje obžalovaného pre trestný čin, ktorým spôsobil inému škodu uvedenú v § 46 ods. 1, uloží mu spravidla v rozsudku, aby ju poškodenému nahradil, ak bol nárok riadne a včas uplatnený. Ak tomu nebráni zákonná prekážka, súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradit škodu, ak je jej výška súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného alebo ak ide o náhradu morálnej škody spôsobenej úmyselným násilným trestným činom podľa osobitného zákona, pokiaľ škoda nebola dosiaľ uhradená.“

Pokračovanie poznámok na nasl. strane.

RESUMÉ

Účel trestného konania – je záujem o poškodeného sekundárny?

Autorka sa vo svojom odbornom článku zaoberá účelom trestného konania, ktorým je náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov. Zároveň si kladie otázku, či nie je záujem o poškodeného v trestnom konaní až sekundárny. V Českej republike sa pred prijatím Zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů uvažovalo o návrhu, aby ustanovenie § 1 ods. 1 českého Trestného poriadku bolo doplnené o slová „a poškodení dosiahli uspokojenie svojich nárokov“. Napokon sa to však nerealizovalo. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, či časté odkazovanie poškodených s ich nárokmi na náhradu škody na občianske súdne konanie nie je dôsledok prísneho uplatňovania hlavného účelu trestného konania alebo či je problémom trestnej justície rozhodovanie o súkromnoprávných nárokoch v trestnom konaní. **Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ zo dňa 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV**, (ktorú Slovenská republika ešte neimplementovala), v ustanovení článku 16 definuje právo na rozhodnutie o náhrade škody v rámci trestného konania tak, že členské štáty zabezpečia, aby obeť mali v rámci trestného konania právo získať v primeranej lehote rozhodnutie o náhrade škody páchatel'om s výnimkou prípadov, v ktorých sa vo vnútroštátnom práve ustanovuje, že takéto rozhodnutie sa prijíma v iných súdnych konaniach.

SUMMARY

Purpose of Criminal Proceedings – Is the Interest in the Aggrieved Party Secondary?

The author deals with the purpose of criminal proceedings, being due and proper identification of offences and fair punishment of their offenders. She at the same time asks the question whether the interest in the aggrieved party in criminal proceedings is not only secondary. In the Czech Republic (before the adoption of Act No. 45/2013 Coll. on the Victims of Crimes) a proposal was made to add the following text to Sec. 1(1) of the Czech Criminal Procedure Code “and the aggrieved parties’ claims were compensated”. However, the text was not added in the final version. This raises the question whether frequent recommendations that the aggrieved should claim compensation in civil proceedings are not a consequence of rigid application of the main purpose of criminal proceedings, or whether criminal courts have a problem with making decisions on private claims in criminal proceedings. Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA (which the Slovak Republic has not implemented yet) in its Article 16 defines the right to decision on compensation in the course of criminal proceedings in such a way that Member States shall ensure that, in the course of criminal proceedings, victims are entitled to obtain a decision on compensation by the offender, within a reasonable time, except where national law provides for such a decision to be made in other legal proceedings.

ZUSAMMENFASSUNG

Zweck des Strafverfahrens – Ist das Interesse für den Geschädigten sekundär?

Die Autorin befasst sich in ihrem Fachartikel mit dem Zweck des Strafverfahrens, das eine ordentliche Ermittlung von Straftaten und die Bestrafung deren Täter bezweckt. Zugleich stellt sie sich die Frage, ob im Strafverfahren das Interesse für den Geschädigten nicht erst sekundär ist. In der Tschechischen Republik wurden vor der Annahme des Gesetzes Nr. 45/2013 der Gesetzsammlung über die Opfer der Straftaten und über die Abänderung von einigen Gesetzen, Erwägungen zum Entwurf präsent, wonach die Bestimmung § 1 Abs. 1 der Tschechischen Strafprozessordnung um die Worte „und die Geschädigten haben die Befriedigung ihrer Ansprüche erreicht“ ergänzt werden sollte. Letztlich wurde es allerdings nicht umgesetzt. In diesem Zusammenhang stellt sich jedoch die Frage, ob die häufige Verweisung der Geschä-

digten mit deren Schadenersatzansprüchen auf das Zivilverfahren nicht die Konsequenz der strengen Geltendmachung des Hauptzwecks des Strafverfahrens ist oder ob das Problem der Strafjustiz die Entscheidungsfindung über privatrechtliche Ansprüche im Strafverfahren ist. Die Richtlinie des Europaparlamentes und des Rates Nr. 2012/29/EG vom 25. Oktober 2012, mit der die Mindeststandards für die Rechte, die Unterstützung und der Schutz von Opfern der Straftaten festgehalten sind und durch die der Rahmenbeschluss des Rates 2001/220/SVV ersetzt wird (die durch die Slowakische Republik noch nicht implementiert wurde), wird in der Bestimmung des Artikels 16 das Recht auf die Beschlussfassung zum Schadenersatz im Rahmen des Strafverfahrens derart definiert, dass durch die Mitgliedstaaten das Recht der Opfer auf die Entscheidung über den Ersatz des Schadens vom Täter innerhalb einer angemessenen Frist im Rahmen des Strafverfahrens sichergestellt wird, ausgenommen jener Fälle, in denen nach dem innenstaatlichen Recht festgehalten wird, dass ein solcher Entschluss in anderen gerichtlichen Verfahren zu fassen ist.

Poznámky – pokračovanie:

25 Ustanovenie § 46 ods. 1 Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov: „Poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody...“

26 Okresný súd Trnava sudcom pre prípravné konanie JUDr. XX, v konaní sp. zn. OT/75/2013, dňa 23. 4. 2013 rozhodol, že obvinená D. H, nezamestnaná, **je vinná**, že dňa 20. 4. 2013 v čase asi o 22:00 hod. v Trnave na železničnej stanici, na nástupišti č. 3 využila nepozornosť poškodeného XY a tomuto zo zadného vrečka nohavíc, ktoré mal oblečené, odcudzila hnedú pánsku koženkovú peňaženku, v ktorej sa nachádzal občiansky preukaz, karta poisťovne Všeobecnej zdravotnej poisťovne na meno poškodeného, karta stávkovej spoločnosti Niké, preukaz na zľavu cestovného MHD Trnava a finančná hotovosť vo výške 70 € teda prisvojila si cudziu vec tým, že sa jej zmocnila a čin spáchala na veci, ktorú mal iný na sebe a taký čin spáchala, hoci bola za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdená, čím spáchala prečin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. c), ods. 3 písm. b) Trestného zákona. Za to sa odsudzuje: Podľa § 212 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 36 písm. l), 37 písm. m), 38 ods. 2 Trestného zákona na trest odňatia slobody v trvaní 1 rok. Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona sa obvinená na výkon trestu odňatia slobody zaraďuje do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia. **Podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku sa poškodený X. Y. so svojím nárokom na náhradu škody odkazuje na občianske súdne konanie.**

27 Ustanovenie § 288 ods. 1 a ods. 2. Trestného poriadku č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov: „(1) Ak podľa výsledku dokazovania nie je podklad na vyslovení povinnosti na náhradu škody alebo ak by bolo treba na rozhodnutie o povinnosti na náhradu škody vykonať ďalšie dokazovanie, ktoré presahuje potreby trestného stíhania a predložilo by ho, súd odkáže poškodeného na občianske súdne konanie, prípadne na konanie pred iným príslušným orgánom... (2) Na občianske súdne konanie alebo na konanie pred iným príslušným orgánom odkáže súd poškodeného tiež so zvyškom jeho nároku, ak mu nárok z akéhokoľvek dôvodu prizná len zčásti.“

28 SEPEŠI, P. 2012. Úvahy o efektívite trestného konania v Slovenskej republike – hľadanie nástrojov a riešení na jeho časové a ekonomické zefektívnenie cestou zmeny právnej úpravy predsúdneho konania. In Učená právnická spoločnosť. 2012. [cit. 2013-04-10]. Dostupné na internete: http://www.ucps.sk/-UVAHY_O_EFEKTIVITE_TRESTNEHO_KONANIA_V_SLOVENSKEJ_REPUBLIKE

29 Kolektív autorov. 2012. Trestný poriadok s rozsiahlym komentárom a judikatúrou. V. doplnené vydanie. Bratislava: NOVÁ PRÁCA. 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 458.

30 Ustanovenie § 229 ods. 1 a ods. 2 TrŘ: „(1) Není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občansko-právních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem. (2) Na řízení ve věcech občansko-právních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem odkáže soud poškozeného také se zbytkem jeho nároku, jestliže mu nárok z jakéhokoli důvodu přízná jen zčásti.“

31 ŠÁMAL, P. 2012. K novelizaci trestního řádu v souvislosti s návrhem zákona o obětech trestných činů. In Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 33.

32 DESET, M. 2008. Postavenie poškodeného v trestnom konaní. In Garancia procesných práv v trestnom konaní v právnom styku subjektov Európskej únie. (Zborník materiálov z medzinárodného vedeckého seminára konaného dňa 20. 11. 2008). Trnava: Vydavateľstvo TYPI UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS, 2008. ISBN 978-80-8082-251-4. s. 130.

33 PRAVDÍKOVÁ BUČKOVÁ, E. 2012. Uplatnenie procesných práv poškodeného v trestnom konaní pred súdom. In Justičná revue. ISSN 1335-6461, 2012, roč. 64, č. 1, s. 101 – 102.

34 Ustanovenie § 232 ods. 3 TP, posledná veta a § 334 ods. 2 TP, predposledná veta: „Ak nedošlo k dohode o náhrade škody, prokurátor navrhne, aby súd poškodeného odkázal s nárokom na náhradu škody alebo jej časti na občianske súdne konanie alebo iné konanie.“

- 35 Kolektív autorov. 2012. Trestný poriadok s rozsiahlym komentárom a judikatúrou. V. doplnené vydanie. Bratislava: NOVÁ PRÁCA. 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s.539.
- 36 Táto smernica bola podpísaná v Štrasburgu 25. októbra 2012. Účinnosť nadobudla dňom nasledujúcim po jej uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie. Článok 27 tejto smernice, ktorý sa týka jej transpozície explicitne uvádza, že „členské štáty uvedú do účinnosti zákony, právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 16. novembra 2015.“ **V Slovenskej republike zatiaľ proces implementácie predmetnej smernice len prebieha a ešte nebol ukončený.**
- 37 Porovnaj znenie § 228 ods. 1 druhá veta TrŘ: „nebráni-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení“ a ustanovenie § 287 ods. 1 druhá veta TP: „ak tomu nebráni zákonná překážka, súd uloží obžalovanému vždy povinnosť nahradiť škodu“.
- 38 GRIVNA, T. 2008. Účinky europeizace na postavení oběti a poškozeného v trestním řízení i mimo něj. In Acta Universitatis Carolinae. IURIDICA 2/2008. Vybrané otázky europeizace trestního procesu. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. ISBN 0323-0619. s. 73 – 74.
- 39 Poškozený si môže uplatniť nárok na náhradu škody v tzv. adhéznom konaní, ktoré je súčasťou trestného konania. Podstata adhézneho konania je uvedená v ustanovení § 46 ods. 3 TP: „Poškozený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu; návrh musí poškozený uplatniť najneskôršie do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje.“
- 40 STOČESOVÁ, S. 2012. Poškozený v německém trestním řízení. In Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 104.
- 41 Rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 24. mája 1972 sp. zn. 2 Tz 31/72
- 42 K explanácii a komparácii pojmov „ublíženie na zdraví“, „iná škoda“, „majetková a morálna škoda“, „nemajetková ujma“ a „porušenie, či ohrozenie iných zákonom chránených práv alebo slobôd“ pozri viac: ČENTĚŠ, J. a kol. 2012. Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť. 2. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2012. ISBN 978-80-89122-76-9. s. 165 – 166.
- 43 IVOR, J. 2010. Trestné právo procesné. 2. doplnené a prepracované vyd. Bratislava : IURA EDITION, 2010. ISBN 978-80-8078-309-9. s. 245.
- 44 Pozri viac: **Rozsudok** Najvyššieho súdu SR č. 55/1993 z 27. októbra 1992, sp. zn. 6 Tz 105/92 – v konaní o trestnom čine zanedbania povinnej výživy podľa § 213 Tr. zák. (teraz § 207 TZ) nezaplatené výživné alebo ošetrovné nie je dlhom zo škody spôsobenej trestným činom, ale nespĺnením povinnosti, vyplývajúcej zo Zákona o rodine, ktorej zavinené porušenie je samo osebe trestným činom. Z toho vyplýva, že osoba, vo vzťahu ku ktorej bolo treba výživné, resp. ošetrovné plniť, nemá v trestnom konaní postavenie poškodeného v zmysle ustanovenia § 43 Tr. por. (teraz § 46 TP).
- 45 ČENTĚŠ, J. a kol. 2012. Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť. 2. vydanie. Šamorín : Heuréka, 2012. ISBN 978-80-89122-76-9. s. 172.
- 46 GIBALOVÁ, D. 2012. Náhrada nemateriální újmy v trestním řízení. In Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 68 – 77.
- 47 PELC, V. 2012. Právo poškozeného na vydání bezdůvodného obohacení. In Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-89350-32-2. s. 78 – 91.
- 48 JELÍNEK, J. 2010. K postavení poškozeného v českém trestním řízení. In Obete kriminality – Victims of Crime – Zborník příspěvků z mezinárodní konference konané 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave. Bratislava: EUROKÓDEX, 2010. ISBN 978-80-89447-36-7. s. 48.
- 49 Na demonštrovanie uvedenej skutočnosti pozri bližšie – Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky **č. 99/2004**, sp. zn. II. ÚS 12/04 zo 4. marca 2004 – sťažovateľka namietala zbytočné prieťahy v konaní Okresného súdu Bratislava I vo veci jej odškodnenia z dôvodu ťažkej ujmy na zdraví, vedenej pod sp. zn. 9 C 211/87, ktorá v dôsledku nekonania súdu a konania so zbytočnými prieťahmi nebola právoplatne rozhodnutá ani po **16. rokoch** od začatia konania.
- 50 Samozrejme, musíme mať na pamäti, že škoda musí vzniknúť v príčinnej súvislosti so spáchaným trestným činom. Ako uvádza **Rozsudok** Najvyššieho súdu SR č. 53/1983, (sp. zn. 7 Tz 70/81), za škodu spôsobenú trestným činom v zmysle § 43 ods. 2 Tr. poriadku (teraz § 46 ods. 3 TP) nemožno považovať výdavky na postavenie pomníka pre usmrtenú osobu, ak boli vynaložené ešte za jej života pred spáchaním trestného činu, pri ktorom došlo k jej usmrteniu.
- 51 PRUŠOVÁ, V. 2012. Sudcovia si obete trestných činov nevšímajú. In SME. [cit. 2012-08-16]. Dostupné na internete: <http://www.sme.sk/c/6500185/sudcovia-si-obete-trestnych-cinov-nevsimaju.html>
- 52 Pozri ustanovenie § 124 a § 126 Trestného zákona.
- 53 PRAVDÍKOVÁ BUČKOVÁ, E. 2012. Uplatnenie procesných práv poškodeného v trestnom konaní pred súdom. In Justičná revue. ISSN 1335-6461, 2012, roč. 64, č. 1, s. 99.
- 54 Viktimizácia predstavuje vo všeobecnosti proces, v ktorom sa človek stáva obeťou trestného činu. Tento proces sa začína útokom páchatela na obeť. Viktimizácia však útokom na obeť nekončí. Ujma spôsobená útokom predstavuje len úvodný dej. Na tento úvod nadväzujú ďalšie zraňujúce okolnosti, či udalosti. Pribúdanie, či zmena udalostí dynamizujú proces viktimizácie a jeho jednotlivé fázy. V odbornej literatúre sa rozlišujú tri fázy viktimizácie. Východiskom pre vznik **sekundárnej viktimizácie** je reakcia a konanie formálnych inštitúcií, ako sú súdy a orgány činné v trestnom konaní. Dominuje pocit nespravodlivosti vyplývajúci napr. z dlho sa vlečúceho súdneho procesu, zhovievavých trestov páchatelom a podobne. Pozri viac: DIANIŠKA, G. a kol. 2011. Kriminológia. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-344-5. s. 121 – 122.

Pokračovanie „mimoriadneho“ dovolania v CSP z pohľadu judikatúry ESLP

Mgr. Dušan Kucbel

Európsky súd pre ľudské práva vo viacerých rozhodnutiach zaujal právny názor, že účasť štátneho úradníka – generálneho prokurátora – v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku je v rozpore s právom na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podaním mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom dochádza k zásahu do právnej istoty, rovnosti zbraní a zásady res iudicata. Nová právna úprava Civilného sporového poriadku upravuje možnosť, aby generálny prokurátor podal dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu. Predmetom tohto článku je porovnanie inštitútu dovolania generálneho prokurátora v Civilnom sporovom poriadku z pohľadu zásahu do práva na spravodlivý proces.

1. Úvod¹

Dňa 1. 7. 2016 nadobudne účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“). Po viacerých diskusiách bol do štvrtej časti štvrtej hlavy CSP opätovne zakotvený inštitút dovolania generálneho prokurátora v sporovom konaní,² ktorý obsahovo v zmenenej podobe nahradil v súčasnosti účinný inštitút mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora podľa

Mgr. Dušan Kucbel
v roku 2015 absolvoval
magisterské štúdium
na Právnickej fakulte
Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici, kde
obhájil magisterskú prácu

na tému **Mimoriadne dovolanie c/a právna istota**. Od mája 2015 je advokátskym koncipientom Advokátskej kancelárie UHAL s. r. o., v ktorej od roku 2012 pôsobil ako právny praktikant.

§ 243e a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

Necelé tri týždne po schválení CSP Národnou radou Slovenskej republiky vydal Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) tri rozsudky proti Slovenskej republike, a to vo veci DRAFT-OVA a. s. proti Slovenskej republike č. 72493/10, PSMA, spol. s r. o. proti Slovenskej republike č. 42533/11 a COMPCAR, s. r. o. proti Slovenskej republike č. 25132/13, v ktorých ESLP vyslovil porušenie práva na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“).

V prvom prípade aj práva na pokojné užívanie majetku podľa článku 1 dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru. Išlo o prvé rozhodnutia ESLP proti Slovenskej republike, predmetom ktorých bolo vecné posúdenie súladnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora v občianskom súdnom konaní s článkom 6 Dohovoru.

ESLP vo vydaných rozhodnutiach poukázal na svoju predošlú judikatúru v obdobných prípadoch, v ktorých tretia osoba (štátny úradník) zasiahla do právoplatných rozhodnutí súdov podaním tzv. mimoriadneho dovolania (extraordinary appeal), ktorého následkom bolo zrušenie právoplatného rozhodnutia. Vo svojich rozsudkoch vychádzal zo záverov Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva, ktorá je označovaná aj ako Benátska komisia. Benátska komisia vo svojej Správe o nezávislosti súdneho systému, ako reakciu na právomoc prokuratúry v post-sovietskych štátoch na podanie mimoriadneho dovolania, zdôraznila zásadu, že súdne

1 Autor sa venoval danej problematike v diplomovej práci *Mimoriadne dovolanie c/a právna istota*

2 Podľa § 458 CSP:

„(1) Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

(2) Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

(3) Generálny prokurátor podá dovolanie iba na základe podnetu strany.“

3 Pozri bod 65 a 67 III. časti, bod 9 Správy o nezávislosti súdneho systému prijatá Benátskou komisiou na 82. plenárnom zasadnutí

4 Pozri Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci DRAFT-OVA proti Slovenskej republike č. 72493/10, § 81 – 85

5 Porovnaj aj nález Ústavného súdu ČR zo dňa 10. 5. 2005, pod sp. zn. IV. ÚS 128/05

6 K základným princípom ľudských práv pozri SVÁK, J. 2011. Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. I. zväzok. Bratislava: Eurokodex, 2011, s.16

7 WAGNEROVÁ, E. – ŠIMÍČEK, V. a kol. 2012. Listina základných práv a svobod. Komentár. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 83

rozhodnutie by nemalo podliehať žiadnej revízii mimo odvolacieho konania, najmä nie prostredníctvom protestu prokurátora alebo iného štátneho orgánu mimo odvolacieho konania.³

ESLP vo vydaných rozhodnutiach skúmal, či zásah do právoplatne skončených súdnych konaní inštitútom mimoriadneho dovolania bol v súlade so zárukami článku 6 Dohovoru, najmä so zásadami právneho štátu, právnej istoty a rovnosti zbraní, ktoré z tohto ustanovenia vyplývajú. Ďalej skúmal, vzhľadom na doterajšiu ustálenú judikatúru, či v predmetných konaniach nedošlo k okolnosti, ktorá by ospravedlňovala zásah a obnovenie už skončeného súdneho konania. ESLP zaujal názor, že nie je daný dôvod na odchýlenie sa od zásady, že tam, kde súdy už právoplatne rozhodli, by ich rozhodnutia už ďalej nemali byť opätovne spochybnené. Pokiaľ predmetom mimoriadneho dovolania vo veci DRAFT-OVA bola otázka nesprávneho právneho posúdenia veci, či už procedurálnej alebo vecnej povahy, ESLP nebol presvedčený o tom, že to predstavuje okolnosť, ktorá by odôvodňovala zásah do právoplatne skončeného súdneho konania. Podľa ESLP dovolanie generálneho prokurátora v danej veci sa javilo ako ďalšie odvolanie, inak povedané, tzv. odvolanie v prestrojení.⁴

Z pohľadu ustálenej a publikovanej judikatúry vyplýva, že mimoriadne dovolanie slúžilo v prevažnej miere k vydaniu relevantnej a precedenčnej judikatúry Najvyšším súdom SR, ktorá poskytovala výklad k mnohým sporným právnym otázkam. Je však otázne, či práve takýto záujem štátu na presadzovaní správnosti rozhodovaní súdov a ustálení judikatúry nejde nad rámec základného práva účastníka konania na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru.⁵

2. Legálnosť mimoriadneho dovolania a materiálny právny štát

Slovenská republika sa v článku 2 ods. 2 Ústavy SR zaviazala dodržiavať všeobecné pravidlá medzinárodného práva a medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná. Podľa článku 7 ods. 5 Ústavy SR majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb, a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, prednosť pred zákonmi. Rovnako tomu je aj podľa článku 154c ods. 1 Ústavy SR. Tomu zodpovedá povinnosť súdov prednostne aplikovať ustanovenia medzinárodnej zmluvy vždy, keď vnútroštátny právny predpis je v rozpore s medzinárodnou zmluvou. Takou medzinárodnou zmluvou je aj Dohovor.

Dohovor upravuje samotné ľudské práva a slobody. V preambule je vyjadrený zmysel a ciele Dohovoru, ako sú prehlbovanie ochrany ľudských práv, ich dodržiavanie a účinné uznávanie s cieľom zaručenia kolektívnej ochrany týchto práv. Je zabezpečený systémom jednak vnútroštátnych súdov ako aj prostredníctvom ESLP. V spojení s článkom 1 Dohovoru ide o potvrdenie univerzality, vymožitelnosti, individuálnosti a otvorenosti ľudských práv,⁶ čo zakladá právnú istotu pre fyzické a právnické osoby, pretože ich ľudské práva sú nielen hmotnoprávne zakotvené, ale priznáva sa im aj súdna ochrana. Základným cieľom Dohovoru je ochrana materiálneho právneho štátu, pod ktorý patrí aj právna istota. Zmluvné štáty sa prijatím Dohovoru zaviazali rešpektovať práve tieto hodnoty. Ochrana týchto hodnôt (princípov) by mala byť v rámci vnútroštátnej ochrany základných práv adekvátne zabezpečená. Je tomu tak aj prostredníctvom inštitútu dovolania generálneho prokurátora?

V článku 2 Ústavy SR je vyjadrený princíp materiálneho právneho štátu, ktorý je tzv. poistkou legitimacy štátnej moci a kladie určité obsahové (nie len formálne) požiadavky na výkon štátnej moci, ktorá pri svojom výkone nesmie bez zákonného splnomocnenia zasahovať do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb. Konaním, ktoré je v rozpore s článkom 2 ods. 2 Ústavy SR v jeho materiálnom zmysle je aj konanie, keď orgán verejnej moci vyloží svoje oprávnenia takým spôsobom, ktorý neobstojí z pohľadu ústavne-konformného výkladu ustanovenia, ktoré orgánu túto kompetenciu poskytuje. Z toho potom vyplýva, že štátne orgány sú povinné konať na základe zákona a v jeho medziach, avšak svoje konanie musia podrobiť ústavne-konformnému výkladu. Sú povinné vždy posúdiť, či svojím konaním neprimerane nezasahujú do práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb, a to napriek tomu, že ich konanie je z formálneho hľadiska legálne a legitímne.⁷

Mimoriadne dovolanie a v CSP už iba dovolanie generálneho prokurátora je z pohľadu vnútorštátnej ochrany práv legálne a legitímne, pretože ho upravuje zákon, konkrétne OSP a v budúcnosti CSP. Či konanie o mimoriadnom dovolaní spĺňa znaky materiálneho právneho štátu v zmysle uvedených intencií, na základe aj vyššie uvedených rozhodnutí ESLP, jednoznačne nie je možné ustáliť. Mimoriadne dovolanie umožňuje tretej osobe (generálnemu prokurátorovi), nezávislej od účastníkov konania, aby vstúpila do právoplatne skončeného konania, podala mimoriadny opravný prostriedok a narušila tak právnu istotu, ktorá pramení zo zásady *res iudicata*, pričom generálny prokurátor tu nevystupuje ako účastník konania. Rovnako v sporovom konaní mu neprislúcha rozhodovať o tom, či bol porušený zákonom chránený záujem, pretože touto právomocou disponuje v súdnom konaní iba súd.

Z právnej úpravy mimoriadneho dovolania je zrejmé, že cieľom tohto inštitútu je náprava nesprávneho a nespravodlivého rozhodovania súdov nižšieho stupňa. Služí ako posledná „záchrana“ pre neúspešného účastníka konania, keď zjavne nie sú dané dôvody prípustnosti na podanie dovolania. Podanie mimoriadneho dovolania má však následky v podobe zásahu do základného práva na spravodlivý proces, ktoré sú síce legálne, avšak nemusia obstať z pohľadu ústavně-konformného výkladu, resp. výkladu prípustnosti zásahu do základného práva podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru. Dochádza k stretu záujmu štátu na zachovaní správnosti a „spravodlivosti“ rozhodovania oproti záujmu štátu na zachovaní právnej istoty a nezmeniteľnosti súdnych rozhodnutí. Riešenie načrtnutého problému z pohľadu ESLP nám poskytuje už v súčasnosti konštantná judikatúra.

3. Čiastkové elementy práva na spravodlivý proces dotknuté dovolaním prokurátora

Na posúdenie adekvátnosti zásahu do práva na spravodlivý proces je nevyhnuté v stručnosti objasniť samotný obsah tohto základného práva.⁸ Pod právo na spravodlivý proces patrí **a)** právo na súd (*right to a court*); **b)** nezávislý a nestranný tribunál (súd) zriadený zákonom (*independent and impartial tribunal established by law*); **c)** spravodlivý proces (*fair trial*); **d)** rýchlosť súdneho konania (*Trial within a reasonable time*).⁹

Ad a): Pod právo na súd zaraďujeme ďalšie čiastkové elementy tohto práva, ktorými sú:

- právo na prístup k súdu,
- konečnosť súdnych rozhodnutí,
- včasné vykonanie konečných rozsudkov.

Na účely tohto článku je relevantné čiastkové právo na konečnosť súdnych rozhodnutí. Právo na konečné rozhodnutie nachádza svoje vyjadrenie v princípe právnej istoty. Ide o vyjadrenie zásady nezmeniteľnosti a nezrušiteľnosti súdnych rozhodnutí, charakterizovaných pojmom *res iudicata*, čo znamená, že ak rozhodnutie súdu sa stalo konečným, tým okamihom sa stáva záväzným, a preto by tu nemalo byť žiadne riziko jeho následného zvrátenia alebo zrušenia.¹⁰ Najčastejšími príkladmi porušenia tohto práva sú zásahy mimoriadnymi ako aj špeciálnymi odvolaniami alebo dovolaniami prostredníctvom rôznych najvyšších štátnych úradníkov. Pre takéto zásahy je charakteristické, že vec je preskúmaná až potom, čo už lehoty na podanie riadnych opravných prostriedkov riadnym účastníkom konania uplynuli.

Ad b): Nezávislosť súdov od iných orgánov verejnej moci je esenciálnou zárukou nestranného a nezávislého rozhodovania sudcov vo veci. ESLP pri posudzovaní súdno-procesných záruk prešiel od systému výkladu *in abstracto*, ktorý uprednostňuje organizačné, funkčné a procesné kritéria platné v právnom poriadku všeobecne, k systému výkladu *in concreto*, ktorý uprednostňuje skúmanie faktických procesných úkonov sudcu v konkrétnom prípade. ESLP v prípadoch *Ryabikh proti Rusku* (rozhodnutie z 24 júla 2003 týkajúce sa sťažnosti č. 52854/99) a *Poltorachenko proti Ukrajine* (rozhodnutie z 18. januára 2005 týkajúce sa sťažnosti č. 77317/01) videl porušenie nezávislosti a nestrannosti najvyššieho súdu v tom, že zrušil právoplatné rozhodnutie na základe protestu podaného predsedom najvyššieho súdu.¹¹

Ad c): Spravodlivý proces garantujú zásady, ktoré vyplývajú zo samotného charakteru tohto práva a boli rozvedené judikatúrou ESLP. Ide o zásadu rovnosti účastníkov konania a rovnosti

8 Právo na spravodlivý proces použil ESLP vo veci *Golder proti Spojenému kráľovstvu* z 21. februára 1975. In WAGNEROVÁ, E. – ŠIMÍČEK, V. a kol. 2012. *Listina základných práv a svobod. Komentár*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 729

9 VITKAUSKAS, D. – DIKOV, G. 2012. *Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human rights*. Strasbourg: Council of Europe human rights handbooks. Council of Europe, 2012

10 Tamže, s. 32

11 SVÁK, J. 2011. *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch*. II. zväzok. Bratislava: Eurokodex, 2011, s. 88

zbraní (equality of arms), kontradiktórnosť súdneho konania (right to adversarial proceedings), zásada právnej istoty (legal certainty), právoplatné rozhodnutie veci (res iudicata).

Každý súdny orgán by mal rozhodovať v zmysle zásady *Boni iudicis est lites dirimere, ne lis ex lite oritur, et interest reipublicae ut sint fines litium*, podľa ktorej *dobry sudca má odstraňovať spory, aby zo sporu nevznikal ďalší spor, a je v záujme štátu, aby bol koniec sporom*. Na základe toho by súdy mali rozhodovať tak, aby už nedochádzalo k tomu, že sa už raz právoplatne rozhodnutý spor bude ďalej prejednávať, aby sa účastník, ktorému bolo právo už raz priznané, nemusel obávať, že jemu priznané právo bude opätovne prejednávané. Dovoľanie generálneho prokurátora je práve v rozpore s vyššie uvedenou zásadou.

4. Postavenie prokurátora v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku

Postavenie Generálneho prokurátora Slovenskej republiky v (sporovom) konaní o mimoriadnom dovolaní má osobitný charakter sui generis, ktorý nie je možné zaradiť pod žiadny inštitút sporového konania. Generálny prokurátor sa nestáva sporovou stranou a ani vedľajším účastníkom. Napriek tomu mu v súčasnosti OSP, aj nový CSP, dáva možnosť otvoriť už raz právoplatne skončené konanie a podať mimoriadne dovolanie. Táto právomoc mu bola do OSP delegovaná zjavne z postavenia prokuratúry v systéme fungovania štátnej moci v SR podľa článku 149 Ústavy SR.

Stotožňujem sa s právnym názorom prof. JUDr. Jána Ciráka, CSc., ktorý konštatuje: „*Prokurátor je vždy nesúdnym orgánom a preto princípu právnej istoty ako imanentnej zložky právneho štátu zodpovedá v občianskom súdnom konaní aj procesnoprávny aspekt rovnosti strán v civilnom procese, ktorý sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok vrátane procesného postavenia subjektov, o právach a povinnostiach ktorých rozhoduje občianskoprávny súd. V súdnom konaní má prokurátor vždy postavenie strany. Existencia tretej strany v občianskom súdnom konaní, ktorá by bola nezávislá od sporiacich sa strán, je z povahy veci pojmovo vylúčená, nakoľko nad stranami stojí výlučne súd. Oprávnenia prokurátora, ktoré mu vznikajú podľa OSP sú procesným fenoménom systémovo nepochybne narušujúcim rovnováhu procesných prostriedkov prislúchajúcich procesným stranám. Ak teda platná právna úprava priznáva prokurátorovi oprávnenie na podanie mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania), takéto oprávnenie bude v súlade s princípmi právneho štátu len v tom prípade, ak oprávnenie nebude konzumované v konkrétnom prípade nad rámec ústavné a Dohovorom garantovaných práv a slobôd účastníka občianskeho súdneho konania.*“¹²

ESLP všeobecne nepovažuje prokurátora za nezávislý a nestranný orgán v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru z viacerých dôvodov. V ich zásahu chýbajú záruky riadneho súdneho konania (napr. účasť dotknutej osoby alebo jej vypočutie); prokurátor sa rozhoduje z úradnej moci, požíva značnú voľnosť pri rozhodovaní v tom, aké kroky urobí a len s ťažkosťami možno naňho hľadieť ako na nestranného, pretože môže následne konať proti dotknutej osobe v súdnom konaní. Skutočnosť, že proti rozhodnutiu prokurátora je možné podať odvolanie na vyššiu úroveň prokuratúry, nemôže v žiadnom prípade nahradiť nedostatok záruk súdneho konania, pretože hierarchicky nadriadený prokurátor je súčasťou rovnakého centralizovaného systému.¹³ ESLP v rozsudku *Zlínsat, spol. s r. o. proti Bulharsku* uviedol, že: „*Samotná skutočnosť, že prokurátori konali ako strážcovia verejného záujmu nemôže byť považovaná za udeľujúcu im postavenie orgánu ako nezávislého a nestranného subjektu.*“¹⁴

Teda, aj keď generálny prokurátor má chrániť práva a záujmy fyzických, právnických osôb a štátu, nemožno mu v zmysle názoru ESLP priznať postavenie orgánu, ktorý koná z dôvodu odstránenia porušenia článku 6 ods. 1 Dohovoru. Vzhľadom na to by sa malo na prokurátora hľadieť v konaní ako na subjekt a nie ako na orgán verejnej moci. To však vedie k záveru, že náš právny poriadok umožňuje tretej osobe, odlišnej od ostatných účastníkov konania, aby podala mimoriadny opravný prostriedok, pretože na to má zákonný dôvod. OSP aj CSP, ktorým je rovnosť účastníkov vlastná, priznáva však oprávnenie podať mimoriadny opravný prostriedok tretej osobe (generálnemu prokurátorovi) aj napriek tomu, že účastníci konania takúto možnosť nemajú. Možnosťou podania podnetu zo strany účastníka na podanie dovolania generálnym

12 CIRÁK, J. 2012. Inštitucionálne záruky práva na spravodlivý súdny proces, In. Karlovarská právni revue, roč. 8, č. 1/2012, 2012, s. 24

13 EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. 2011. The role of public prosecutor outside the criminal law field in the case-law of the European Court of Human Rights. Council of Europe/European Court of human rights, 2011, s. 5
Dostupné na internete: http://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_prosecutor_ENG.pdf

14 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Zlínsat, spol. s r. o. proti Bulharsku*, č. k. 57785/00, zo dňa 15. 6. 2006, § 78

prokurátorom nemôže byť uvedená skutočnosť zhojená, pretože generálny prokurátor nie je subjektom, ktorému prislúcha postavenie orgánu zaručujúceho právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru.

V rozsudku Menchinskaya proti Rusku ESĽP za určitých okolností pripustil možnosť účasti prokurátora v konaní, v ktorom tento podporuje jednu zo sporových strán. Pod okolnosti subsumoval: „napríklad ochranu detí, invalidov a tak ďalej – u ktorých sa predpokladá, že si nemôžu chrániť svoje záujmy samy alebo kde bolo značné množstvo občanov dotknutých nezákonnosťou (wrongdoing), alebo kde je to potrebné pre ochranu záujmov štátu.“¹⁵

Vo veci Batsanina proti Rusku ESĽP akceptoval účasť prokurátora v civilnom súdnom konaní, pretože prokurátor konal vo verejnom záujme (chránil záujem štátu), keď podal žalobu proti sťažovateľovi. Rozdiel je však v tom, že prokurátor nevstúpil do konania podaním opravného prostriedku, ale od začiatku bol jednou zo sporových strán.¹⁶

ESĽP vo viacerých svojich rozhodnutiach pripustil podanie mimoriadneho opravného prostriedku, avšak za podmienky, že sa ním odstránia hrubé procesné pochybenia. V rozsudku vo veci Tishkevich proti Rusku uviedol: „Súd pripomína, že v záujme rešpektovania princípu právnej istoty, ktorý je implicitne vyjadrený v článku 6, konečné rozsudky by mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté. Zrušené môžu byť iba za účelom nápravy fundamentálnych chýb (pozri Ryabykh v. Russia, číslo 52854/99, § 51 – 52, ECHR 2003 – IX).“¹⁷ S týmto názorom ESĽP sa možno len čiastočne stotožniť. V sporovom konaní má predsa účastník možnosť domáhať sa nápravy fundamentálnych pochybení súdu nižšieho stupňa prostredníctvom podania dovolania a v prípade jeho odmietnutia aj prostredníctvom podania sťažnosti na Ústavný súd SR podľa článku 127 ods. 1 Ústavy SR. V zmysle zásady „vigilantibus iura scripta sunt“ – práva patria bdelym – nemôže prokurátor nahrádzať nečinnosť účastníka konania, ktorý mal dostatočne dlhú lehotu (1 mesiac) a podľa CSP 2 mesiace na podanie dovolania.

Na posúdenie súladnosti dovolania prokurátora s Dohovorom je rozhodujúce, či prokurátor vystupoval ako účastník konania od počiatku alebo až potom, ako podal mimoriadny opravný prostriedok. Pokiaľ by generálny prokurátor vystupoval v konaní od počiatku, mal by v prípade neúspechu záujem na podaní mimoriadneho opravného prostriedku, pretože by ako sporová strana utrpel procesnú ujmu, čo by odôvodňovalo využitie mimoriadneho opravného prostriedku. V súčasnom konaní o mimoriadnom dovolaní však na strane generálneho prokurátora procesná ujma, v podobe neúspechu v konaní alebo porušenia jeho procesných práv, absentuje. Generálny prokurátor vstupuje do už právoplatne skončeného konania na podnet jednej zo sporových strán, ktorá uňho hľadá ochranu svojich len domnelých práv. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že prokurátor ako subjekt, ktorý od počiatku nebol a ani nie je účastníkom konania, disponuje oproti procesným stranám opravným prostriedkom, ktorým nedisponujú ani samotní účastníci (tí disponujú len možnosťou podať „riadne“ dovolanie, ktorého možnosti uplatnenia sú značne obmedzené).

Zároveň je otázne, či účasť prokurátora v civilnom sporovom konaní nie je v rozpore s článkom 47 ods. 3 Ústavy SR. K tejto otázke zaujal názor Ústavný súd SR v konaní o súlade právnych predpisov Ústavou SR. Ústavný súd SR posudzoval súladnosť zákona č. 232/1995 Z. z., ktorým došlo k doplneniu § 35 ods. 2 písm. f) a § 241a¹⁸ Občianskeho súdneho poriadku, s Ústavou SR. Podľa ústavného súdu: „Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd. Ak prokurátor po vstupe do začatého konania prednesie svoje procesné stanovisko, nevyhnutne vzniká nerovnosť v procese. Preto oprávnenia prokurátora (§ 35 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku), ktoré mu vzniknú po vstupe do začatého konania na základe aplikácie ustanovenia § 35 ods. 2 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, sú procesným fenoménom, ktorý narušuje rovnováhu procesných prostriedkov prislúchajúcich procesným stranám. Z toho vyplýva, že toto narušenie procesnej rovnováhy je porušením ústavného princípu rovnosti účastníkov konania pred zákonom i pred súdom v občianskom súdnom konaní (čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky).

O dôvodnosti ustanovenia § 35 ods. 2 písm. f) OSP možno pochybovať najmä vo vzťahu ku sporovému konaniu, kde vystupujú dve strany, ktoré majú na veci protichodný záujem. Existencia tretej strany, ktorá by bola nezávislá a neutrálna k oboj stranám zúčastneným v spore, je pojmovo vylúčená (nad stranami stojí jedine súd). V prípade vstupu prokurátora do sporového konania sa to nevyhnutne prejaví v tom, že sa prikloní na jednu alebo druhú stranu (nemusí to byť vždy ten

15 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Menchinskaya proti Rusku, č. k. 42454/02 zo dňa 15. 1. 2012, § 35

16 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Batsanina proti Rusku, č. k. 3932/02 zo dňa 26. 5. 2009

17 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Tishkevich proti Rusku, č. k. 2205/05, § 23

18 Podľa § 241a Občianskeho súdneho poriadku:
„(1) Ak právoplatné rozhodnutie súdu má po právnej stránke zásadný význam alebo ak to vyžaduje zabezpečenie jednotného výkladu zákona, môže predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky podať dovolanie.
(2) Ak právoplatným rozhodnutím prvostupňového alebo odvolacieho súdu bol porušený zákon, dovolanie môže podať aj minister spravodlivosti Slovenskej republiky a generálny prokurátor Slovenskej republiky.
(3) Dovolanie podľa odsekov 1 a 2 možno podať na Najvyššom súde Slovenskej republiky do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti napadnutého rozhodnutia súdu.“

19 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 10. 9. 1996, pod sp. zn. PL. ÚS 43/95.

20 Pozri CIRÁK, J. 2012. Inštitucionálne záruky práva na spravodlivý súdny proces, In. Karlovarská právnická revue, roč. 8, č. 1/2012, 2012, s. 24

21 CIRÁK, J. 2012. Inštitucionálne záruky práva na spravodlivý súdny proces, In. Karlovarská právnická revue, roč. 8, č. 1/2012, 2012, s. 23

22 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Tripon proti Rumunsku (č. 1), č. k. 36942/03, zo dňa 23. 9. 2008, § 24

účastník, ktorý o vstup požiadal). Nemôže stáť medzi nimi, ani nad nimi. Možno preto akceptovať tvrdenie navrhovateľa, ale aj predsedu najvyššieho súdu, podľa ktorých sa prokurátor stáva vlastne "pomocníkom" jednej zo sporových strán, čím sa vlastne procesné postavenie jedného účastníka (spornej strany) stane silnejším ako procesné postavenie druhej strany.¹⁹ Závety Ústavného súdu sú podľa môjho názoru aplikovateľné aj na účasť generálneho prokurátora v konaní o (mimoriadnom) dovolaní.

Účasť generálneho prokurátora v civilnom súdnom konaní, ako aj jeho možnosť podať mimoriadne dovolanie, by nemusela byť ako celok vylúčená. Mala by však podliehať zásadám a podmienkam obsahu práva na spravodlivé súdne konanie tak, aby jeho účasťou nebola ani jedna zo sporových strán osobitne zvýhodnená, pretože by tým mohlo dôjsť k narušeniu nezávislosti a nestrannosti rozhodovania súdu. Treba rozlišovať, či prokurátor bol ako zástupca jednej zo sporových strán od začiatku konania alebo do konania vstúpil až podaním mimoriadneho opravného prostriedku. V druhom uvedenom prípade ide, podľa môjho názoru, o porušenie obsahu práva na spravodlivé súdne konanie a takýto vstup by nemal byť. Vzhľadom na to účasť generálneho prokurátora ako tretieho subjektu v konaní o dovolaní evokuje viaceré pochybnosti o jeho zlučiteľnosti a opodstatnenosti s princípmi vzťahujúcimi sa k článku 6 Dohovoru.²⁰

5. Právna istota, res iudicata a rovnosť zbraní

Princíp právnej istoty zahŕňa inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí. To znamená, že účastníci konania, resp. úspešný účastník konania, ktorý sa domohol svojho subjektívneho práva pred súdom, má v zmysle tohto princípu právo na to, aby takéto rozhodnutie už nebolo neskôr spochybnené. Je v rozpore s princípom právneho štátu, aby po právoplatnom skončení konania účastník už nadobudnutú právnu istotu v konečné rozhodnutie neskôr stratil, z dôvodu, že tretia osoba (odlišná od účastníka konania) zasiahne a podá mimoriadny opravný prostriedok, ktorému dovolací súd prípadne vyhovie. Takýto zásah potom spôsobuje, že nemusí dôjsť k naplneniu práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie. Strata už nadobudnutej právnej istoty je popretím samotného princípu právneho štátu, ku ktorému sa zmluvné štáty Dohovoru hlásia. K zachovaniu zásady res iudicata sa v obdobnej veci vyjadril ESĽP v rozsudku **Brumărescu vs. Rumunsko** zo dňa 28. 10. 1999, č. k. 28342/95, § 61 podľa ktorého: „Právo na spravodlivý proces pred súdom, tak ako je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru musí byť vykladané vo svetle preambuly Dohovoru, ktorá deklaruje, okrem iného, právny štát ako súčasť spoločného dedičstva zmluvných štátov. Jedným z fundamentálnych aspektov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorý požaduje, okrem iného, že tam kde súdy s konečnou platnosťou rozhodli, ich rozhodnutie by už nemalo byť neskôr spochybňované.“

Zrušením už právoplatných súdnych rozhodnutí z nedostatku zákonných dôvodov dochádza k vytvoreniu takého právneho prostredia, ktoré je charakteristické nízkou vymožiteľnosťou subjektívnych práv, vznikom právnej neistoty a stratou dôvery v právny systém, a teda aj v právny štát.²¹ Vyššie uvedené otázky judikoval ESĽP, podľa ktorého: „Právo na spravodlivý súdny proces garantované čl. 6 ods. 1 Dohovoru musí byť interpretované vo svetle preambuly Dohovoru, ktorá okrem iného vyhlasuje princíp právneho štátu za spoločné dedičstvo zmluvných štátov Dohovoru. Jedným zo základných aspektov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorý okrem iného vyžaduje, aby tam, kde súdy právoplatne (s konečnou platnosťou) rozhodli o predmete sporu, toto ich rozhodnutie nebolo spochybňované.“²² V tomto rozhodnutí považoval ESĽP vstup generálneho prokurátora v súkromnoprávnom spore zároveň za prifažujúci faktor.

Vo veci Stere a ostatní proti Rumunsku ESĽP uviedol, že v prípade, kedy by účastník konania napádal právoplatné súdne rozhodnutie iba za účelom dosiahnuť nové prejednanie, posúdenie a rozhodnutie vo veci, zrušením právoplatných rozhodnutí by dochádzalo k vytvoreniu prostredia právnej neistoty vedúceho k úpadku dôvery občanov v právny systém a v dôsledku toho aj dôvery v právny štát. ESĽP konštatuje: „V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že princíp právneho štátu ako jeden zo základných princípov demokratickej spoločnosti, je obsiahnutý vo všetkých článkoch Dohovoru Princíp právneho štátu predpokladá rešpektovanie princípov právnej istoty, obzvlášť vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam predstavujúcim res iudicata. Žiadny

z účastníkov konania nie je oprávnený požadovať opätovné posúdenie (review) právoplatného a záväzného rozhodnutia súdu iba za účelom dosiahnuť nové prejednanie, posúdenie a rozhodnutie vo veci (merely for the purpose of obtaining a rehearing and a fresh determination of the case) ... zrušením právoplatných rozhodnutí by dochádzalo k vytvoreniu všeobecného prostredia právnej neistoty vedúcej k úpadku dôvery v právny systém a v dôsledku toho aj dôvery v právny štát.²³

Na rozhodnutia ESLP týkajúce sa inštitútu právoplatnosti rozhodnutí a zásahu do právnej istoty poukazuje vo svojom náleze aj Ústavný súd SR pod sp. zn. II. ÚS 591/2012 – 55, podľa ktorého: „8. Veľmi podobné je vnímanie princípu právnej istoty založenej právoplatným rozhodnutím v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 dohovoru. Už v rozsudku Veľkej komory z 28. októbra 1999 vo veci *Brumărescu proti Rumunsku*, sťažnosť č. 28342/95, zdôraznil, že toto právo sa musí vykladať vo svetle preambuly dohovoru, ktorá vyhlasuje právny štát za súčasť spoločného dedičstva zmluvných štátov. Jednou zo základných stránok právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorý si okrem iného vyžaduje, aby sa potom, čo súdy s konečnou platnosťou rozhodli určitú vec, ich rozhodnutie nespochybňovalo. V neskoršej judikatúre k tomu ESLP dodal, že právna istota predpokladá rešpektovanie princípu *rei iudicatae*. Tento princíp znamená, že nikto z účastníkov súdneho konania nemôže žiadať preskúmanie právoplatného a záväzného rozhodnutia len s tým cieľom, aby sa jeho vec opakovane prerokovala a aby sa o nej rozhodlo znova. Vyššie (nadriadené) súdy by v takom prípade svoje prieskumné oprávnenie mali vykonávať na účel nápravy skutkových a právnych omylov a procesných pochybení, nie opätovného prerokovania veci. Takéto preskúmanie sa nesmie stať skrytým riadnym opravným prostriedkom a sama okolnosť, že na vec môžu existovať dva názory, nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci.“

Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom môže mať negatívne dôsledky aj pre iné súdne konania. Je možné, že účastník konania podá žalobu len o časti nároku, ktorej prvostupňový ako aj odvolací súd vyhovie. Účastník počká, kým protistrana nepodá „riadne“ dovolanie a potom podá návrh aj vo zvyšnej časti nároku. Následne však dôjde v pôvodnom konaní k podaniu mimoriadneho dovolania, ktorému bude vyhovené, čo bude mať za následok nielen viazanosť súdov nižšieho stupňa rozhodujúcich o zrušenej veci, ale aj súdu, ktorý bude rozhodovať o zvyšnej časti nároku. Práve tu možno vidieť podstatný zásah do právnej istoty, pričom nie je vylúčené, že dotknutý účastník bude zodpovedať nielen za trovy konania, ktoré bolo zrušené dovolaním, ale aj za trovy konania vo zvyšnej časti uplatneného nároku v inom súdnom konaní, pretože v konečnom dôsledku môže byť neúspešný. To môže viesť nielen k samotnému porušeniu práva na spravodlivý proces, ale aj k strate legitímneho očakávania podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 Dohovoru.

K podstate revízie súdnych rozhodnutí (supervisory review) sa erudovane vyjadril ESLP v rozsudku vo veci *Ryabykh proti Rusku*,²⁴ kde okrem iného uviedol: „Súd sa domnieva, že právo účastníka na súd by bolo rovnako iluzórne, ak právny poriadok zmluvného štátu by umožňoval, aby súdne rozhodnutie, ktoré nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, bolo zrušené súdom vyššieho stupňa na základe sťažnosti podanej štátnym úradníkom.“

V prípade dovolania generálneho prokurátora dochádza k porušeniu tzv. rovnosti zbraní, pretože na stranu jednej zo sporových strán sa na základe jej podnetu postaví tretia osoba – generálny prokurátor, ktorý má v celej spoločnosti výrazné postavenie. Tým poskytuje nové procesné práva a najmä silnejšie procesné postavenie strane, ktorá podala podnet, oproti procesnému postaveniu druhej sporovej strany. Právny poriadok Slovenskej republiky neumožňuje, aby sa na stranu druhého účastníka (sporovej strany) rovnako postavila osoba s rovnakým alebo obdobným postavením generálneho prokurátora v spoločnosti. Absentuje teda rovnaká ochrana sporovej strany, proti ktorej dovolanie smeruje, čím je založená nerovnosť sporových strán. Absentuje tak proporionalita v rámci spravodlivého usporiadania vzťahu medzi žalobcom a žalovaným.

Ďalším argumentom je, že generálny prokurátor po prijatí podnetu neupovedomuje druhú procesnú stranu o tom, že bol podaný podnet na mimoriadne dovolanie. To znamená, že generálny prokurátor rozhoduje o podaní mimoriadneho dovolania na základe tvrdení jednej procesnej strany o tom, či podnet je alebo nie je dôvodný. Poukazujem na to, že každý orgán, ktorý reprezentuje štát a štátnu moc a ochraňuje zákonnosť (akým je generálny prokurátor), musí dbať na to, aby svoje rozhodnutie nevydal svojvoľne bez vypočutia druhej strany. Už v rímskom

23 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Stere a ostatní proti Rumunsku*, č. k. 25632/02, zo dňa 23. februára 2006, § 53

24 Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Ryabykh proti Rusku*, č. k. 52854/99 zo dňa 24. 7. 2003, § 56

práve platila zásada „*Audiat et altera pars*“ (Nech sa vypočuje aj druhá strana), ktorou sa do dnes riadia moderné právne systémy. Táto zásada však pri rozhodovaní prokurátora o podaní mimoriadneho dovolania chýba. Ako už bolo uvedené, podaním mimoriadneho dovolania treťou osobou, nezúčastnenou v predchádzajúcom konaní, môže ísť o porušenie práva na nezávislý a nestranný súd, pretože generálny prokurátor napáda doterajšie rozhodnutia súdov ako tretí subjekt nezávislý od účastníkov. Tretí subjekt vykonávajúci verejnú moc tak zasahuje do nezávislosti súdov a ich oddelenosti od inej verejnej moci, čo v podmienkach demokratických štátov a zmluvných štátov Dohovoru nie je prípustné.

Podľa stanoviska ESĽP na otázku, či sa odporúča, aby bol prokurátor v civilnom konaní oprávnený podať odvolanie tento uviedol, že táto osoba objektívne vzaté je vždy spojencom alebo protivníkom jednej zo strán.²⁵ K tejto otázke pozri aj Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci SC Maşinexportimport Industrial Group SA proti Rumunsku, č. k. 22687/03, zo dňa 1. 12. 2005, § 36.

V prípade opätovného konania vo veci je zároveň potrebné prihliadnúť aj na to, že súdne konanie sa opäť otvára, predlžuje sa stav právnej neistoty a v prípade zrušenia napadnutého rozhodnutia sa musí opätovne prejednať, čo môže spôsobovať aj celkové prieťahy v súdnom konaní. Narúša sa tým však aj samotná podstata sporového konania, ktorým je bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno účastníka konania. Ak totiž úspešný účastník sporu v konaní na prvom stupni a následne aj na druhom stupni uspeje na základe unesenia bremena tvrdenia a dôkazného bremena, a naopak, na základe mimoriadneho dovolania sa podarí v prospech neúspešného účastníka (ktorý bol napr. v nachádzacom konaní značne pasívny) generálnemu prokurátorovi „zrušiť“ uvedené rozhodnutia, ako tretej osobe, ktorá bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno nemá, tak prakticky zásada prejednacia stráca svoj zmysel. Týmto postupom sa neprimerane zasahuje aj do zásady dispozičnej a zásady kontradiktórnosti súdneho konania.

6. Záver

Vstup generálneho prokurátora do právoplatne skončeného konania podaním dovolania sa javí ako rozporný s článkom 6 Dohovoru. Podľa čl. 3 CSP budú sudy povinné vykladať každé ustanovenie tohto zákona nielen v súlade s ústavou a princípmi, na ktorých spočíva CSP, ale aj v súlade s judikatúrou ESĽP a samotným Dohovorom. Dovolanie generálneho prokurátora je podľa § 458 ods. 2 prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevažuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty. Je však potrebné si uvedomiť, že ak rozhodnutie trpí uvedenými nedostatkami, má zjavne charakter, ktorý pripúšťa dovolanie už podľa § 420 CSP, ktoré však môže podať riadny účastník konania. Tým sa opätovne dostáva dovolanie generálneho prokurátora do konfliktu s „riadnym“ dovolaním a bude zrejme dôvodom na prípadné zrušenie rozhodnutia dovolacieho súdu ústavným súdom. Takýto záver vychádza zo stanoviska pléna Ústavného súdu SR pod sp. zn. PL. ÚS 3/2015, ktoré je aplikovateľné aj v rámci CSP. Uvedené je však názorom autora a zrejme otvára diskusiu k prijatej právnej úprave. Nie je vylúčené, že § 458 a nasl. CSP bude predmetom prieskumu Ústavným súdom SR o posudzovaní súladnosti právnych predpisov s Ústavou SR ako aj Dohovorom, a to prostredníctvom testu proporcionality a zachovania rovnováhy záujmov medzi nápravou nesprávnosti súdnych rozhodnutí a tomu zodpovedajúcemu zachovaniu právnej istoty a stability súdnych rozhodnutí.

Všeobecné vnútroštátne sudy majú potom v podstate tri možnosti, ako pristúpiť k nekonzistencii zákona s Dohovorom: prijať výklad konformný s Dohovorom, alebo priamo aplikovať Dohovor bez ohľadu na zákon, alebo v konečnom dôsledku sa obrátiť na Ústavný súd podľa § 109 ods. 1 písm. b) OSP (a podľa § 162 ods. 1 písm. b) CSP, pozn. autora).²⁶ ■

25 Pozri EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. 2011. The role of public prosecutor outside the criminal law field in the case-law of the European Court of Human Rights. Council of Europe/ European Court of human rights, 2011, s. 7. Dostupné na internete: http://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_prosecutor_ENG.pdf

26 BOBEK, M., KMEC, J. a kol. Dvacet let Evropské úmluvy v České republice a na Slovensku. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 100

Použitá literatúra:

BOBEK, M., KMEC, J. a kol. *Dvacet let Evropské úmluvy v České republice a na Slovensku*. 1 vyd. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 269, ISBN 978-80-7400-460-5

CIRÁK, J. Inštitucionálne záruky práva na spravodlivý súdny proces, In. *Karlovarská právní revue*, roč. 8, č. 1/2012, 2012, s. 24, ISSN 1801-2193

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. 2011. *The role of public prosecutor outside the criminal law field in the case-law of the European Court of Human Rights*. Council of Europe/ European Court of human rights, 2011. Dostupné na internete: http://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_prosecutor_ENG.pdf

SVÁK, J. *Ochrana ľudských práv v troch zväzkoch. I – III. zväzok*. Bratislava : Eurokodex, 2011, ISBN 978-80-89447-43-5 (súbor)

VITKAUSKAS, D. – DIKOV, G. 2012. *Protecting the right to a fair trial under the European Convention on Human rights*. Strasbourg : Council of Europe human rights handbooks. Council of Europe, 2012

WAGNEROVÁ, E. – ŠIMÍČEK, V. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 906, ISBN 978-80-7357-750-6

RESUMÉ**Pokračovanie „mimoriadneho“ dovolania v CSP z pohľadu judikatúry ESĽP**

Autor sa v článku zaoberá vplyvom zásahu Generálneho prokurátora Slovenskej republiky do právoplatne skončeného sporového konania, ku ktorému dochádza podaním „mimoriadneho“ dovolania. Európsky súd pre ľudské práva v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach uzavrel, že účasť prokurátora ako tretej strany v sporovom konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku je v rozpore s článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Svedčia o tom aj pomerne čerstvé rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva proti Slovenskej republike, ktoré sa týkajú mimoriadneho dovolania. Napriek ustálenej judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva je v novej úprave sporového konania, prijatej zákonom č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, upravená právomoc Generálneho prokurátora Slovenskej republiky, aby podal dovolanie a prelomil zásadu *res iudicata*. Autor z toho dôvodu porovnáva konformnosť novej úpravy dovolania generálneho prokurátora s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

SUMMARY**“Extraordinary” (Second) Appeal in the New Code of Contentious Civil Procedure in the Light of the ECHR Case Law**

The author deals with the implications of the Slovak Prosecutor General's power to intervene in the civil procedure, in which an absolute and final judgement was already made, in a form of an “extraordinary” (second) appeal. The European Court of Human Rights in several of its previous decisions concluded that participation of a prosecutor as a third party in contentious civil proceedings on the extraordinary (second) appeal is in conflict with Article 6 of the Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms. This is supported also by recent decisions of the European Court of Human Rights against the Slovak Republic that deal with extraordinary (second) appeals. Despite settled case law of the European Court of Human Rights, new rules governing contentious civil procedure, which were adopted by Act No. 160/2015 Coll. (Code of Contentious Civil Procedure), still vest the Prosecutor General with the power to lodge extraordinary (second) appeals and break the *res iudicata* principle. For that reason, the author compares conformity of new provisions on extraordinary (second) appeals to be lodged by the Prosecutor General with the Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms.

ZUSAMMENFASSUNG

Fortsetzung der „außerordentlichen“ Revision CSP vom Sichtpunkt der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte

Der Autor des Artikels befasst sich mit der Einwirkung des Eingriffs des Generalstaatsanwaltes der Slowakischen Republik in ein rechtskräftig abgeschlossenes Streitverfahren, wozu es durch die Einlegung der „außerordentlichen“ Revision kommt. Der Europäische Gerichtshof für Menschenrechte hat schon in der Vergangenheit in mehreren seinen Entscheidungen abschließend festgehalten, dass die Teilnahme des Staatsanwaltes als Drittpartei im Streitverfahren zu einem außerordentlichen Rechtsmittel im Widerspruch zum Artikel 6 der Konvention zum Schutze der Menschenrechte und Grundfreiheiten ist. Darüber zeugen auch ziemlich frische Entscheidungen des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte gegen die Slowakische Republik zu außerordentlichen Revisionen. Trotz der stabilen Judikatur des europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte ist in der neuen Regelung des Streitrechtes, aufgenommen mit dem Gesetz Nr. 160/2015 der Gesetzsammlung, Zivilprozessordnung, die Kompetenz des Generalstaatsanwaltes der Slowakischen Republik zur Einlegung der Revision und zum Durchbruch des Grundsatzes *res iudicata*, geregelt. Der Autor vergleicht deswegen die Konformität der neuen Regelung der Revision des Generalstaatsanwaltes mit der Konvention zum Schutze der Menschenrechte und Grundfreiheiten.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

**Advokát
ako spotrebiteľ'**

Fyzickú osobu vykonávajúcu povolanie advokáta, ktorá uzatvorila s bankou zmluvu o úvere, možno považovať za „spotrebiteľa“ v zmysle článku 2 písm. b) smernice 93/13 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ak táto zmluva nie je spojená s obchodmi, podnikaním alebo povolaním tohto advokáta. Na tento záver nemá vplyv skutočnosť, že pohľadávka vyplývajúca z uvedenej zmluvy je zabezpečená záložnou zmluvou uzavretou medzi bankou a advokátskou kanceláriou, v mene ktorej konal advokát, ktorý uzavrel zmluvu o úvere.¹

*Rozsudok Súdneho dvora z 3. septembra 2015
vo veci C-110/14, Costea – ECLI:EU:C:2015:538*

Vo veci C-537/13, Šiba² Súdny dvor v úvode tohto roka rozhodol, že štandardizované zmluvy o poskytovaní právnych služieb, ktoré uzatvára advokát s fyzickou osobou, ktorá nekoná s cieľom vzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu, sa považujú za spotrebiteľské zmluvy, na ktoré sa vzťahuje smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“). Súdny dvor vychádzal z toho, že v oblasti služieb advokátov existuje nerovnosť medzi „klientmi spotrebiteľmi“ a advokátmi, keďže advokáti disponujú vysokou úrovňou technických kompetencií, ktoré spotrebiteľia nevyhnutne nemajú, a preto môžu mať ťažkosti pri ohodnotení kvality služieb, ktoré sú im poskytované. Preto je potrebné advokáta, ktorý v rámci svojej profesijnej činnosti poskytuje za odmenu právnu službu fyzickej osobe na jej súkromné účely, považovať za „predajcu alebo dodávateľa“ v zmysle článku 2 písm. c) smernice 93/13.³

Advokát Costea, o ktorého ide vo veci C-110/14, sa však ocitol v pozícii druhej zmluvnej strany. V jeho prípade bolo sporné, či sa môže považovať za spotrebiteľa v zmysle smernice 93/13 a to práve vzhľadom na vyššiu mieru odbornej kompetencie, ktorá sa spája s povolaním advokáta, v dôsledku ktorej by sa nemusel nachádzať v znevýhodnenej pozícii vo vzťahu k predajcovi a nebolo by mu teda potrebné poskytovať ochranu, ktorú smernica v súvislosti s nekalými zmluvnými podmienkami predpokladá.

Rumunský súd potreboval ujasniť postavenie pána Costea ako spotrebiteľa v súvislosti s jeho žalobou, ktorou sa domáhal, aby súd vyhlásil nekalý charakter podmienky týkajúcej sa poplatku za riziko, ktorá bola obsiahnutá v zmluve o úvere uzavretej medzi pánom Costeom a Volksbank. Uvedená podmienka nebola podľa pána Costea dohodnutá, ale bola bankou jednostranne uložená. V zmluve o úvere nebol podľa informácií, ktoré poskytol rumunský súd, uvedený účel, na ktorý bol úver poskytnutý.⁴ Vrátenie úveru bolo zabezpečené zriadením záložného práva

1 Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

2 Rozsudok Súdneho dvora z 15. januára 2015, Šiba, C-537/13, ECLI:EU:C:2015:14.

3 Rozsudok Súdneho dvora z 15. januára 2015, Šiba, C-537/13, ECLI:EU:C:2015:14, body 23 a 24.

4 Rumunská vláda síce spresnila, že v zmluve o úvere bolo uvedené, že úver bol poskytnutý na pokrytie bežných osobných výdavkov pána Costea, Súdny dvor však pripomenul svoju konštantnú judikatúru v zmysle ktorej vychádza výlučne zo skutkového stavu opísaného vnútroštátnym súdom.

k budove vo vlastníctve advokátskej kancelárie pána Costeu. Zabezpečovaciu zmluvu podpísal v mene advokátskej kancelárie pán Costea, ktorý sa vo vzťahu k banke ocitol v dvojakej pozícii – v pozícii fyzickej osoby žiadajúcej o úver a v pozícii advokáta konajúceho v mene advokátskej kancelárie, ktorá bola záložným ručiteľom.

Na základe prejudiciálnej otázky rumunského súdu teda Súdny dvor skúmal, či na označenie osoby za spotrebiteľa v zmysle smernice 93/13 v súvislosti so zmluvou o úvere majú vplyv, po prvé, osobitné znalosti tejto osoby a, po druhé, úloha, ktorú táto osoba zohráva v rámci doplnkovej zmluvy o zabezpečení úveru.

Súdny dvor najprv pripomenul, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z predpokladu, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k prístúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah.

V takto vnímanej pozícii spotrebiteľa sa môže ocitnúť aj advokát v súvislosti s konaniami, ktoré nespádajú do rámca výkonu advokátskeho povolania. Má síce už konštatovanú vyššiu mieru odbornej kompetencie v porovnaní s inými spotrebiteľmi, to je však len jeden aspekt, ktorý je potrebné zobrať do úvahy pri skúmaní, či nie je vo vzťahu k predajcovi alebo dodávateľovi v znevýhodnenom postavení. Druhým aspektom je vyjednávacía sila spotrebiteľa vo vzťahu k podmienkam, ktoré sú predajcom alebo spotrebiteľom vopred pripravené a na obsah ktorých nemá spotrebiteľ vplyv. Práve v súvislosti s týmto druhým aspektom sa advokát nachádza v rovnako znevýhodnenom postavení ako ktorýkoľvek iný spotrebiteľ.

K rovnakému záveru dospel v svojich návrhoch aj generálny advokát Pedro Cruz Villalón. Podľa jeho názoru možnosť spochybníť v každom konkrétnom prípade postavenie spotrebiteľa s odvolaním sa na skutočnosti vyplývajúce z jeho skúseností, štúdia, povolania alebo dokonca z jeho inteligencie, by bola v rozpore s potrebným účinkom smernice 93/13. Konkrétne advokátom by tak bola odňatá ochrana pri mnohých aspektoch ich súkromných transakcií. Aj keby úroveň vedomostí dotknutej osoby bola porovnateľná s vedomosťami veriteľa, nemá to nijaký vplyv na jej vyjednávaciu silu, ktorá je rovnaká ako v prípade akejkoľvek inej fyzickej osoby, ktorá jedná s dodávateľom alebo predajcom.⁵

Čo sa týka okolnosti, že pán Costea okrem zmluvy o úvere podpísal v mene advokátskej kancelárie aj zabezpečovaciu zmluvu, Súdny dvor konštatoval, že táto okolnosť nemôže mať žiaden vplyv na postavenie pána Costea ako spotrebiteľa v zmysle smernice 93/13 v rámci zmluvy o úvere. Zmluvu o úvere a zabezpečovaciu zmluvu treba posudzovať individuálne ako hlavnú a doplnkovú zmluvu, pričom, ako uviedol generálny advokát v svojich návrhoch, v prejednávanej veci nie je určujúce preukázať postavenie pána Costeu ako právneho zástupcu v rámci zabezpečovacej zmluvy, ale poznať jeho situáciu v rámci zmluvy o úvere, ktorá je hlavnou zmluvou.⁶

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

*Ústav európskeho práva a oddelenie medzinárodného práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach*

5 Návrhy generálneho advokáta Pedra Cruz Villalóna z 23. apríla 2015 vo veci C-110/14, Costea, bod 30.

6 Návrhy generálneho advokáta Pedra Cruz Villalóna z 23. apríla 2015 vo veci C-110/14, Costea, bod 52.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu ČR

Zodpovednosť advokáta za škodu pri bezplatnom poskytovaní právnych služieb

Pre zodpovednosť advokáta za škodu voči klientovi je bez významu, či bola právna služba v konkrétnom prípade advokátom poskytnutá za odmenu alebo bezúplatne, podstatné je iba to, či išlo o výkon advokácie, resp. vadný výkon advokácie.

*Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 6. januára 2015
sp. zn. 25 Cdo 4009/2014*

Dotknuté ustanovenie:

– § 16, § 24, § 26 zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii

Žalobkyňa sa v súdnom konaní domáhala náhrady škody spôsobenej nesprávnou právnou radou žalovaného advokáta. Advokát žalobkyni poradil, že svoj údajný preplatok na úhradách za služby spojené s nájmom bytu si môže započítať oproti nájomnému, hoci nemal overené všetky potrebné skutočnosti o existencii takéhoto preplatku. V dôsledku uposlúchnutia poskytnutej rady sa žalobkyňa dostala do omeškania s platením nájomného a bola jej daná výpoveď z nájmu bytu. V následnom súdnom konaní o privolenie k výpovedi z nájmu bytu, v ktorom ju zastupoval žalovaný, žalobkyňa nebola úspešná. Spôsobená škoda mala podľa žalobkyne spočívať vo výške rozdielu medzi regulovaným nájomným za pôvodný byt a nájomným za byt nový, v zaplatenej provízii realitnej kancelárii, sťahovacích nákladoch a trovách súdneho konania.

Okresný súd žalobe v prevažujúcej časti vyhovel. Dospel k záveru, že žalovaný v rámci výkonu advokácie poskytol žalobkyni vadnú právnou radu, keď jej poradil, že preplatok na službách spojených s užívaním bytu vo výške, ktorá nebola preukázateľne zistená, môže započítať proti prenajímateľkou jednostranne zvýšenému nájomnému. Žalobkyňa sa jeho právnou radou riadila, dôsledkom čoho bolo neplatenie nájomného riadne a nakoniec aj výpoveď z nájmu bytu, na ktorej už ani riadny postup žalovaného v konaní o privolenie k výpovedi z nájmu bytu nemohol nič zmeniť. Zodpovednosť žalovaného za škodu súd dovodil z § 24 ods. 1 zákona o advokácii.¹

Na odvolanie žalovaného krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa v uvedenom výroku ako vecne správny potvrdil. Mal za nepochybne preukázané, že žalovaný poskytol žalobkyni právnou radu ako advokát vo svojej advokátskej kancelárii, po tom, čo sa naňho žalobkyňa obrátila so žiadosťou o právnou pomoc, zároveň pre ňu spísal listiny týkajúce sa daného právneho problému. Záveru, že žalovaný v súvislosti s poskytovaním právnych rád žalobkyni vykonával advokáciu, podľa krajského súdu nebránilo nepreukázanie skutočnosti, že tak činil za úplatu, a nie iba bezplatne. Podľa názoru krajského súdu si žalovaný nepočínal v súlade s § 16 ods. 1

1 § 24 ods. 1 zákona o advokácii č. 85/1996 Sb.:

„Advokát zodpovedá klientovi za škodu, ktorú mu spôsobil v súvislosti s výkonom advokácie. Advokát zodpovedá za škodu spôsobenú klientovi aj vtedy, ak škoda bola spôsobená v súvislosti s výkonom advokácie jeho zástupcom alebo jeho zamestnancom; prípadná zodpovednosť týchto osôb podľa osobitných predpisov tým nie je dotknutá.“

Obdobne § 26 ods. 1 zákona o advokácii č. 586/2003 Z. z.:

„Advokát zodpovedá klientovi za škodu, ktorú mu spôsobil v súvislosti s výkonom advokácie; zodpovednosť advokáta sa vzťahuje aj na škodu spôsobenú jeho koncipientom alebo jeho zamestnancom, ak advokát vykonáva advokáciu ako spoločník spoločnosti podľa tohto zákona, povinnosť podľa tohto ustanovenia sa vzťahuje iba na túto spoločnosť.“

zákona o advokácii,² keď žalobkyni poskytol právnu radu bez toho, aby si overil, že žalobkyňa takéto preplatky má a predovšetkým ju neupozornil na nebezpečenstvo, ktoré jej hrozí v prípade, že takéto preplatky mať nebude, teda na možnosť, že jej bude daná výpoveď z nájmu bytu pre neplatenie nájomného. V danom prípade vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že škoda vznikla v príčinnej súvislosti s vadným výkonom advokácie žalovaným, čím je daná jeho zodpovednosť podľa § 24 ods. 1 zákona o advokácii.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol dovolaním z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci žalovaný, ktorý namietal, že v danom prípade nemohlo ísť o výkon advokácie, pretože mu za poskytnutie právnej rady nebola poskytnutá žiadna odmena. Mal za to, že advokát je podnikateľom, ktorý svoju činnosť vykonáva za účelom dosiahnutia zisku. Podľa jeho názoru preto v prejednávanej veci mohlo ísť iba o inštitút občianskej výpomoci, nie o výkon advokácie.

Najvyšší súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že dovolanie žalovaného nie je dôvodné.

Najvyšší súd s poukazom na rozhodovaciu prax súdov konštatoval, že hoci „výkon advokácie je širším pojmom, ako púhe poskytovanie právnych služieb“, „vo vzťahu medzi advokátom a klientom je práve poskytovanie právnych služieb bezpochyby základným prejavom a predmetom výkonu advokácie“. Najvyšší súd uviedol, že v prípade výkonu advokácie svojou povahou ide o činnosť, ktorú možno podradiť pod pojem podnikanie a zdôraznil, že „pravidlo o úplatnosti výkonu advokácie je pravidlom dispozitívnym a zákon o advokácii tak predpokladá prípady, aj keď výnimočné, kedy môže byť advokácia vykonávaná tiež bezplatne“.³

Príkladom bezplatného poskytovania právnych služieb je „dobrovoľné poskytovanie právnych služieb advokátmi tzv. „pro bono“, t. j. pre verejné dobro, k zabezpečeniu práva na právnu pomoc nemajetným ako neoddeliteľného atribútu právneho štátu“. „Nemožno vylúčiť ani iné pohnutky advokáta k bezplatnému poskytovaniu právnych služieb; napríklad bezplatné zastupovanie klienta v záujme šírenia svojho „dobrého mena“ za účelom získania ďalšej klientely, ak ide o právne či spoločensky významnú kauzu, apod.“

Podstatným podľa Najvyššieho súdu je, že „vzájomný vzťah medzi advokátom a jeho klientom je ovládaný zásadou zmluvnej voľnosti, ktorá umožňuje dohodu, že v konkrétnom prípade budú právne služby poskytované bezplatne. Samotný fakt bezplatnosti tak pre takto poskytované právne služby neznamená stratu ich charakteru ako výkonu advokácie, pokiaľ ide o právne služby poskytované advokátom v súvislosti (s vecným vzťahom) k jeho podnikaniu („advokátskej praxi“). Úplatnosť teda nemožno považovať za nevyhnutnú podmienku pre posúdenie činnosti ako výkonu advokácie.“

Najvyšší súd ďalej pripomenul, že zodpovednosť advokáta za škodu podľa § 24 ods. 1 zákona o advokácii vzniká pri súčasnom splnení všetkých predpokladov, ktorými sú výkon advokácie, vznik škody a príčinná súvislosť medzi výkonom advokácie a vznikom škody. S ohľadom na uvedené je preto „pre zodpovednosť advokáta za škodu voči klientovi podľa § 24 ods. 1 zákona o advokácii bez významu, či bola právna služba v konkrétnom prípade advokátom poskytnutá za odmenu alebo bezúplatne, podstatné je iba to, či sa jednalo o výkon advokácie, resp. vadný výkon advokácie“.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd dospel k záveru, že ak odvolací súd v danom prípade dovodil zodpovednosť advokáta za škodu aj v prípade, že nebola preukázaná úplatnosť jeho vzťahu s klientom, nemožno v tomto smere považovať napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu za nesprávne. Dovolanie žalovaného preto ako nedôvodné zamietol.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

2 § 16 ods. 1 zákona o advokácii č. 85/1996 Sb.:

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

Obdobne § 18 ods. 1 zákona o advokácii č. 586/2003 Z. z.:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

3 § 22 ods. 1 zákona o advokácii č. 85/1996 Sb.:

„Advokácia sa vykonáva spravdla za odmenu; od klienta možno žiadať primeranú zálohu.“

Obdobne § 24 ods. 1 zákona o advokácii č. 586/2003 Z. z.:

„Advokát poskytuje právne služby za odmenu a má právo požadovať za ne primeraný preddavok.“

§ 24 ods. 4 zákona o advokácii č. 586/2003 Z. z.:

„Advokát môže poskytnúť právne služby za zníženú odmenu alebo bezplatne, ak to odôvodňujú osobné pomery alebo majetkové pomery klienta alebo je na to iný dôvod hodný osobitného zreteľa.“

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa zišlo na rokovaní **11. septembra 2015** v Bratislave. Rokovanie viedol predseda JUDr. Hrežďovič. Za revíziu komisiu bol prítomný jej predseda Mgr. Karkó.

Členovia P SAK **odsúhlasili** návrh programu s doplneniami a za overovateľa zápisnice určili JUDr. Havláta. **Vzali**

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je porušením povinnosti mlčanlivosti advokáta podľa ustanovení zákona o advokácii, ak sa ako svedok v občianskom súdnom konaní rozhodne vypovedať vo veci bývalého klienta, pričom o samotnom obsahu prerokovaných vecí súd neinformuje?

Na advokáta ako svedka v občianskom súdnom konaní sa vzťahuje povinnosť mlčanlivosti upravená v § 23 zákona o advokácii, ako aj v Advokátskom poriadku.

Pokiaľ sa advokát rozhodne vypovedať ako svedok o skutočnostiach, na ktoré sa vzťahuje jeho povinnosť mlčanlivosti, musí splniť podmienku v § 23 ods. 2 zákona o advokácii a súčasne s dôsledným posúdením svojho postupu vo svetle odseku 3, či nemôže zbavenie mlčanlivosti a jeho následná výpoveď byť v neprospech klienta, ktorý ho mlčanlivosti zbavil.

V prípade, ak sa advokát rozhodne vypovedať splnením zákonných podmienok o skutočnostiach, na ktoré sa viazala povinnosť mlčanlivosti, na obsah a rozsah jeho svedeckej výpovede sa vzťahujú ustanovenia OSP o výpovedi svedka, nie advokátske predpisy.

Vzhľadom na príslušné ustanovenia OSP a širšie súvislosti, ktoré každý dôkaz v občianskom súdnom konaní má, lebo je hodnotený v kontexte ďalších vykonaných dôkazov a všetkého, čo vyšlo najavo, možno pri konaní s odbornou starostlivosťou dospieť vo väčšine prípadov k záveru, že porušenie mlčanlivosti advokáta i so súhlasom klienta potenciálne môže viesť k poškodeniu jeho záujmov.

na vedomie informácie predsedu komory o výkone bežnej agendy v rámci zverenej pôsobnosti. JUDr. Hrežďovič bližšie referoval o prvom seminári organizovanom komorou pre advokátov k problematike nových civilných procesných kódexov, ktorý sa konal 20. – 22. 8. 2015 v Bratislave v Hoteli Crowne Plaza. Na seminári prednášali doc. JUDr. Števec, PhD., JUDr. Mesiarkinová, JUDr. Baricová, JUDr. Smyčková, PhD., JUDr. Kotrecová, PhD. a JUDr. Filová.

V rámci informácií o legislatívnych aktivitách SAK predsedníctvo **vzalo na vedomie** aktuálny stav legislatívneho procesu v súvislosti s návrhom Trestného zákona a zákona o e-governmente.

Predsedníctvo **schválilo** predložené návrhy stanovísk s úpravami vyplývajúcimi z diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, respektíve koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Predsedníctvo SAK s prihliadnutím na závery rokovania na májovom a júnovom zasadnutí, kde bola v rámci pracovnej skupiny pre veci advokátske zriadená komisia na ochranu spotrebiteľov právnych služieb, **vymenovalo** za členov komisie JUDr. Hrežďoviča, Mgr. Hellenbart, JUDr. Havláta, JUDr. Havelkovú, JUDr. Erbena, Mgr. Hmiru a JUDr. Irsáka.

Predsedníctvo **určilo** moderátorov ďalších vzdelávacích podujatí v oblasti nových procesných kódexov, ktoré sa uskutočnia v Banskej Bystrici, Žiline, Bratislave a Košiciach. Zároveň **schválilo** štruktúru vzdelávania advokátskych koncipientov v 4. a 5. ročníku tak, že v každom ročníku sa uskutoční jeden hlavný seminár v trvaní 2 dni a druhý povinne voliteľný seminár v trvaní 1 deň. Spracovaním tematického zamerania predsedníctvo **poverilo** Vzdelávacie kolégium. **Odsúhlasilo** aj termíny jarných a jesenných seminárov advokátskych koncipientov v roku 2016 a termín a miesto konania letného seminára advokátov v roku 2016.

V kontexte rokovania na decembrovom zasadnutí, kedy bolo prijaté uznesenie o umiestnení pamätnej tabule na prvej budove slovenskej advokácie v Martine, predsedníctvo na septembrovom zasadnutí **schválilo** dátum slávnostného osadenia tabule na budove v piatok, 20. novembra 2015.

Členovia predsedníctva v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodovali** o žiadostiach predložených advokátmi, **vzali na vedomie** porovnanie výnosov a nákladov seminárov advokátskych koncipientov a seminárov advokátov uskutočnených v I. polroku 2015 a informáciu o hospodárení Slovenskej advokátskej komory v II. štvrtroku 2015 a **schválili** východiská rozpočtu SAK na rok 2016, výšku predplatného *Bulletinu slovenskej advokácie* na rok 2016 vo výške 50 eur plus DPH a spoluprácu so spoločnosťou BMW GROUP Slovakia.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** písomnú správu o mediálnych aktivitách komory za jún, júl a august 2015 a rozhodlo, že galavečer sa v roku 2016 uskutoční v Žiline. **Schválilo** výročnú správu za obdobie od 1. júla 2014 do 30. júna 2015 s tým, že bude uverejnená na webovej stránke komory v privátnej zóne.

Predsedníctvo **vzalo na vedomie** informácie o súdnych konaniach, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora, so zameraním na statusové veci a na vymáhanie pohľadávok.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia P SAK **vzali na vedomie** správu zo zasadnutia orgánov CCBE, informáciu o návšteve predsedu Najvyššieho súdu Vietnamskej ľudovej republiky a **poverili** zástupcov komory účasťou na podujatiach so zahraničným prvkom.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach advokátov a advokátskych koncipientov o zápis do zoznamov vedených komorou, o vykonanie zmien v zápisoch, o započítanie inej právnej praxe a o návrhoch na vyčiarknutie advokátov, resp. advokátskych koncipientov z príslušných zoznamov a návrhoch na pozastavenie výkonu advokácie, resp. činnosti advokátskeho koncipienta podľa príslušných ustanovení zákona o advokácii.

-km-

Verejné napomenutie

Disciplinárne obvinený **JUDr. Michal Straka**, reg. č.: 903063 v zozname vedenom SAK, advokátsky koncipient u JUDr. Aleny Kaplanovej, advokátky AK v Piešťanoch, bol rozhodnutím X. disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory Sp. zn.: DS X.-100/14:3117/2014 zo dňa 9. 4. 2015 **uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, pretože porušil povinnosti advokáta uložené mu v ustanoveniach:**

● § 18 ods. 3 zákona o advokácii, podľa ktorého advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.

● § 29a ods. 1 zákona o advokácii, podľa ktorého je advokát pri výkone povolania a aj mimo neho povinný zachovávať vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta.

● § 1 ods. 5 Advokátskeho poriadku SAK, podľa ktorého advokát sa prezentuje kvalitným výkonom povolania. Advokát je pri výkone povolania aj mimo neho povinný zachovávať vážnosť a dôstojnosť, ktorú vyžaduje postavenie advokáta.

● § 42 Advokátskeho poriadku SAK, podľa ktorého advokátsky koncipient sa pri výkone praxe riadi pokynmi advokáta, na výkon jeho praxe sa primerane vzťahujú ustanovenia zákona a tohto poriadku upravujúce povinnosti advokáta.

Vzhľadom na zachovanie dôstojnosti Bulletinu slovenskej advokácie neuvieľujeme hrubé vulgarizmy použité na videu disciplinárne obvineným a na koncerte v meste Lučenec v bližšie neurčenom čase pred verejnosťou.

Za to mu bolo disciplinárnym senátom podľa § 56 odst. 2 písm. b/ Zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii uložené disciplinárne opatrenie

verejné napomenutie

v spojení s disciplinárnym opatrením podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o advokácii – vyčiarknutie zo zoznamu advokátskych koncipientov, pričom v zmysle §56 ods. 3 zákona o advokácii bol výkon tohto disciplinárneho opatrenia podmienčne odložený na skúšobnú dobu 1 rok.

Rozhodnutie Disciplinárneho senátu nadobudlo právoplatnosť 21. apríla 2015.

Slovenské dni práva – 21. ročník

V dňoch 24. a 25. septembra 2015 sa v Bratislave v hoteli Crowne Plaza konal už 21. ročník podujatia Slovenské dni práva. Konferencia bola tentoraz obsahovo zameraná na tri okruhy tém:

1. Intertemporálne súvislosti právnych predpisov
2. Judikatúrne trendy v slovenskom práve
3. Právne aspekty kyberpriestoru v 21. storočí

V prvom bloku konferencie vystúpili so svojimi príspevkami ako prednášajúci doc. JUDr. Marek Števec, PhD. z právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, po ňom doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M. z právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, a JUDr. Bohumil Dvořák, PhD. z právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. Lektori sa venovali stretu právnych úprav, retroaktívite právnych noriem, osobitne aj vo vzťahu k rozhodcovskému konaniu, ako aj intertemporálnej problematike vo vzťahu ku konštitutívnym rozhodnutiam. *(fotografia vpravo v strede)*

V druhom bloku konferencie vystúpili so svojimi príspevkami ako prednášajúci JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M. advokát, JUDr. Soňa Mesiarkinová z Najvyššieho súdu SR, predsedníčka jeho občianskoprávneho kolégia, JUDr. Milan Ľalík, podpredseda Ústavného súdu SR. Blok bol zameraný na samotný pojem judikatúry a jej vplyvu na právnu prax, záväznosť judikatúry, judikatúru vo vzťahu k novému Civilnému sporovému poriadku (rozhodovanie Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR), precedens a jeho miesto v rozhodovacej činnosti súdov. *(fotografia vľavo)*

V treťom bloku vystúpili so svojimi príspevkami ako prednášajúci doc. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., LL.M., MA z právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, advokát, JUDr. Ing. Miroslav Chlipala, PhD., advokát a napokon doc. JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD. et. PhD. z právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Priestor venovali možnostiam riešenia sporov online, elektronizácii súdneho konania aj vo vzťahu k novým procesným kódexom, ochrane osobnosti v kyberpriestore a dokazovaniu vo vzťahu ku kyberpriestoru. *(fotografia vpravo hore)*

Možno konštatovať, že komore sa podarilo zorganizovať konferenciu na vysokej úrovni s prezentáciou erudovanosti, vyspelej odbornosti so zameraním na reálny praktický život

práva súčasnej doby. Treba oceniť, že konferencia mala nielen kvalitu s dôrazom na prezentáciu odborných znalostí lektorov, ale aj aktivitu účastníkov konferencie. Lektorom aj účastníkom konferencie patrí preto vďaka a do budúcnosti svojou kvalitou zaviazali komoru k organizácii ďalších podobne kvalitných vzdelávacích podujatí. Komora preto pripraví v budúcom roku 22. ročník Slovenských dní práva tak, aby sa konferencia mohla naďalej rozvíjať a jej úroveň mohla obohatiť účastníkov o ďalšie odborné vedomosti a skúsenosti.

JUDr. Ondrej Mularčík
predseda vzdelávacieho kolégia
foto Vladislav Zigo

Kolegom, ktorým
pracovné povinnosti nedo-
volili zúčastniť sa na konferencii,
odporúčame do pozornosti
Zborník z 21. Slovenských dní práva
s textami všetkých príspevkov.
Cena: 5,- vrátane DPH
Kontakt: Blanka Farkašová
tel.: 02 204 227 47
farkasova@sak.sk

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta vrátiť klientovi účelovo prevzaté peňažné prostriedky

Advokát, ktorý po skončení zastupovania klientovi nevráti sumu, poskytnutú klientom za účelom zaplataenia súdneho poplatku, ktorú však advokát na tento účel nepoužil, a to ani na základe osobitnej výzvy klienta, doručenej advokátovi a následne sa bezodkladne nevyjadrí na výzvu SAK ku skutočnostiam, uvedeným v sťažnosti klienta, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 1, 2 a 3 a § 28 ods. 4 zákona o advokácii a § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK.

*Rozhodnutie II. odvol. disc. senátu SAK z 15. októbra 2014,
sp. zn. II. ODS-99/2013:1432/2013*

*Rozhodnutie IX. disciplinárneho senátu SAK z 21. februára 2014,
sp. zn. DS IX.-99/2013:1432/2013*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1, 2 a 3, § 28 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení,
- § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK z 19. júna 2010.

Rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 15. októbra 2014, sp. zn. II. ODS-99/2013:1432/2013 v spojení s rozhodnutím IX. disciplinárneho senátu SAK z 21. februára 2014, sp. zn. DS IX.-99/2013:1432/2013 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 a 3¹ a § 28 ods. 4² zákona o advokácii a § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK,³

tým, že

- v právnej veci klienta – spol. S. s. r. o., vedenej na okresnom súde o zaplataenie 41 610,10 eur nevydal klientovi do 30 dní po ukončení zastupovania jednostranným odvolaním plnej moci zo strany klienta, o čom bol advokát nepochybne upovedomený najneskôr listom zo dňa 19. 11. 2012 doručeného dňa 3. 12. 2012 sumu 2 496,70 eur spolu s prípadnými prírastkami, ktorú mu klient bezhotovostne previedol na účet dňa 3. 9. 2008 za účelom zaplataenia súdneho poplatku za návrh, pričom advokát obdržanú sumu 2 496,70 eur na zaplataenie súdneho poplatku za návrh nepoužil a klientovi túto sumu nevydal ani po osobitnej výzve klienta zo dňa 11. 3. 2013 doručenej k rukám advokáta dňa 4. 4. 2013,
- sa bezodkladne nevyjadril na výzvu predsedu Revízej komisie SAK zo dňa 19. 6. 2013,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **704 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške 352 eur v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Disciplinárne konanie proti disciplinárne obvinenému bolo začaté na základe návrhu navrhovateľa predsedu Revíznjej komisie SAK zo dňa 12. 9. 2013 po podaní sťažnosti sťažovateľa – spol. S. s. r. o., ku ktorej sa advokát na základe výzvy SAK nevyjadril.

Disciplinárne obvinený advokát k návrhu na začatie disciplinárneho konania vyjadrenie nepodal.

Rozhodnutím IX. disciplinárneho senátu z 21. februára 2014, sp. zn. DS IX.-99/2013:1432/2013 bol disciplinárne obvinený uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s podaným návrhom na začatie disciplinárneho konania, za čo mu podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii bolo uložené disciplinárne opatrenie vo forme peňažnej pokuty vo výške 704 EUR a zároveň povinnosť zaplatiť paušálne trovy disciplinárneho konania.

V odôvodnení tohto rozhodnutia disciplinárny senát zhrnul priebeh disciplinárneho konania so zameraním na pojednávanie konané dňa 23. 1. 2014, na ktorom bol vypočutý disciplinárne obvinený.

Disciplinárne obvinený sa vyjadril, že si je vedomý porušenia svojich povinností. Ďalej uviedol, že si myslel, že sa nemusí k sťažnosti vyjadriť, ale po naštudovaní predpisov zistil, že sa mal vyjadriť k sťažnosti aj k návrhu a za pochybenie sa ospravedlnil. Pokiaľ ide o skutok, že sťažovateľovi neuhradil sumu 2 496,70 eur, ktorá mu bola poskytnutá na zaplatenie súdneho poplatku, konštatoval, že túto sumu zaplatil dvakrát, a to v roku 2012 do rúk konateľa, čo však nevedel preukázať. Druhýkrát túto sumu sťažovateľovi uhradil v októbri alebo novembri 2013 hneď potom, ako sa dozvedel, že bolo naňho podané trestné oznámenie za spreneveru. Disciplinárne obvinený navrhol uzatvoriť dohodu o vine a uložení disciplinárneho opatrenia podľa § 7 Disciplinárneho poriadku SAK a zároveň požiadal senát i navrhovateľa o zhovievavosť s ohľadom na jeho osobné a rodinné pomery.

Disciplinárne obvinený tvrdil, že má k dispozícii potvrdenie o zaplatení vyššie uvedenej sumy v r. 2013 a zaviazal sa ho dodatočne predložiť. Disciplinárny senát pojednávanie následne odročil na deň 21. 2. 2014 a zároveň uložil disciplinárne obvinenému povinnosť v stanovenej lehote predložiť vyššie uvedené potvrdenie, čo však disciplinárne obvinený nesplnil a na pojednávanie dňa 21. 2. 2014 sa nedostavil.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Vo vzťahu k prvému skutku musel senát považovať návrh za dôvodný, pretože disciplinárne obvinený nepredložil doklad o vrátení požadovanej sumy sťažovateľovi a sám disciplinárne obvinený si bol vedomý porušenia svojich povinností. Ak by aj disciplinárne obvinený predložil doklad o úhrade sumy požadovanej sťažovateľom z októbra – novembra 2013, aj tak by senát musel konštatovať porušenie predpisov zo strany disciplinárne obvineného, pretože peniaze nevrátil v lehote stanovenej v § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK. Senát mal za preukázané, že disciplinárne obvinený svojím konaním porušil povinnosti podľa § 18 ods. 1, 2 a 3 zákona o advokácii a § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK.

Vo vzťahu k druhému skutku, že sa disciplinárne obvinený bezodkladne nevyjadril na výzvu predsedu Revíznjej komisie SAK zo dňa 19. 6. 2013 mal senát za preukázané, že došlo zo strany disciplinárne obvineného k porušeniu predpisov, čo disciplinárne obvinený v plnom rozsahu priznal.

Disciplinárny senát pri svojom rozhodovaní o disciplinárnom opatrení prihliadol na rozsah a povahu disciplinárneho previnenia, spôsob konania, následok a mieru zavinenia disciplinárne obvineného, ako aj na skutočnosť, že podľa výpisu z registra disciplinárnych opatrení bolo disciplinárne obvinenému dosiaľ uložené písomné napomenutie a raz bolo upustené od uloženia disciplinárneho opatrenia, pričom dospel k záveru, že uloženie peňažnej pokuty podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii vo výške dvojnásobku minimálnej mesačnej mzdy, t. j. vo výške 704 eur, je v tomto prípade primeraným disciplinárnym opatrením.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom v podstate uznal, že sa skutok stal, žiadal však, aby mu bola zmiernená peňažná pokuta, keďže chcel pôvodne uzavrieť dohodu o vine a ulo-

Advokátska kancelária
STANĚK VETRÁK & PARTNERI, s. r. o.
Vlčkova 18, 811 06 Bratislava

HĽADÁME

skúseného/skúsenú

ADVOKÁTSKEHO KONCIPIENTA ADVOKÁTSKU KONCIPIENTKU

Ponúkame

- možnosť profesionálneho rastu
- zaujímavú a dynamickú prácu
- v rôznych oblastiach práva

Požadujeme

- minimálne 2 roky praxe v oblasti obchodného a občianskeho práva
- znalosť anglického jazyka slovom aj písomom

Svoje CV posielajte na adresu:

office@svap.sk

žení disciplinárneho opatrenia tak, ako sa vyjadril na disciplinárnom pojednávaní dňa 23. 1. 2014, kedy zároveň uviedol, že je ochotný finančnú sumu 2 496,70 eur vrátiť sťažovateľovi v lehote do 10 dní odo dňa konania tohto pojednávania, pričom svoju povinnosť nesplnil a splnil ju až dňa 27. 2. 2014, teda po lehote. Z uvedeného dôvodu potom prvostupňový disciplinárny senát vo veci rozhodol.

II. odvolací disciplinárny senát po prejednaní veci svojím rozhodnutím z 15. 10. 2014, sp. zn. II. ODS-99/2013:1432/2013 odvolaním napadnuté rozhodnutie podľa § 59 ods. 2 zákona o advokácii v spojení s § 34 Disciplinárneho poriadku SAK ako vecne správne potvrdil.

Odvolací disciplinárny senát sa stotožnil s dôvodmi návrhu na začatie disciplinárneho konania a s odôvodnením prvostupňového rozhodnutia s ohľadom na doznanie disciplinárne obvineného, z ktorého vyplynulo, že sťažnosť sťažovateľa bola dôvodná a disciplinárne obvinený zastupujúci sťažovateľa v konaní vedenom na okresnom súde bol nečinný, vo veci od r. 2009 neurobil žiadny úkon, nezaujímal sa o to, že súd ani len nevyrubil súdny poplatok za žalobu a sťažovateľ podal sťažnosť najmä preto, že dotknutý advokát prijal už v roku 2008 od klienta-sťažovateľa sumu 2 496,70 eur na účel, aby zaplatil súdu súdny poplatok za návrh, avšak disciplinárne obvinený tento súdny poplatok za návrh súdu nezaplatil a ani klientovi po ukončení zastupovania nevrátil, a to ani na osobitnú písomnú výzvu klienta. Tak isto sa k žiadosti o podanie vyjadrenia zo strany predsedu Revízejnej komisie SAK zo dňa 19. 6. 2013 bezodkladne nevyjadril.

Vzhľadom na tieto okolnosti sa odvolací senát, rozhodujúci o odvolaní disciplinárne obvineného, stotožnil so závermi IX. disciplinárneho senátu, a rozhodnutie o vine označil za zákonné vo všetkých jeho bodoch. Po preskúmaní výroku o treste zistil, že aj uložené disciplinárne opatrenie je primerané najmä vzhľadom na predchádzajúce disciplinárne obvinenému uložené disciplinárne opatrenie. Z týchto dôvodov napadnuté rozhodnutie ako vecne správne v celom rozsahu potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

§ 18 ods. 2 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

§ 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

2 § 28 ods. 4 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný na požiadanie komory bezodkladne vyjadriť sa o obsahu sťažnosti alebo iného obdobného podania v rámci konania, ktoré proti nemu v súlade s týmto zákonom a predpismi komory vedie komora na podnet iného, a poskytnúť jej potrebné vysvetlenie a požadovanú spisovú dokumentáciu.“

3 § 11 ods. 3 Advokátskeho poriadku SAK:

„Peniaze a iné majetkové hodnoty, ktoré advokát alebo spoločnosť prevzali na stanovený účel, sú povinní opatrovať s odbornou starostlivosťou; nesmú ich použiť na iný než tento účel. Po skončení zastúpenia ich musia vyúčtovať alebo vrátiť najneskôr v lehote 30 dní od skončenia zastupovania, ak sa s klientom písomne nedohodli inak. Prípadné prírastky hodnôt sú povinní vydať klientovi alebo tretej osobe, ak nebolo dohodnuté inak.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 9/2015 českého *Bulletinu advokacie*

V **Úvodníku** sa JUDr. František Smejkal, člen predstavenstva ČAK, venuje zmenám, ktorými prešiel výkon advokátskeho povolania za ostatných 25 rokov a zdôrazňuje prepojenie s klientom s ohľadom na skutočnosť, že tak ako sa spoločenské zmeny dotýkajú klientov, rovnako sa dotýkajú aj ich advokátov.

V rámci **Aktualít** sa číslo venuje pravidlám obliekania advokátov, stanovisku Najvyššieho súdu ČR z 26. júna 2015, sp. zn. TPJN 306/2014 k výkladu pojmu *iné priestory*, v ktorých advokát vykonáva advokáciu, pričom Najvyšší súd ČR dospieva k názoru, že iné priestory, v ktorých advokát vykonáva advokáciu, sú akékoľvek priestory, ktoré súvisia s výkonom advokácie a v ktorých sa preto nachádzajú informácie v písomnej, elektronickej alebo inej podobe. Príkladom vymenúva, že nimi sú popri sídle advokátskej kancelárie aj jej pobočky, kancelária advokáta v sídle obchodnej spoločnosti, ktorej advokát poskytuje právne služby, vozidlo advokáta alebo miesta určené na ukladanie a archiváciu spisov. Stanovisko sa zaoberá aj otázkou, či sa § 85b českého Trestného poriadku vzťahuje aj na miesta, na ktorých sa ukladajú, spracúvajú a využívajú informácie o klientoch, pokiaľ majú súvislosť s výkonom advokácie a za takéto miesta považuje rôzne elektronické úložiská dát, ktorými sú webové stránky advokáta, vlastné dátové úložiská advokáta a tiež úložiská prevádzkované od advokáta odlišnou osobou, napríklad tzv. hostingy, cloudy a servery.

V rámci rubriky JUDr. Tomáš Sokol, prezident Únie obhajcov Českej republiky, hodnotí prvý rok jej činnosti.

Časť **Z judikatúry** obsahuje vyššie spomínané stanovisko Najvyššieho súdu ČR z 26. 6. 2015, sp. zn. TPJN 306/2014 k výkladu pojmu *iné priestory*, v ktorých advokát vykonáva advokáciu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je obsiahnutý rozsudok z 5. 6. 2015 č. 46043/14 Lambert proti Francúzsku týkajúci sa odpojenia od prístrojov udržiavajúcich pri živote, rozsudok zo 6. 6. 2015 č. 41269/08 Schmid – Laffer proti Švajčiarsku týkajúci sa opomenutia informovať osobu, ktorá bola nasledovne obžalovaná a odsúdená, o práve nevyvolať počas výsluchu ako svedok, rozsudok z 2. 6. 2015 č. 22037/13 Canonne proti Francúzsku k rozhodnutiu o určení otcovstva založenom okrem iného na odmietnutí údajného otca poskytnúť vzorku DNA a rozsudok z 30. 6. 2015 č. 39294/09 k odsúdeniu advokáta za poznámky ohováračieho charakteru voči sudcovi, obsiahnuté v obežníku adresovanom iným sudcom toho istého súdu.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Občanský zákoník. Komentář* (J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.) a *Právo stavby* (P. Zima).

Časť **Z českej advokácie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 10. 2. 2015, sp. zn. K 93/2014, podľa ktorého je *kárnym previnením, ak advokát koná priamo s protistranou, zastúpenou advokátom, bez jeho predchádzajúceho súhlasu a navyše s odôvodnením, že nepredložil plnú moc*.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš

K poňatiu dispozitívneho práva v občianskom zákonníku
Hlavným cieľom príspevku je podľa autora poukázať na význam § 1 ods. 2 českého občianskeho zákonníka na zistenie, čo je v obsahu kódexu dispozitívne a čo kogentné. Po analýze obsahu § 1 ods. 2 sa venuje dobrým mravom a verejnému poriadku ako kritériám kogentného súkromného práva, výslovnému zákonnému zákazu, právu týkajúcemu sa postavenia osôb a právu na ochranu osobnosti a závere príspevku kritériám kogentnosti a dispozitívnosti mimo paradigmu § 1 ods. 2 občianskeho zákonníka.

JUDr. František Púry, Ph.D.

Niektoré zásadné súvislosti novej úpravy súkromného práva s postihom hospodárskej a majetkovej kriminality
Autor reaguje na dôsledky vyvolané novou úpravou českého súkromného práva vo vzťahu k postihu niektorých prípadov trestných činov hospodárskych a majetkových, ako aj na zmeny v českom trestnom zákonníku a trestnom poriadku vykonané v nadväznosti na nový občiansky zákonník. Po priblížení všeobecných súvislostí s trestným právom sa venuje novej úprave niektorých otázok významných pre postih hospodárskej a majetkovej kriminality, konkrétne záväzkovým právnym vzťahom, úžere, nadobudnutiu vlastníckeho práva od neoprávnenej osoby, správe cudzieho majetku, povinnosti starostlivosti riadneho hospodára a v záverečnej časti venuje osobitný priestor náhrade škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným činom.

Mgr. Tomáš Troup, LL.M., JUDr. Adam Rakovský

Poznámka k rozhodnutiu Najvyššieho súdu vo veci súbehu všeobecnej a insolvenčnej odporovateľnosti alebo keď menej je... menej

Článok je zamyslením sa nad súbehom mimoinsolvenčnej a insolvenčnej úpravy odporovateľnosti jednak v intenciách predchádzajúci rok publikovaného článku autorov ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR zo 7. októbra 2014, sp. zn. 21 Cdo 2299/2013.

JUDr. Jan Šimeček

Vplyv rekodifikácie súkromného práva na stanovenie právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodcovských nálezov
Autor sa v článku venuje zmene judikatúry Najvyššieho súdu ČR v otázke spôsobu doručovania rozhodcovských nálezov a vplyvu rekodifikačnej novely (s účinnosťou od 1. 1. 2014) na právoplatnosť a vykonateľnosť rozhodcovských nálezov.

Ing. Petr Rafaj, Mgr. Ing. Vítězslava Fričová, LL.M.

Vybrané inštitúty práva verejných zákaziek v judikatúre Súdneho dvora EÚ

a ich úprava v nových zadávacích smerniciach

Príspevok je zameraný na smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2014/24/EU o verejnom obstarávaní, ktorá nahrádza smernicu Rady č. 2004/18/ES, smernicu Európskeho

parlamentu a Rady č. 2014/25/EÚ o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb nahradzujúcu smernicu Rady č. 2004/17/ES a smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2014/23/EÚ upravujúcu oblasť koncesii. V ďalšom texte sa venuje *in-house* výnimke a zmene zmlúv uzatvorených pri verejnom obstarávaní.

Spracoval **JUDr. Peter Kalata**

kancelária SAK

Septembrové zasadnutie Stáleho výboru CCBE

Zasadnutie Stáleho výboru CCBE sa uskutočnilo 11. 9. 2015 v Bruseli. Z poverenia predsedníctva SAK sa na ňom zúčastnil vedúci slovenskej delegácie Mgr. Michal Bužek.

Na úvod rokovania predsedníctvo privítalo pána Davida Rivkina, predsedu IBA (Medzinárodnej advokátskej komory), ktorý v krátkom príhovore priblížil činnosť IBA a jej aktuálnu agendu a zdôraznil význam vzájomnej spolupráce medzi IBA a CCBE.

Po prezentácii kandidátov na Cenu CCBE v oblasti boja za ľudské práva 2015 delegácie rozhodli o výnimočnom udelení dvoch cien. Prvým oceneným je azerbajdžanský advokát Intigam Aliyev, známy ochranca ľudských práv, ktorý počas svojej praxe zastupoval viac ako 200 prípadov pred Európskym súdom pre ľudské práva. V apríli 2015 bol odsúdený v Azerbajdžane na sedem rokov odňatia slobody ako politický väzeň, bol vyčiarknutý zo zoznamu advokátov a nemal zabezpečený prístup k adekvátnej zdravotnej starostlivosti. Druhé ocenenie CCBE udelila čínskej advokátskej kancelárii Fengrui pôsobiacej v oblasti ľudských práv, v ktorej došlo k zadržaniu viac ako 250 právnikov a zamestnancov; dokonca nie je známe, kde sa nachádzajú hlavní predstavitelia tejto kancelárie.

CCBE schválila stanovisko k hodnoteniu smerníc EÚ o voľnom pohybe advokátov a opätovne vyzvala členské komory na rešpektovanie rozhodnutia Súdneho dvora EÚ v prípade *Morgenbesser*, ktoré požaduje uľahčenie mobility advokátskych koncipientov. Druhé schválené stanovisko sa týkalo zmluvných pravidiel pre online nákupy digitálneho obsahu. CCBE sa prikláňa v tomto smere k prijatiu nariadenia EÚ a sformulovala konkrétne odporúčania k jeho obsahu.

Ďalší bod rokovania sa venoval medzinárodnému poskytovaniu právnych služieb, konkrétne spolupráci EÚ a USA v rámci Transatlantického obchodného a investičného partnerstva, ako aj možnosti spolupráce EÚ a Číny prostredníctvom dialógu medzi stavovskými organizáciami.

CCBE prediskutovala stanovisko k *Príručke IBA pre advokátske komory o podnikaní a ľudských právach*, ktorá vychá-

dza z pravidiel OSN ohľadom podnikania a ľudských práv. Návrh vypracovaný IBA podľa názoru CCBE nedostatočne zdôrazňuje nezávislosť advokátov, a preto CCBE odporúča zmeny v dokumente, na ktorých je potrebné trvať najmä z pohľadu európskeho ponímania advokácie.

Výbor CCBE pre trestné právo informoval o pripravách novej legislatívy EÚ upravujúcej právo na právnu pomoc, práva dieťaťa a prezumpciu neviny. V spolupráci s Výborom CCBE pre informačné technológie výbor pre trestné právo pracuje na príprave štandardov v otázke sledovania vychádzajúc z princípu, že právo na dôvernú komunikáciu s advokátom je súčasťou práva na spravodlivý proces.

CCBE reagovala na verejnú konzultáciu Európskej komisie o pokračovaní v oblasti transparentnosti dane z príjmu právnických osôb. Poukázala na obavu plynúcu z iniciatív zameraných na rozšírenie transparentnosti zdaňovania príjmu právnických osôb prostredníctvom ohlasovacej povinnosti, ktorá by mala dopad na všetkých advokátov, najmä tých, ktorí poskytujú rady v daňových veciach. CCBE zdôraznila, že advokát nemôže zverejniť informácie s prihliadnutím na povinnosť zachovať profesijné tajomstvo a mlčanlivosť advokáta. Preto ho nemožno nútiť ani k oznamovacej povinnosti vo vzťahu k daňovým orgánom vzhľadom na to, že dôvernosť a nezávislosť sú nevyhnutným predpokladom právneho štátu.

Na pôde CCBE pokračujú prípravy Európskeho dňa advokátov, ktorý sa uskutoční 10. decembra 2015 v spojení s Medzinárodným dňom ľudských práv. Témou bude tento rok „Sloboda prejavu“; samotný výber témy je dôkazom, že spoločnosť kladie tejto problematike veľký význam.

Delegácie boli na zasadnutí Stáleho výboru informované o súčasnom stave projektov v kompetencii Nadácie CCBE (*European Lawyers Foundation*), ako aj o pripravovaných výberových konaniach na projekty a o možnostiach ich prípadného financovania.

Stály výbor CCBE neopomenul ani aktuálnu problematiku migrácie. Pracovná skupina CCBE pre migráciu zvažuje rôzne formy intervencie či už v oblasti vzdelávania advokátov, realizovania projektov, komunikácie s inštitúciami EÚ, účasť na Konzultatívnom fóre Frotex a na Európskom migračnom fóre, ale aj spoluprácu s členskými komorami pri vytváraní kontaktných miest (*hotspots*) zameraných na ochranu základných práv migrantov.

Mgr. Michal Bužek

vedúci delegácie SAK v CCBE

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Doručovanie korešpondencie klienta vo väzbe prostredníctvom advokáta

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak advokát ako obhajca prevezme od klienta, bez kontroly Väzenskej služby, list pre jeho spoluobvineného a zariadi jeho odovzdanie.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory zo 7. marca 2014, sp. zn. K 112/2012¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 3 ods. 1, § 16 ods. 1 a 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 2 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- § 13 ods. 2 zákona č. 293/1993 Sb., o výkone väzby
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2,² ods. 3³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 5 ods. 1⁴ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 15. 6. 2013, § 20 zákona č. 221/2006 Z. z., o výkone väzby

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

po tom, čo bol opatrením okresného súdu ustanovený za obhajcu obvinenému S. T. v jeho trestnej veci, dňa 15. 1. 2012 vo väzobnej väznici prevzal od tohto svojho klienta list v uzatvorenej obálke, adresovaný jeho spoluobvinenému v tej istej trestnej veci, osobe vydávajúcej sa za U. V., ktorý neprešiel kontrolou zo strany orgánov Väzenskej služby, a na žiadosť obvineného klienta S. T. tento list odovzdal obvinenému U. V.

dňa 14. 2. 2012 v inej väzobnej väznici prostredníctvom obhajcu obv. U. V. advokáta JUDr. J. J.,

teda

- pri poskytovaní právnych služieb porušil povinnosť viazanosti právnymi predpismi, a to § 13 ods. 2 zákona č. 293/1993 Sb., o výkone väzby,⁵
- riadil sa pokynmi klienta, ktoré boli v rozpore s právnym a stavovským predpisom,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu
 - povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu,
 - povinnosť vo veciach, v ktorých bol ustanovený súdom postupovať s rovnakou svedomitosťou a starostlivosťou ako vo veciach ostatných klientov,

čím porušil

§ 3 ods. 1⁶ zákona o advokácii v spojení s § 13 ods. 2 zákona č. 293/1993 Sb., o výkone väzby, § 16 ods. 1 a 2⁷ a § 17⁸ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁹ a čl. 6 ods. 2¹⁰ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **25 000 Kč**.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Predseda kontrolnej rady ČAK ako disciplinárny žalobca podal proti disciplinárne obvinenému disciplinárnu žalobu pre skutky uvedené vo výroku tejto disciplinárnej žaloby.

V odôvodnení disciplinárnej žaloby bolo uvedené, že klient odovzdal disciplinárne obvinenému list v zalepenej obálke so žiadosťou, aby ho odovzdal obhajcovi obv. U. V., a ten ho ďalej odovzdal obv. U. V. K obsahu tohto listu obv. S. T. disciplinárne obvinenému oznámil, že ide o list týkajúci sa jeho priateľky. S obsahom listu však disciplinárne obvineného neoboznámil. V presne nezistený deň odovzdal disciplinárne obvinený uvedený list JUDr. J. J. Tento obhajca sa dňa 14. 2. 2012 dostavil do väzobnej väznici k výsluchu obv. U. V. Pred jeho začatím si vyžiadal poradu s klientom bez prítomnosti tretej osoby, počas ktorej odovzdal uvedený list, ktorý bol následne zaistený pracovníkom Väzenskej služby ČR. Z obsahu listu vyplýva, že obv. S. T. navádza obv. U. V., ako má vo veci vypovedať.

Disciplinárne obvinený sa k veci vyjadril listom zo dňa 19. 3. 2012, v ktorom potvrdil, že mu jeho klient dňa 15. 1. 2012 odovzdal zalepenú obálku, ktorú následne odovzdal JUDr. J. J. Kontrolu obálky vykonali pracovníci Väzenskej služby, a to s negatívnym výsledkom. Disciplinárne obvinený mal za to, že len plnil pokyn svojho klienta, ktorý nebol v rozpore so zákonom, lebo jeho klient bol vzatý do väzby z dôvodu § 67 písm. a) a c) Trestného poriadku. K svojmu vyjadreniu disciplinárne obvinený priložil potvrdenie väzobnej väznice, z ktorého obsahu vyplýva, že disciplinárne obvinený dňa 15. 1. 2012 navštívil v tejto väznici svojho klienta, obv. S. T.

Na základe vyššie uvedených listín dospel disciplinárny žalobca k záveru, že disciplinárne obvinený ako aj JUDr. J. J. (vec riešená samostatne) porušili povinnosti advokáta podľa § 3 ods. 1 zákona o advokácii v spojení s § 13 ods. 2 zákona č. 293/1993 Sb., o výkone väzby, § 16 ods. 1 a 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1¹¹ a čl. 6 ods. 2 Pravidiel profesionálnej etiky, a to závažne v zmysle § 32 ods. 2 zákona o advokácii.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že v danom prípade nešlo o doručenie listu odoslaného obvineným advokátovi, ktorý by, samozrejme, nepodliehal kontrole zo strany orgánov Väzenskej služby, ale o list odoslaný obvineným vo väzbe inému obvinenému vo väzbe. Spôsobom jeho doručovania tak došlo k obídenu kontroly, ktorú sú orgány Väzenskej služby podľa zákona o výkone väzby oprávnené, resp. povinné vykonávať.

Disciplinárne obvinený vo svojej výpovedi na pojednávaní dňa 7. 3. 2014 konštatoval, že žaloba nie je dôvodná a nezákladá sa na pravdivých skutočnostiach a domnieval sa, že postupoval v súlade so stavovskými predpismi a zákonom. Disciplinárne obvinený uviedol, že list neprevzal od obvineného,

ale od pracovníkov väzenskej služby a následne ho odovzdal advokátovi JUDr. J. J. podľa želania jeho klienta. Požiadavka klienta bola vyslovená pred pracovníkmi väzenskej služby, preto nemal dôvod ju odmietnuť, pričom obvinený klient mal väzbu útekovú a pokračovaciú, nie kolúznú. Na otázku členov senátu doplnil, že nepravdivosť žaloby podľa jeho názoru spočíva v tom, že obálku neodovzdal obvinenému, ale jeho právnenému zástupcovi JUDr. J. J., avšak zároveň priznal svoje určité pochybenie vo veci.

Disciplinárny senát sa ďalej oboznámil s výpisom z matriky disciplinárne obvineného ku dňu 7. 3. 2014, z ktorého vyplynulo, že disciplinárne obvinený nebol dosiaľ disciplinárne postihnutý. Osobné a majetkové pomery disciplinárne obvinený popísal v podaní zo dňa 25. 9. 2012. Vykonanie ďalších dôkazov nepovažoval disciplinárny senát za potrebné z dôvodu pomerne jednoduchej, prehľadnej a nespochybňovanej skutkovej situácie.

Na základe zisteného skutkového stavu disciplinárny senát právne posúdil skutok, ktorý bol predmetom disciplinárnej žaloby, a dospel k záveru, že disciplinárne obvinený sa dopustil disciplinárneho previnenia. Vytykaný postup disciplinárne obvineného pri obhajobe sťažovateľa nebol v súlade so stavovskými predpismi a je neprijateľný.

S prihliadnutím na všetky vyššie uvedené skutočnosti dospel disciplinárny senát k záveru, že v danom prípade nie je namieste uvažovať o upustení od uloženia disciplinárneho opatrenia. Pri ukladaní disciplinárneho opatrenia senát veľmi starostlivo zvažil všetky kritéria rozhodné pre uloženie tejto sankcie. Senát vzal do úvahy skutočnosť, že disciplinárne obvinenému dosiaľ nebolo uložené disciplinárne opatrenie a že na pojednávaní pripustil svoje previnenie, čo vyhodnotil v prospech disciplinárne obvineného; inak by mu bol nútený uložiť pokutu vo vyššej výmere. Na druhej strane však disciplinárny senát musel vziať do úvahy aj závažnosť konania, ktorého sa dopustil disciplinárne obvinený skutkom, popísaným vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Pre úplnosť sa dodáva, že v súvisiacom disciplinárnom konaní sp. zn. K 111/2012 bolo rozhodnuté tak, že JUDr. J. J. sa dopustil disciplinárneho konania, za čo mu bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 50 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**

In: Bulletin advokacie, č. 6/2015, s. 74 – 75

2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2016

Odberateľ:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2016 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje:

Telefón:

E-mail:

Dátum:

Podpis:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na darina.stracinova@sak.sk

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne.**

3 § 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

4 § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Pri poskytovaní právnych služieb je prvoradý záujem klienta. Jeho oprávnené záujmy majú prednosť pred inými záujmami advokáta, ako aj pred jeho ohľadom na iných advokátov.“

5 § 13 ods. 2 zákona č. 293/1993 Sb. o výkone väzby:

„Korešpondencia podlieha kontrole, ktorá zahrňuje zoznámenie sa s obsahom písomností. Ak je dôvodom väzby obava, že obvinený bude mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, kontrolu vykonáva v lehote 14 dní od prijatia korešpondencie orgán, ktorý vedie konanie. V ostatných prípadoch je oprávnený kontrolu vykonať orgán Väzenskej služby. Väzenská služba má povinnosť korešpondenciu zadržať a odovzdať orgánom činným v trestnom konaní v prípade, ak jej obsah zakladá podozrenie z trestnej činnosti alebo ak by doručením korešpondencie mohol byť marený účel väzby. Zadržaná korešpondencia sa založí do trestného spisu a nezávadná časť jej obsahu sa oznámi adresátovi.“

6 § 3 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je pri poskytovaní právnych služieb nezávislý; je viazaný právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta.“

7 § 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnymi alebo stavovskými predpismi; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný konať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

8 § 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže stanoví stavovský predpis.“

9 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

10 čl. 6 ods. 2 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Oprávnené záujmy klienta majú prednosť pred vlastnými záujmami advokáta i pred jeho ohľadom na iných advokátov.“

11 čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Chcete aj vy zažiť tzv. „AIJA spirit“? Ponuka pripravovaných podujatí AIJA

Polročná novembrová konferencia

Vstup na „nové“ trhy – výzvy a postrehy“

18. – 21. novembra 2015

Istanbul, Turecko

www.aija.org/events/half-year-november-conference-2/

Súkromný kapitál: Rozbor obchodu od začiatku až do konca

13. – 16. januára 2016

Dolomity – Val Gardena, Taliansko

www.aija.org/events/ma-winter-seminar-private-equity-masterclass/

AIJA/UIA spoločný seminár

11. – 13. februára 2016

Kapské Mesto, Juhoafrická republika

www.aija.org/events/aija-joint-seminar-with-uia/

Právo hospodárskej súťaže:

Vývoj a technológie, médiá a telekomunikácie

3. – 5. marca 2016

Valencia, Španielsko

www.aija.org/events/5th-aija-annual-competition-conference-2016-competition-law-developments-in-technology-media-and-telecommunications/

Deviata výročná daňová konferencia

11. – 12. marca 2016

Reykjavík, Island

www.aija.org/events/ninth-annual-tax-conference/

Vývoj environmentálnych infraštruktúr

17. – 19. marca 2016

Lima, Peru

www.aija.org/events/development-of-environmental-infrastructures/

Všetko je o peniazoch – vytváranie a zabezpečovanie platieb v M&A prevodoch

21. – 23. apríla 2016

Budapešť, Maďarsko

www.aija.org/events/its-all-about-money-making-and-securing-payments-in-ma-transactions/

Chicago 2016 – polročná konferencia

18. – 21. mája 2016

Chicago, USA

www.aija.org/events/chicago-2016-half-year-conference/

Seminár bankovej komisie – Sprška predpisov o finančných a poisťných sektoroch! Kde sa cesta končí?

9. – 11. júna 2016

Zürich, Švajčiarsko

www.aija.org/events/banking-commission-seminar-shower-of-regulation-on-the-financial-and-insurance-sectors-where-does-the-journey-end/

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie
vyhlásila aj pre rok 2015

XIII. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať e-mailom na adresu ondrisova@sak.sk alebo darina.stracinova@sak.sk.

Termín uzávierky je 30. november 2015.

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2015. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu.

Seminár o americkom práve pre mladých advokátov a advokátskych koncipientov z Čiech a zo Slovenska

Organizátori:

John Marshall Law School – Czech and Slovak Institute
a **Česká advokátska komora**
v spolupráci so **Slovenskou advokátskou komorou**

Termín: **29. novembra – 4. decembra 2015**

Miesto konania: **Telč, Česká republika**

Cieľom seminára je predstaviť americký právny a podnikateľský systém. Lektori sa budú venovať praktickým otázkam výkonu povolania vrátane etiky, poskytovania právnych porád klientom a vzťahom s protistranou. Súčasťou seminára sú aj neformálne večerné stretnutia a diskusia o aktuálnych otázkach výkonu povolania.

Podmienkou účasti je **plynulá znalosť anglického jazyka slovom aj písmom**. Seminár bude v angličtine a po jeho absolvovaní dostanú účastníci certifikát.

Pri posudzovaní prihlášok sa bude brať do úvahy **status uchádzača** (prednosť majú mladí advokáti, respektíve starší koncipienti podľa dátumu zápisu do zoznamu vedeného komorou). Počet miest vyhradených pre SAK je obmedzený. Česká advokátska komora uprednostní uchádzačov, ktorí sa na seminári zúčastňujú po prvý raz.

Registračný poplatok (zahŕňa účasť na seminári, ubytovanie a polpenziu, t. j. raňajky a obed) je pre mladých advokátov **3 000 Kč** a pre advokátskych koncipientov **1 500 Kč**. Každý účastník si sám hradí dopravu do Telča a späť.

Váš záujem o účasť na seminári prosíme potvrdiť e-mailom na adresu **demerova@sak.sk**. Do názvu e-mailu uveďte referenciu „**TELC 2015**“.

Registračný poplatok sa platí až po potvrdení účasti Českej advokátskej komore na základe vyplnenia záväznej prihlášky. Tlačivo záväznej prihlášky pošle odbor medzinárodných vzťahov každému prijatému účastníkovi po termíne doručenia prihlášok a ich vyhodnotení.

UPOZORNENIE: Zaplatený poplatok, ktorý je nižší ako reálne náklady na seminár, sa **bez závažných dôvodov ozná-**

mených Českej advokátskej komore najmenej 3 dni pred konaním seminára nevracia! V prípade vrátenia poplatku v zmysle komunikácie s Českou advokátskou komorou budú strhnuté bankové poplatky pri prevode zo zahraničia.

Termín doručenia záväzných prihlášok: 9. november 2015

Bližšie informácie poskytne odbor medzinárodných vzťahov Slovenskej advokátskej komory:
Mgr. Júlia Dernerová, tel. 0911 604 903
Mgr. Katarína Marečková, tel. 02 204 227 28

Program for Young Czech and Slovak Lawyers and Trainee Lawyers

**The John Marshall Law School
Czech/Slovak Legal Institute**

**November 29 – December 4, 2015
Telč, Czech Republic**

Overview: This program is intended to introduce young Czech and Slovak lawyers and trainee lawyers to the American legal and entrepreneurial system. Practical questions of universal concern involving ethics, professionalism, client counseling, dispute resolution, and law practice management will be discussed in each session.

The morning sessions will be focused on particular substantive topics dealing with the practical operation of the American legal system and dispute resolution. The sessions will be aimed at making Czechs and Slovak attorneys feel comfortable with the American legal system and with working with American lawyers and clients.

The afternoon sessions will emphasize skills development. Simulated client counseling and negotiating sessions will demonstrate alternative approaches. Each evening the participants will meet informally over dinner and discuss broader questions that concern the legal profession. American movies

dealing with law related issues will be shown and discussed on selected evenings.

Group interaction will take place throughout the week. The goal of the program will be to foster professionalism and the ability to represent clients in a variety of legal and entrepreneurial environments. Participants will be given readings and materials that they can use in the sessions and as a reference after the program ends.

Instructors:

- **Anne Marie Brunner**, Counsel
Claims Division, Allstate Ins. Co. (ret.)
- **Charles Drost**, Vice-President
First Midwest Bank, Arlington Heights, Illinois
- **George Drost**, Attorney
Drost Kivlahan McMahon & O'Connor,
Arlington Heights, Illinois
- **Michael Fieweger**, Attorney, Baker & McKenzie,
Chicago, Illinois
- **Sheila M. Murphy**, Adjunct Professor
The John Marshall Law School, and Retired Judge,
Circuit Court of Cook County, Illinois
- **Patrick Racey**, Retired Lobbyist
Quaker Oats Company, Chicago, Illinois
- **Michael P. Seng**, Professor
The John Marshall Law School, Chicago, Illinois
- **John Smietanka**, Attorney
Smietanka Buckleiter Steffes & Gezon, Grand Rapids, Michigan
- **Richard Vavra**, Counsel
Claims Division, Allstate Ins. Co. (ret.)

Sunday, November 30

- 5:00 p.m. Registration
- 7:00 p.m. Reception and Dinner (Casual dress)

Monday, December 1

- 8:30 a.m. Opening Remarks and Introductions
- 9:00 a.m. Introduction to the American Legal System:
The American Judicial System;
The American System of Federalism
and Separation of Powers;
The Organization and Education of
the American Legal Profession
– Professor Seng
- 11:30 p.m. Lunch
- 1:30 p.m. What Czech and Slovak Attorneys Should Know
about Probate, Trusts and Estates
in the United States
– Mr. George Drost
- What Czech and Slovak Attorneys Should Know
about Banks and Lending in the United States
– Mr. Charles Drost
- 5:00 p.m. Conclusion
- 7:30 p.m. Movie (*To Kill a Mockingbird*)

Tuesday, December 2

- 9:00 a.m. The American System of Trying Cases –
Criminal and Civil;
The Role of the American Prosecutor
and Defense Counsel;
The Management of an American Law Firm
– Mr. Smietanka
- 12:00 p.m. Lunch
- 2:00 p.m. Alternative Forms of Dispute Resolution in the
United States: Litigation, Mediation, Arbitration,
and Negotiation, Restorative Justice
– Judge Murphy
- 5:00 p.m. Conclusion
- 7:30 p.m. Movie (*Erin Brockovich*)

Wednesday, December 3

- 9:00 a.m. Representing Small Business Clients:
Every Day Legal and Ethical Problems that Arise
in the Course of Representing Business Clients;
Exploring Alternative Methods of
Accomplishing the Client's Goals;
How to Protect the Client Cost Effectively
and Without Being an Obstructionist
– Mr. Fieweger
- 12:00 p.m. Lunch
- 1:30 p.m. Group Exercises in Client Counseling
- 3:00 p.m. Walking tour of Telč
- 7:30 p.m. Movie (*Anatomy of a Murder*)

Thursday, December 4

- 9:00 a.m. Professional Responsibility:
The Attorney-Client Relationship;
Conflicts of Interest;
The Duty to Represent a Client Zealously
Within the Law;
The Duty to Keep the Client Informed.
The Problem of Client Confidentiality:
What Does a Lawyer Do When a Client Is
Acting Illegally?
– Ms. Brunner and Mr. Vavra
- 12:00 p.m. Lunch
- 2:00 p.m. Group Exercises in Negotiating Disputes
- 7:00 p.m. Informal Get-Together

Friday, December 5

- 9:00 a.m. Petitioning the Government – Mr. Racey
- 11:00 a.m. Group Discussion
- 12:00 p.m. Awarding of Certificates
- 1:00 p.m. Conclusion

Saturday, December 6

- Evening Alumni Reunion
(U Medvidku Brewery, Prague)

Zmena programu vyhradená!

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Komentár k nájomným vzťahom v súkromnom práve

Strapáč, P. – Ďurana, M. – Muránska, J.:

Nájomné vzťahy v súkromnom práve. Komentár.

Bratislava : Wolters Kluwer, 2015, 380 s. ISBN 978-80-8168-209-4

Pred krátkym časom sa na pulty kníhkupectiev dostala pre potreby nielen odbornej verejnosti pomerne rozsiahla publikácia, ktorá je obsahovo zameraná na nájomné vzťahy, predovšetkým občianskoprávne, resp., ako naznačuje jej názov, so zameraním na súkromné právo. Hoci sa môže zdať, že ide o známe právne inštitúty, ku ktorým už „niet čo povedať“, právna prax potvrdzuje, že pozitívne právo je opakovane vystavované novým impulzom nielen z podnikateľského, ale aj z občianskeho života, preto je vhodné tieto impulzy a zmeny sledovať, vyhodnocovať a odborne i prakticky na ne reagovať.

Z podtitulu publikácie je zrejmé, že popri inštitúte nájomnej zmluvy, je špecificky zameraná aj na zmluvné vzťahy o podnikateľskom nájme hnutelných vecí, na zmluvné vzťahy o krátkodobom nájme bytu, ako aj o nájme a podnájme nebytových priestorov. Toto vymedzenie právnych vzťahov, na ktoré sa publikácia zameriava, zaručuje jej obsahovú konzistenciu, nakoľko má svoju obsahovú logiku aj v tematickom vymedzení.

Samotná publikácia je členená na dve časti, prvú, ktorou je všeobecný právno-teoretický úvod a následne na druhú časť, ktorá je už samotným komentárom dotknutých právnych inštitútov.

Autori pod vedením už osvedčeného vedúceho kolektívu **JUDr. Petra Strapáča, PhD.**, sa vo všeobecnej prvej časti publikácie zamerali predovšetkým na právne skutočnosti, ktoré možno označiť za základ právnej teórie, nevyhnutnej pre prax.

Prvá časť je rozdelená do štyroch kapitol. Prvá kapitola je venovaná najmä zmluve ako právnomu úkonu, kontraktčnému mechanizmu, prevencii pri uzavieraní zmlúv, niektorým modifikáciám kontraktácie pri prenechaní užívania veci verejnoprávnymi subjektmi, platnosti, účinnosti a účinkom zmluvy. Prvá časť je tak zameraná najmä na právnu teóriu, zároveň však nezostáva výlučne teoretickou, nakoľko teóriu kombinuje aj s ustálenou judikatúrou a aktuálnymi právnymi predpismi, pričom sa pokúša poskytnúť odpovede aj na praktické právne problémy a aktuálne otázky (modifikácie pri elektronickom obchode a pod.). V prvej časti (v druhej a tretej kapitole) publikácia tiež stručne približuje klasickú delbu zmlúv podľa ich typov a druhov, v zhode s právnou

náukou a názormi právnych odborníkov. Publikácia sa nielen v prvej časti, ale ako celok, neobmedzuje výlučne na slovenskú právnu úpravu, pretože sa pokúša čitateľovi ponúknuť aj stručnú komparáciu s inými právnymi odvetvami a úpravami (najmä s typicky najbližšou, českou právnou úpravou). Posledná, štvrtá kapitola prvej časti, je zaujímavým právno-historickým počínom autorov, hoci vzhľadom na cieľovú skupinu, ktorej je publikácia určená, je potrebné rátať s tým, že praktickí a pragmatickí právnici pri používaní publikácie budú uvedený text skôr preskakovať, z dôvodu nie bezprostrednej aplikácie textu na súčasnú prax. V každom prípade je však potrebné pozitívne vyhodnotiť, že aj napriek nedostatku „modernizmu“ štvrtej kapitoly, autori predmetnej téme venovali primeranú pozornosť.

Druhá, komentovaná časť predstavuje jadro publikácie v zmysle jej názvu. Komentár k jednotlivým ustanoveniam týkajúcich sa nájomných vzťahov je systematicky dobre členený. Autorský kolektív po citácii jednotlivých aktuálnych ustanovení právnych predpisov v ich paragrafovej úprave, poskytuje k nim kvalitný a vyčerpávajúci komentár, za ktorým je v zásade uvedená aj aktuálna judikatúra najvyšších súdnych autorít Slovenskej republiky a Českej republiky.

Aj keď komentár je odborne a stylisticky blízky akademickému jazyku, autori sa zjavne snažili zrozumiteľnosť komentovaných častí prispôbiť praxi a jeho použiteľnosť širokému rozsahu subjektov, a to aj bez právnického vzdelania. Publikácia tiež na mnohých miestach čitateľa uvádza do problematiky a poskytuje mu širšie informácie, potrebné pre lepšie pochopenie právnej normy a komentára k nej (napr. charakteristiku bytu). Až následne plynulo prechádza ku komentovaniu a výkladu textu právnej normy.

Vysoko pozitívne hodnotíme skutočnosť, že publikácia sa zaoberá aj právnou úpravou krátkodobého nájmu bytu (zákon č. 98/2014 Z. z. o krátkodobom nájme bytu), pretože ide o relatívne nový právny inštitút, pre lepšie pochopenie ktorého bude publikácia jednoznačne nápomocná. Nakoľko pri krátkodobom nájme bytu zatiaľ v domácom právnom prostredí nie je ustálená judikatúra (účinnosť zákona je od 1. 5. 2014), za výhodu považujeme prácu autorského kolektívu s dôvodovou správou k zákonu o krátkodobom nájme bytu. Autorský kolektív však pracuje s dôvodovými správami

k právnym predpisom v celej druhej časti publikácie, čo je vzhľadom na využitie aj teleologického výkladu právnej normy možné hodnotiť iba kladne.

Prvá časť (všeobecný teoretický úvod) aj druhá časť (komentar) publikácie na seba vhodne nadväzujú a spoločne i jednotlivito tvoria harmonický celok tak po jazykovej, štylistickej, grafickej, ako aj po obsahovej stránke.

Vzhľadom na charakter a vyslovene praktickú orientáciu publikácie, ako aj vysoko odborné spracovanie a veľmi dob-

ré systematické spracovanie, je možné túto publikáciu odporúčať nie len tým advokátom, ktorí poskytujú právne služby nájomcom a prenajímateľom, resp. vo svojej praxi prichádzajú do styku s inštitútom nájomnej zmluvy, ale aj tým právnikom a neprávnikom, ktorí chcú byť vo svojom občianskom alebo súkromnom živote zorientovaní v právach a povinnostiach vyplývajúcich z nájomných vzťahov.

doc. JUDr. Ján Pirč, CSc.

Obhajoba Juraja Jánošíka v podaní advokáta Jána Poničana

Osudy Juraja Jánošíka ako symbolu odporu proti útlaku bývali často zobrazované v slovenskej literatúre i výtvarnom umení, najmä v časoch volajúcich po povzbudení národného povedomia.

Aj básnik a advokát **Ján Rob Poničan** (1902 – 1978) siahol po tejto téme. Poničan, ktorý v advokácii pôsobil viac než 20 rokov (1926 – 1947), tak urobil vo svojom vrcholnom dramatickom diele – veršovanej divadelnej hre **Jánošík**. Jeho hrdina je revolucionárom a jeho hra hrdinskou alegóriou. Napísal ju v roku 1940, v časoch silnejúceho fašizmu.

Ako je známe, Juraj Jánošík (25. 1. 1688 – 18. 3. 1713) bol odsúdený pre zbojstvo a iné skutky na trest smrti, zomrel na mestskom popraviske v Liptovskom Sv. Mikuláši. Tomuto odsúdeniu predchádzalo dvojdnové pojednávanie na Stoličnom súde v Liptovskom Sv. Mikuláši, ktoré sa začalo 16. marca 1713 (rozsudok sa dochoval). Súdu predsedal podžupan Ladislav Okoličáni, prokurátorom bol Alexander Čemický a Jánošíkovým obhajcom bol advokát Baltazár Pallugyai.

Prokurátor v obžalobe zdôrazňoval, že Jánošík bol vodcom zbojníkov, Rákocziho prívržencom (skutočne bol v jeho vojsku v rokoch 1706 – 1708) a dopustil sa vraždy na plebánovi Jánovi Vrtíkovi z Domaniže. Žiadal uloženie trestu smrti. Jánošík sa k skutkom kladeným mu za vinu nepriznal. Obhajca zdôrazňoval, že nebolo dokázané, že by obžalovaný bol vodcom zbojníkov, tí konali na vlastnú päsť. Z Rákocziho služieb vystúpil a vstúpil do cisárskeho vojska (potom slúžil na zámku v Bytči ako strážca, kde sa spoznal s väzneným zbojníckym kapitánom Uhorčíkom) a na zboj ho nahovoril práve Uhorčík. Podľa obhajoby v čase vraždy Vrtíka sa na mieste skutku nenachádzal a keďže sa k niektorým skutkom priznal, obhajca žiadal pre neho milosť.

Na začiatku druhého dňa pojednávania súd nariadil mučenie obžalovaného, aby uviedol spolupáchateľov i miesto, kde ukryl nazbieraný majetok. Ani potom sa Jánošík nepriznal. Ešte v ten deň bol na pojednávaní vyhlásený rozsudok s trestom smrti zavesením na hák, ktorý mal byť ihneď vykonaný.

Deviaty obraz štvrtého dejstva Poničanovej drámy sa odohráva práve v zasadačej sieni Stoličného súdu v Liptovskom Sv. Mikuláši a zobrazuje priebeh trestného pojednávania. Po zdvihnutí opony stoja v súdnej sieni pred začatím pojednávania prokurátor a obhajca. Obhajca presviedča prokurátora:

*Nesúdime zbojníka,
lež hrdinu – muža, ktorého hriech
sa súdu vymyká.*

Obžalobca ho však považuje za zlodeja, ktorý nakradnuté skrýva v horách a preto žaluje a koná svoju povinnosť. Ale obhajca tvrdí:

*Jánošík pomôcť chcel len svojmu ľudu.
Má svoju pravdu. Zákon nie je dost
ohybný, pružný, aby trestal činy,
ktorých zrod z vyšších pohnútok
pochádza. Nie, nie. Ten muž nie je vinný.*

Pojednávanie sa ale ešte ani nezačalo a už vonku stavajú šibenicu. Obhajca dúfa: „Ešte som tu ja! Nájdem správnu cestu ako plán zhatiť.“ Prichádza sudca a prísediaci, hajdúch privá-

dza obžalovaného. Sudca otvára pojednávanie: „Súd sa začína. Prikráčujem k veci. Delikvent! Slávny súd sa pýta: kde si ukryl poklad, čo si nazbýjal?“ Jánošík sa ale nepriznáva, sudca mu hrozí mučením. Obhajca ho bráni a stále opakuje návrh na vypočutie svedkov, ktorí majú potvrdiť, že Jánošík podaroval všetko chudobe. Sudca mu nevyhoví a karhá ho:

*Súd nepripustil! – Ale, amice,¹
vždy len to samé – nudí, velice!*

Obhajca s mučením Jánošíka nesúhlasí a trvá na výsluchu svedkov:

*Ja protestujem!
– Navrhol som svedkov,
vyvrátiť sporné body žaloby!
Súd pohanil by múdre súdy predkov,
keby ho bez nich mukám podrobil...*

Senát sa radí, či nariadiť mučenie. Obhajca vraví klientovi: „Ach, viem už výrok krátkej porady! Jánošík, ver mi, robím, čo je možné.“ Jánošík mu odpovedá:

*Viem, vidím, pane.
Bitka prehratá!
Ja vedel som, že súdy veľkomožné
aj pravdy ruky k sebe obrátia.*

A tak pandúri odvádzajú väzňa do mučiarni a obhajca už len konštatuje: „Ach páni, páni, márne snaženie!“ Sudca medzitým obhajcovi vyčíta jeho snaživosť:

*Ej, amicenke, vari opitý si?
Takéto reči! – veď si zemanom!
Obhajca, dobre. – Čudný prejav kýsi! –
tak strániť, zeman, takým oplanom.*

Jánošík sa nepriznáva ani pri mučení. Prokurátor prednesie záverečný návrh, nasleduje obhajca:

*Slávny súd a páni!
celý sa trasiem hroznou obavou,
že úkol život Jánošíka brániť,
ktorému ortiel visí nad hlavou,
nad moje sily je a že aj váš súd*

*nechápe, čo je súdiť človeka,
ku komu ruky spína chudobný ľud,
po ktorom potom veky narieka!
(...) Ak prehra – zmilujte sa, nebesá!
(...) A prehra prišla. Vy ho súdite.
Bojím sa, slabo horia iskry mojej reči!
Mali by žiarit jasne, určite.
(...) Ja na ňom viny žiadnej nenachádzam,
no ak by súd sa inak rozhodol,
prosím len o čas! – vari mnoho žiadam? –
nech vyrieši spor vládca – milosťou!"*

Lenže po porade senátu nasleduje rozsudok smrti a „keďže väzí hrozba v ľudu pomýlení: ten výrok nech je ihneď prevedený“.² Obhajca márne kričí, že tento rozsudok je vraždou. Nakoniec milosť od panovníka prichádza, ale Jánošík sám odchádza k šibenici.

Hoci sa táto hra nemohla dostať vo vojnových rokoch na divadelné javisko, opísanú súdnu scénu nacvičil a predviedol koncom roku 1941 dr. Ján Jamnický v bratislavskej Redute. Po vojne bola odvysielaná aj ako rozhlasová hra.³

Čítať opis trestného pojednávania vrátane prednesov strán vo veršoch je vždy osobité, najmä, ak je básnik i advokátom. To platí rovnako, či už o Hviezdoslavovej *Hájnikovej žene* alebo o Poničanovom *Jánošíkovi*. Poničan vychádzajúc z historických skutočností prináša nielen opis priebehu pojednávania, ale ponúka čitateľovi i možnosť prežívať pocity obhajcu stojaceho v pojednávacej sieni tvárou v tvár neodvratnému rozsudku. Poničan nastoľuje i otázku spravodlivosti práva a predstavuje obhajcu ako človeka, ktorý do obhajoby vkladá nielen svoju výrečnosť a všetky schopnosti, ale ktorý úplne samozrejme kladie záujmy klienta nad záujmy vlastné.

Poznámky

- 1 amice, amicenke** (z lat.) – priateľko; hovorové oslovenie zemanov medzi sebou.
- Úryvky podľa: PONIČAN, J.: **Drámy. Vybrané spisy Jána Poničana**. Zväzok 2. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1962.
- KNĚŽEK, L.: *Bibliografické poznámky*. In.: PONIČAN, J.: *Drámy*. Slovenský spisovateľ, Bratislava, 1962, s. 297.

Spracoval: **JUDr. Peter Kerecman, PhD.**

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2016

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zlavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom.

Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 700 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

doc. JUDr. Milan Ďuriča, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Soňa Mesiarkinová

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

doc. JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 24. 9. 2015

Uzávierka redakčnej časti: 8. 10. 2015

Toto číslo vyšlo 30. 10. 2015

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

